

Nr 114

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m.; given Stockholms slott den 4 mars 1955.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa, samt

3) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

dels ock antaga härvid fogade förslag till

4) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

5) lag angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, samt

6) lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bl. a. vissa reformer i fråga om samordningen mellan folkpensioneringen och sjukförsäkringen. I syfte att motverka uppkomsten av luckor i försäkringsskyddet och av dubbelersättningar föreslås — förutom en del åtgärder av administrativ natur — vissa lagändringar. Sålunda föreslås att sjukförsäkringens sjukhjälpstid för förvärvsarbetande personer som åtnjuter invalidpension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg skall förlängas från högst 90 till högst 730 dagar samt att vid utbe-

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 114*

talning av retroaktiv nybeviljad sådan folkpension eller retroaktiv sådan pension, som jämkats uppåt på grund av minskad inkomst, under retroaktivtiden uppburen sjukhjälp från allmän sjukkassa skall avdragas från folkpensionen i den mån sjukhjälp överstiger 90 kr. Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 1956. De ändringar, som den nu åsyftade reformen kan medföra i fråga om statens utgifter för sjukförsäkring och folkpensionering, antages inte bli särdeles stora relativt sett och torde i betydande mån komma att utjämna varandra.

Vidare föreslås att den obligatoriska sjukpenningförsäkringen för icke förvärvsarbete, med mannen sammanlevande gifta kvinnor skall utsträckas till att avse sådana kvinnor, även om de uppbär folkpensionsförmånen hustrutillägg. Enligt förslaget skall dessutom sjukpenningförsäkring för hemmafru vid hävande av sammanlevnaden mellan makarna eller äktenskapets upplösning bestå så länge hon sammanlever med barn under 16 år. Även dessa båda ändringar föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1956. En viss anmälningsplikt föreslås för ifrågavarande grupper, som skola föras in under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Den nu avsedda reformen antages öka sjukförsäkringens årliga totalutgifter med omkring 4,5 milj. kr., varav omkring 2,6 milj. kr. skulle utgöras av statsbidrag.

Enligt lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa har förutvarande medlemmar i erkända sjukkassar — i den mån de inte är sjukpenningförsäkrade enligt sjukförsäkringslagen — under första halvåret 1955 som en övergångsanordning fått rätt att i vederbörande allmänna centralsjukkassa försäkra sig för samma sjukpenning, som vederbörande vid utgången av år 1954 var tillförsäkrad i den erkända kassan under de första 90 sjukhjälpdagarna, dock högst 3 kr. Nu föreslås att försäkring enligt lagen den 17 december 1954 skall få giltighet i ytterligare 5 år eller till utgången av juni månad 1960. De sjukkasemedlemmar, som inte utnyttjat sin rätt enligt övergångsanordningen, föreslås ändock skola få försäkring, om de gör anmälan före den 31 juli 1955. Vissa smärre ändringar i lagen den 17 december 1954 föreslås i övrigt. Vid en anslutning av 50 % och en genomsnittlig sjukpenning av 2 kr. beräknas försäkringskostnaderna för helt kalenderår uppgå till omkring 4,5 milj. kr., varav omkring 0,9 milj. kr. skulle belöpa å statsbidrag. Uppkommande underskott å försäkringen föreslås skola belasta den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjukkassan.

I yrkesskadeförsäkringslagen föreslås två ändringar av reglerna om samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. Enligt förslaget skall skadad arbetstagare, som är sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen (t. ex. arbetstagare under 16 år), vid yrkesskada erhålla sjukpenning under samordningstiden från yrkesskadeförsäkringen med belopp motsvarande vad han skulle ha ägt uppbära från den

allmänna sjukkassan, om han varit obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen. Vidare föreslås att samordningstiden omedelbart skall upphöra om utförsäkring enligt sjukförsäkringslagen inträder. Ändringarna av samordningsreglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1955.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring

Härigenom förordnas, att 7, 11, 29, 34 och 47 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Sjukkasemedlem, vars — — — — — vara sjukpenningförsäkrad.

Sjukkasemedlems hustru, som sammanlever med sin man och själv är medlem i allmän sjukkassa men vars årsinkomst av förvärvsarbete ej uppgår till ettusentvåhundra kronor, är jämväl sjukpenningförsäkrad, dock ej för längre tid än till och med den månad, varunder hon fyller sextiosju år, och ej heller för tid efter utgången av den månad, varunder hon börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension, så länge förmånen åtnjutes.

Kvinnlig sjukkasemedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete ej uppgår till ettusentvåhundra kronor, är jämväl sjukpenningförsäkrad, såframt hon

a) är gift och sammanlever med sin man eller, om sammanlevnaden mellan makarna hävts, med barn under 16 år, som vid tiden för sammanlevnadens hävande var sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller maken, eller

b) efter att hava varit gift sammanlever med barn under 16 år, som vid tiden för äktenskapets upplösning var sjukvårdsförsäkrat såsom under a) sägs.

Försäkring, som i andra stycket avses, gäller ej för längre tid än till och med den månad, varunder kvinnan fyller sextiosju år, och ej heller för tid efter utgången av den månad, varunder hon börjat uppbära invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, så länge sådan förmån åtnjutes.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 7 och 29 §§ SFS 1953: 569, beträffande 11 och 47 §§ SFS 1954: 244 samt beträffande 34 § SFS 1954: 518.

(Gällande lydelse)

Avlider make till hustru, som i andra stycket *avses*, skall *utan hinder därav* försäkringen bestå intill utgången av tredje kalendermånaden efter den, då mannen avlidit.

Annan än — — — — — obligatoriska sjukpenningförsäkringen.

(Föreslagen lydelse)

Avlider make till hustru, som i andra stycket *under a) sägs*, skall, *om makarna sammanlevde men barn som där avses ej finnes*, försäkringen bestå intill utgången av tredje kalendermånaden efter den, då mannen avlidit.

11 §.

Sjukkassa skall — — — — — därav påkallas.

Ändring av medlems sjukpenningförsäkring till följd av beslut, som avses i första stycket andra punkten, må ej ske förrän vid det månadsskifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Därest medlems sjukpenningförsäkring eljest skall ändras, skall, om ej annat följer av vad i 7 § tredje stycket sägs, ändringen ske vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit.

Under tid, — — — — — 31 § stadgas.

Beslut angående — — — — — delgivas denne.

Ändring av medlems sjukpenningförsäkring till följd av beslut, som avses i första stycket andra punkten, må ej ske förrän vid det månadsskifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Därest medlems sjukpenningförsäkring eljest skall ändras, skall, om ej annat följer av vad i 7 § fjärde stycket sägs, ändringen ske vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit.

29 §.

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst sjuhundratrettio dagar, dock för högst nittio dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år *eller varunder försäkrad börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension, så länge förmånen åtnjutes.*

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst sjuhundratrettio dagar. *Sådan sjukhjälp utgår dock vid varje sjukdom för högst nittio dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år; och för den som åtnjuter folkpensionsförmån i annan form än ålderspension utgår sjukhjälpen för högst nittio dagar efter utgången av den månad, varunder han börjat uppbära sådan förmån. Uppbär den som är sjuk-*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

penningförsäkrad enligt 7 § första stycket annan folkpensionsförmån än ålderspension redan före sjukdomens första sjukperiod, skall ifrågavarande tid av nittio dagar räknas från utgången av den månad, varunder han börjat uppbära dylik förmån med ett till följd av ändrade inkomstförhållanden ökat belopp.

Vid tillämpning — — — — — nämnda tid.

34 §.

Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen, försäkringen för grundsjukpenning och försäkringen för tilläggssjukpenning skola vara för sig vara så avvägda, att de i förening med andra för ifrågavarande del av sjukkasseverksamheten tillgängliga medel må antagas förslå till infriande av förfallna utfästelser, förvaltningskostnader och övriga den allmänna sjukkassan i denna del åliggande utgifter ävensom till erforderlig fondbildning; och skola härvid kassans förvaltningskostnader i sin helhet fördelas på avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning. Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen skola tillika förslå till de utgifter för läkemedel, som enligt vad Konungen med riksdagen därom förordnar skola åvila kassan.

Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen, försäkringen för grundsjukpenning och försäkringen för tilläggssjukpenning skola vara för sig vara så avvägda, att de i förening med andra för ifrågavarande del av sjukkasseverksamheten tillgängliga medel må antagas förslå till infriande av förfallna utfästelser, förvaltningskostnader och övriga den allmänna sjukkassan i denna del åliggande utgifter ävensom till erforderlig fondbildning; och skola härvid kassans förvaltningskostnader i sin helhet fördelas på avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning. Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning skola tillika förslå, de förra till de utgifter för läkemedel och de senare till de utgifter för sjukpenning i övrigt, som enligt vad Konungen med riksdagen därom särskilt förordnar skola åvila kassan.

Avgifterna för — — — — — helt krontal.

Avgifterna för — — — — — hela krontal.

Sjukförsäkringsavgifterna skola — — — — — av tillsynsmyndigheten.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

47 §.

Sjukpenningförsäkrad medlem, — — — — — av förvärvsarbete.

Sjukkasmedlems hustru, som sammanlever med sin man, äger, vare sig hon är sjukpenningförsäkrad enligt 7 § första stycket eller enligt andra stycket av samma paragraf, genom frivilliga avgifter försäkra sig hos den centralsjukkassa hon tillhör för erhållande av sjukpenningtillägg, uppgående till en, två eller tre kronor för dag, dock högst det av dessa belopp, som motsvarar skillnaden mellan sex kronor och den sjukpenning hon eljest äger uppbära till följd av försäkring enligt denna lag.

Kvinnlig sjukkasmedlem, som i 7 § andra stycket under a) och b) avses, äger, vare sig hon är sjukpenningförsäkrad enligt första eller enligt andra stycket av nämnda paragraf, genom frivilliga avgifter försäkra sig hos den centralsjukkassa hon tillhör för erhållande av sjukpenningtillägg, uppgående till en, två eller tre kronor för dag, dock högst det av dessa belopp, som motsvarar skillnaden mellan sex kronor och den sjukpenning hon eljest äger uppbära till följd av försäkring enligt denna lag.

Försäkring för — — — — — föregått sjukperioden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956.

Vad i 7 § andra stycket enligt den nya lydelsen sägs skall äga motsvarande tillämpning i fall då sammanlevnaden hävts eller äktenskapet upplösts före den 1 januari 1955 och kvinnan sammanlever med barn under 16 år vilket vid tiden för sammanlevnadens hävande eller äktenskapets upplösning skulle hava varit sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller hennes make, därest lagen om allmän sjukförsäkring då ägt giltighet.

Det åligger medlem, som icke är sjukpenningförsäkrad enligt 7 § andra stycket i den äldre lydelsen men som skall vara sjukpenningförsäkrad enligt detta lagrum i den nya lydelsen, att enligt de föreskrifter, som meddelas av den i 91 § lagen

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

om allmän sjukförsäkring avsedda tillsynsmyndigheten, före utgången av år 1955 lämna sjukkassan de uppgifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag. Underlåter medlem att fullgöra denna uppgiftsskyldighet och har sjukkassan ej ändock kunnat besluta angående medlemmens sjukpenningförsäkring, blir försäkringen gällande först från och med ingången av kalendermånaden närmast efter den, då sjukkassan erhållit vetskap om att medlemmen skall vara sjukpenningförsäkrad.

Bestämmelserna i 29 § första stycket i deras nya lydelse skola äga tillämpning jämväl å sjukdom, som inträffat före den 1 januari 1956, i den mån sjukhjälptiden enligt bestämmelserna i deras äldre lydelse icke utgått vid ikraftträdandet av denna lag.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa

Härigenom förordnas, att 1, 2, 3 och 5 §§ lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Den som vid utgången av december 1954 var medlem av erkänd sjukkassa för erhållande av sjukpenning men som icke är sjukpenningförsäkrad enligt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger, utan hinder av vad i nämnda lag finnes stadgat däremot stridande, för tiden intill utgången av juni 1955 i den allmänna centralsjuk-kassa han tillhör genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning enligt vad nedan sägs.

Den som vid utgången av december 1954 var medlem av erkänd sjuk-kassa för erhållande av sjukpenning men som icke är sjukpenningförsäkrad enligt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger, utan hinder av vad i nämnda lag finnes stadgat däremot stridande, för tiden intill utgången av juni 1960 i den allmänna centralsjuk-kassa han tillhör genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning enligt vad nedan sägs.

2 §.

Anmälan för erhållande av försäkring enligt denna lag skall göras före den 15 februari 1955 eller, såvitt angår den som från och med ingången av år 1955 blivit sjukpenningförsäkrad i allmän sjukkassa men vars försäkring enligt sjuk-kassans beslut sedermera upphört, inom två veckor från det beslutet härom delgivits honom.

Anmälan för erhållande av försäkring enligt denna lag skall göras före den 31 juli 1955 eller, såvitt angår den som blivit sjukpenningförsäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring men vars försäkring sedermera upphört, inom två veckor från det beslutet härom delgivits honom.

Försäkring enligt — — — — — erkända sjukkassan.

I fråga — — — — — den tidigare.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Försäkring enligt denna lag skall avse sjukpenning till det belopp, för vilket medlemmen vid utgången av år 1954 i erkänd sjuk-kassa var försäkrad under de första 90 sjukhjälpdagarna. Översteg nämnda belopp tre kronor, skall dock försäkringen enligt denna lag avse ett belopp av tre kronor för dag.

Försäkring enligt denna lag skall avse sjukpenning uppgående till en, två eller tre kronor för dag, dock högst det av nämnda belopp, som med 50 öre överstiger den sjukpenning, för vilken medlemmen vid utgången av år 1954 i erkänd sjuk-kassa var försäkrad under de första 90 sjukhjälpdagarna.

Å sjukpenningen — — — — — motsvarande tillämpning.

Sjukpenning må — — — — — av arbetsförmågan.

För dag, — — — — — nämnda belopp.

Vid varje — — — — — 90 dagar.

5 §.

Till centralsjuk-kassa — — — — — för barntillägg.

Kostnaderna för försäkringen skola, i den mån de icke täckas av avgifterna för densamma jämte statsbidrag och andra för försäkringsverksamheten tillgängliga medel, belasta försäkringen för grundsjukpenning i kassan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955; dock skall 5 § andra stycket lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1955 och må fråga om försäkring enligt denna lag behandlas redan före förstnämnda dag.

Den som vid utgången av juni 1955 är försäkrad enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) i dess ursprungliga lydelse skall, såframt han ej annat begär, utan ny anmälan anses försäkrad jämväl för tiden därefter och må, om försäkringen avser annan sjukpenning än som medgives enligt 3 § i den nya lydelse

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sen, alltjämt vara försäkrad för samma sjukpenning.

Har anmälan för erhållande av försäkring ej gjorts inom tid, som stadgats i 2 § i dess ursprungliga lydelse, må sjukpenning ej utgivas för tid före den 1 juli 1955 och skall för sådan tid avgift för försäkringen ej heller erläggas.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall hava ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

För tid till och med nittionde dagen efter den då *yrkesskada inträffar*, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta, (s a m o r d n i n g s t i d) äger *den skadade, såframt han* är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjukkassa enligt vad därom är stadgat i *nämnda lag*.

Drabbas någon, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, *av yrkesskada, äger han* för tid till och med nittionde dagen efter den då *skadan inträffade*, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta *eller till och med den dag rätten till sjukpenning upphör enligt 29 § nämnda lag*, (s a m o r d n i n g s t i d) rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjukkassa enligt vad därom är stadgat i *lagen om allmän sjukförsäkring*.

Är skadad, som avses i första stycket, under samordningstiden eller del därav ej sjukpenningförsäkrad i allmän sjukkassa, skall för sådan tid till honom utgivas sjukpenning enligt denna lag med belegg motsvarande vad han skulle hava ägt uppbära från sjukkassan, därest han varit obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring. Vad nu sagts skall icke gälla försäkrad, som avses i 3 § andra stycket denna lag, och ej heller arbetstagare, som enligt 28 § första stycket lagen om allmän sjuk-

(Gällande lydelse)

Är den *skadade* under samordningstiden eller del därav ej försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, skall för sådan tid till honom utgivas ersättning enligt denna lag med belopp, som han skulle hava ägt uppbära *i sjukhjälp från allmän sjukkassa*, därest han omfattats av den obligatoriska sjukförsäkringen.

Medför yrkesskada — — — — — den skadade.

(Föreslagen lydelse)

försäkring undantagits från sjukpenningförsäkring.

Är den, som *drabbas av yrkesskada*, under samordningstiden eller del därav ej försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, skall för sådan tid till honom utgivas ersättning enligt denna lag med belopp, som han skulle hava ägt uppbära, därest han omfattats av den obligatoriska sjukförsäkringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955 men äger icke tillämpning i fråga om skada, som inträffat dessförinnan, och ej heller i fråga om sådan i 6 § första stycket b) eller c) eller tredje stycket lagen om yrkesskadeförsäkring avsedd skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter denna lags ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som orsakat skadan.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering

Härigenom förordnas, dels att 13 § 1 mom. och 18 § 1 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att under 38 § samma lag skall närmast efter 1 mom. införas ett nytt moment, betecknat 2 mom., av nedan angiven lydelse och att såsom följd härav nuvarande 2 och 3 mom. av sistnämnda paragraf skola hava ändrad numrering på sätt nedan sägs.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

1 mom. Med årsinkomst avses i denna lag all den inkomst, för år räknad, som någon skäligen kan antagas komma att under den närmaste tiden åtnjuta. Såsom inkomst räknas icke folkpensionsförmån, allmänt barnbidrag eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svågerlag må vara föranledd att utgiva.

1 mom. Med årsinkomst avses i denna lag all den inkomst, för år räknad, som någon skäligen kan antagas komma att under den närmaste tiden åtnjuta. Såsom inkomst räknas icke folkpensionsförmån, allmänt barnbidrag, *sjukhjälp från allmän sjukkasse* eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svågerlag må vara föranledd att utgiva.

18 §.

1 mom. Det pensionsbelopp, som efter bifall till ansökning om folkpension eller jämkning av sådan pension eller efter upphävande av förordnande om indragning eller minskning varom förmåles i 38 § 2 mom. första stycket först förfaller till betalning, skall, där den pensionsberättigade under den tid å vilken pensionsbeloppet belöper i väsentlig mån erhållit sin försörj-

1 mom. Det pensionsbelopp, som efter bifall till ansökning om folkpension eller jämkning av sådan pension eller efter upphävande av förordnande om indragning eller minskning varom förmåles i 38 § 3 mom. första stycket först förfaller till betalning, skall, där den pensionsberättigade under den tid å vilken pensionsbeloppet belöper i väsentlig mån erhållit sin försörjning

¹ Senaste lydelse, se beträffande 13 § 1 mom. SFS 1954:134, beträffande 18 § 1 mom. SFS 1952:396 samt beträffande 38 § 2—3 mom. SFS 1951:157.

(Gällande lydelse)

ning av allmänna medel, till den del pensionsbeloppet motsvarar vad den myndighet som tillhandahållit försörjningen visar sig hava för nämnda tid utgivit för den pensionsberättigades samt hans makes och minderåriga barns försörjning uppbäras av myndigheten. Föranleda eljest särskilda skäl till att pensionsbelopp som *nu sagts* bör helt eller till viss del uppbäras av annan än den pensionsberättigade, äger pensionsstyrelsen förordna därom.

(Föreslagen lydelse)

av allmänna medel, till den del pensionsbeloppet motsvarar vad den myndighet som tillhandahållit försörjningen visar sig hava för nämnda tid utgivit för den pensionsberättigades samt hans makes och minderåriga barns försörjning uppbäras av myndigheten, *dock icke vad av pensionsbeloppet enligt 38 § 2 mom. skall avdragas för sjukhjälp från allmän sjukkassa.*

Föranleda eljest särskilda skäl till att pensionsbelopp som *avses i första stycket* bör helt eller till viss del uppbäras av annan än den pensionsberättigade, äger pensionsstyrelsen förordna därom.

38 §.

2 mom. Vid utbetalning av invaldension, sjukbidrag, änkepension, hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg till sådan förmån med belopp, avseende längre tid än en månad, till den som är berättigad till sjukhjälp från allmän sjukkassa i form av sjukpenning eller hempenning jämte i förekommande fall barntillägg därå skall, såvida ej annat följer av vad nedan sägs, från pensionen för den tid sjukhjälp avser avdragas sjukhjälsbeloppet till den del det överstiger nittio kronor. När fråga är om hempenning, skall avdrag ske som om sjukpenning utgått. Avdraget belopp skall utbetalas till sjukkassan.

Vad i första stycket är stadgat skall icke gälla, såframt utbetalningen av folkpension är föranledd enbart av att förordnande enligt 3 mom. första stycket av denna para-

(Gällande lydelse)

2 mom. Finnes grundad anledning antaga att folkpension bör indragas eller minskas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna att pensionen tillsvidare icke skall utbetalas eller ock att den tillsvidare skall utgå med det minskade belopp, vartill förhållandena må föranleda.

Vid utbetalning av pensionsbelopp, avseende längre tid än en månad, må avdragas vad den pensionsberättigade eller hans make på grund av ändrad beräkning av pensionen eller eljest uppburit för mycket i pension.

På framställning av nykterhetsnämnd äger pensionsstyrelsen förordna, att folkpension till den som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades eller hans familjs uppehälle. Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhändervärdas honom tillkommande folkpension, må pensionsstyrelsen ock förordna, att folkpensionen skall ut-

(Föreslagen lydelse)

graf upphävt, och skall, där invalidpension eller sjukbidrag utgöres av enbart grundpension, gälla endast om utbetalningen avser längre tid än ett kvartal. Vid jämkning av pension skall vad i första stycket sägs avse allenast fall där pensionen ökat på grund av att årsinkomsten minskat; och må härvid avdrag ske endast å det belopp, med vilket pensionen ökat.

3 mom. Finnes grundad anledning antaga att folkpension bör indragas eller minskas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna att pensionen tillsvidare icke skall utbetalas eller ock att den tillsvidare skall utgå med det minskade belopp, vartill förhållandena må föranleda.

Vid utbetalning av pensionsbelopp, avseende längre tid än en månad, må avdragas vad den pensionsberättigade eller hans make på grund av ändrad beräkning av pensionen eller eljest uppburit för mycket i pension.

På framställning av nykterhetsnämnd äger pensionsstyrelsen förordna, att folkpension till den som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades eller hans familjs uppehälle. Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhändervärdas honom tillkommande folkpension, må pensionsstyrelsen ock förordna, att folkpensionen skall ut-

(Gällande lydelse)

ordna, att folkpensionen skall utbetalas till annan än den pensionsberättigade.

Har visst såsom folkpension utgående belopp ej lyfts före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat.

3 mom. Angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension meddelar i övrigt Konungen närmare bestämmelser.

(Föreslagen lydelse)

betalas till annan än den pensionsberättigade.

Har visst såsom folkpension utgående belopp ej lyfts före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat.

4 mom. Angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension meddelar i övrigt Konungen närmare bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956. Avdrag enligt 38 § 2 mom. i den nya lydelsen må dock ej avse tid före nämnda dag.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn

Härigenom förordnas, att 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

16 §.

<p>1 mom. Angående handläggning — — — — — för barnet.</p> <p>Bestämmelserna i 38 § 1 mom. första och andra styckena, 2 mom. första, andra och fjärde styckena samt 3 mom. ävensom 39 och 41 §§ lagen om folkpensionering skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.</p>	<p>Bestämmelserna i 38 § 1 mom. första och andra styckena, 3 mom. första, andra och fjärde styckena samt 4 mom. ävensom 39 och 41 §§ lagen om folkpensionering skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.</p>
--	--

Kan vid tillämpning av 38 § 2 mom. lagen om folkpensionering där avsett sjukhjälpsbelopp icke helt avdragas å folkpensionen, skall överskjutande del avdragas å särskilt barnbidrag, som utgår för samma tid. Avdraget belopp skall utbetalas till den sjukkassa, som utgivit sjukhjälp.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956. Avdrag enligt 16 § 1 mom. tredje stycket må dock icke avse tid före nämnda dag.

¹ Senaste lydelse se SFS 1952: 399.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn**

Härigenom förordnas, att lagen den 26 juli 1947 om bidrag till änkor och änklingar med barn¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har änka — — — — — nedan stadgas.

Rätt till — — — — — till bidrag.

Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepension enligt lagen om folkpensionering. Har änkepension förhöjts genom indextillägg, skall motsvarande ökning ske av bidrag enligt denna lag. Kommun äger besluta att till bidragsberättigad som är mantalsskriven inom kommunen därjämte skall utgå kommunalt bostadstillägg. Beträffande bidrag och bostadstillägg som avses i denna lag skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i lagen om folkpensionering och lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen stadgas om änkepension jämte indextillägg samt kommunalt bostadstillägg. Vid tillämpning av 13 § 1 mom. lagen om folkpensionering skall såsom inkomst ej räknas bidrag enligt denna lag.

Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepension enligt lagen om folkpensionering. Har änkepension förhöjts genom indextillägg, skall motsvarande ökning ske av bidrag enligt denna lag. Kommun äger besluta att till bidragsberättigad som är mantalsskriven inom kommunen därjämte skall utgå kommunalt bostadstillägg. Beträffande bidrag och bostadstillägg som avses i denna lag skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i lagen om folkpensionering, dock ej 38 § 2 mom. sagda lag, och lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen stadgas om änkepension jämte indextillägg samt kommunalt bostadstillägg. Vid tillämpning av 13 § 1 mom. lagen om folkpensionering skall såsom inkomst ej räknas bidrag enligt denna lag.

Vårdnadshavare, som — — — — — med vårdnadshavaren.

Vid tillämpningen — — — — — mellan makarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956.

¹ Senaste lydelse se SFS 1952:398.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
februari 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *viss samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och folkpensioneringen m. m.* samt anför.

På min föredragning uppdrog Kungl. Maj:t den 27 november 1953 åt socialförsäkringsutredningen¹ att utreda vissa spörsmål om samordning mellan å ena sidan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna och å andra sidan folkpensioneringen, som berörts av mig i ett anförande till statsrådsprotokollet samma dag. Vidare uppdrog Kungl. Maj:t den 24 september 1954 åt socialförsäkringsutredningen att utreda frågan om ökade möjligheter för vissa folkpensionärer med flera att erhålla sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

Socialförsäkringsutredningen har med anledning härav avgivit ett betänkande (SOU 1954: 33) benämnt Folkpensionering och sjukförsäkring, vissa samordningsfrågor. I betänkandet framlagda förslag har sedermera remissbehandlats i vanlig ordning.

Fråga har vidare uppkommit angående rätt till sjukpenning under den s. k. samordningstiden vid yrkesskada, som drabbar någon som väl är sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen. I ärendet har inom socialdepartementet upprättats en den 22 januari 1955 dagtecknad promemoria, över vilken remissyttranden därefter inhämtats.

Jag anhåller nu att få upptaga berörda spörsmål till närmare behandling.

¹) Socialförsäkringsutredningen består av statssekreteraren i socialdepartementet Per Eckerberg, ordf., ledamoten av riksdagens första kammare E. Gust. Andersson, ledamoten av riksdagens andra kammare fru Nancy Eriksson, direktören Sven Hydén, socialekonomen Nils Kellgren, redaktören Lennart Pettersson samt ledamöterna av riksdagens andra kammare fru Ragnhild Sandström och fröken Karin Wetterström. Vid utarbetande av förevarande betänkande har utredningen biträttats av byråchefen hos pensionsstyrelsen Rolf Broberg och byrådirektören hos riksförsäkringsanstalten Gösta Skogsberg som experter.

Gällande bestämmelser

Sjukförsäkringen

Efter beslutade ändringar av *lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring*¹ (nr 1; ändr. 733/1948, 621/1950, 569/1953, 244/1954, 267/1954 och 518/1954) har den allmänna sjukförsäkringen, som trätt i kraft den 1 januari 1955, i huvudsak följande innehåll.

Sjukförsäkringen meddelas av allmänna sjukkassor, centralsjukkassor och lokalsjukkassor. I regel skall det finnas en centralsjukkassa för varje landstingsområde och en för varje stad, som inte deltagit i landsting. Till centralsjukkassa, som omfattar ett landstingsområde, finnes lokalsjukkassor anslutna. En lokalsjukkassa skall som verksamhetsområde ha en eller flera kommuner.

Försäkringen är till sin karaktär dels obligatorisk och dels frivillig.

Varje svensk medborgare som är bosatt i riket skall — liksom utlänning vilken är bosatt och mantalsskriven här — vara medlem i allmän sjukkassa fr. o. m. kalendermånaden näst efter den, varunder han eller hon fyllt 16 år. Undantag från denna bestämmelse gäller i stort sett endast för personer, som efter två års sjukhusvistelse ännu vårdas på sjukhus, och för personer, som för lång tid är intagna på vissa anstalter. — Försäkring sker i regel i sjukkassan för den kommun, där vederbörande är mantalsskriven.

Den obligatoriska försäkringen består av en sjukvårdsförsäkring och en sjukpenningförsäkring, den senare i form av försäkring för dels grundsjukpenning och dels tilläggsjukpenning. För sjukvård är i princip alla landets invånare försäkrade, för grundsjukpenning alla förvärvsarbetsande medlemmar och därjämte gifta hemmakvinnor samt för tilläggsjukpenning de anställda.

Samtliga sjukkasemedlemmar är sålunda sjukvårdsförsäkrade. Sjukvårdsförsäkringen omfattar även barnen; barn till makar som sammanlever är försäkrade genom mannens försäkring om han, såsom vanligen är fallet, är att betrakta som försörjare. Sjukvårdsförsäkringen avser ersättning för läkarvård — inkl. läkarens resor vid hembesök — och resor till och från läkare samt sjukhusvård och resor till och från sjukhus.

Läkarvården ersättes med $\frac{3}{4}$ av den försäkrades utgifter för vården, dock högst med $\frac{3}{4}$ av vad vården skulle ha kostat enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa (sådan fastställd genom SFS nr 532/1954). Resor till och från läkaren ersättes i regel med $\frac{3}{4}$ av resekostnaden i vad denna överstiger visst grundbelopp.

Sjukhusvård ersättes i allmänhet med belopp som motsvarar avgiften på allmän sal. Resa för intagning på sjukhus ersättes i princip helt av för-

¹ Denna lag benämnes i det följande SFL.

säkringen, medan återresa ersättes i vad kostnaden överstiger visst grundbelopp.

Sjukkassa kan dessutom under vissa förutsättningar besluta att för sina medlemmar införa ersättning för sjukgymnastik och vissa andra sjukvårdande åtgärder.

De sjukkassememlemmar, som har en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr., är tillförsäkrade g r u n d s j u k p e n n i n g med 3 kr. om dagen. Detta gäller även om medlemmen har folkpension. Grundsjukpenningförsäkrade är vidare sjukkassemedlems hustru utan förvärvsarbete, som sammanlever med sin man och inte har något slag av folkpension; avlider mannen, består försäkringen intill utgången av tredje kalendermånaden efter den, då mannen avlidit. Antalet sjukpenningförsäkrade beräknas till c:a 4,4 milj.

Till grundsjukpenningen skall utgå barntillägg för den, som anses vara försörjare för barn under 16 år (i fråga om makar utgår barntillägg i regel endast vid mannens sjukdom). Barntillägget utgör 1 kr. för ett eller två barn, 2 kr. för tre eller fyra barn och 3 kr. för fem eller flera barn.

De medlemmar -- c:a 2,4 milj. — som har en årsinkomst av tjänst om minst 1 800 kr. är dessutom försäkrade för t i l l ä g g s s j u k p e n n i n g. Detta gäller även om medlemmen uppbär folkpension. Den obligatoriska försäkringen för tilläggssjukpenning omfattar däremot inte de självständiga företagarerna.

Tilläggssjukpenningens storlek är beroende av den sjukpenningklass, till vilken medlemmen hör. Sjukkasnan skall inplacera ifrågavarande medlemmar i sjukpenningklasser allt efter storleken av deras årsinkomst av tjänst. De försäkrade skall till sjukkasnan anmäla stadigvarande förändring av arbetsinkomsten. Sjukkasnas beslut om ändrad sjukpenningklassstillhörighet träder i regel i kraft vid månadskiftet närmast efter det att beslutet härom fattats.

Av följande tabell¹ framgår sjukpenningklasserna och beloppet av hel sjukpenning inom varje klass.

Hel sjukpenning utgår vid sjukdom, som förorsakar förlust av arbetsförmågan, medan halv sjukpenning utgår då sjukdomen nedsätter arbetsförmågan med minst hälften.

Då medlemmen är intagen på sjukvårdsanstalt, ersättes sjukpenningen med hempenning. Hempenningen är lika stor som sjukpenningen minskad med 3 kr. (dock med högst hälften av sjukpenningen). För kvinnor, som har barn under 10 år i hemmet, får hempenningen inte understiga 3 kr. och utgår barntillägg till hempenningen med i allmänhet 2 kr.

Sjukpenningen (hempenningen) är skattefri.

Inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen gäller en karenstid av tre dagar.

Enligt SFL (29 §) utgör tiden för sjukhjälp i form av sjukpenning eller

¹ Se tabellen å nästa sida.

Sjukpenningklass nr	Årsinkomsten av tjänst uppgår		De första 90 dagarna av en sjukperiod för vilka sjukpenning utgår			Följande dagar av sjukperioden		
	till kr	men ej till kr	Grund-sjukpenning kr	Tilläggs-sjukpenning kr	Summa kr	Grund-sjukpenning kr	Tilläggs-sjukpenning kr	Summa kr
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	—	1 800	3	—	3	3	—	3
2	1 800	2 400	3	1	4	3	1	4
3	2 400	3 000	3	2	5	3	2	5
4	3 000	3 600	3	3	6	3	2	5
5	3 600	4 200	3	4	7	3	3	6
6	4 200	5 000	3	5	8	3	3	6
7	5 000	5 800	3	6	9	3	4	7
8	5 800	6 800	3	7	10	3	4	7
9	6 800	8 400	3	9	12	3	5	8
10	8 400	10 200	3	11	14	3	6	9
11	10 200	12 000	3	13	16	3	7	10
12	12 000	14 000	3	15	18	3	8	11
13	14 000	—	3	17	20	3	9	12

ersättning för sjukhusvård för varje sjukdom högst 730 dagar, dock högst 90 dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt 67 år eller börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension så länge förmånen åtnjutes. Sjukdom, som inträffar under tid för vilken sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utges, räknas som samma sjukdom som den tidigare. Om försäkrad — fränsett arbetsoförmåga på grund av kortvarig och medicinskt sett fristående sjukdom — under mer än två år varit fullt arbetsför, skall därefter inträffande sjukdomsfall anses utgöra ny sjukdom, ändå att medicinskt samband kan påvisas med sjukdom, varav den försäkrade lidit före nämnda tid.

Den obligatoriska försäkringen finansieras genom de försäkrades avgifter, arbetsgivarbidrag och statsbidrag — de sistnämnda i form av sjukhjälpbidrag, medlemsbidrag, avgiftsindringsbidrag och avgiftsersättningsbidrag. Det har beräknats att procentuellt sett de årliga totalkostnaderna för den obligatoriska sjukförsäkringen inklusive den i det följande omfördälda läkemedelsreformen samt moderskapshjälpen fördelar sig med omkring 44 % på de försäkrade, 27 % på arbetsgivarna och 29 % på staten.

Den frivilliga sjukförsäkringen enligt SFL har i huvudsak formen av en försäkring för tilläggssjukpenning. Den är i princip avsedd för vissa grupper som ej är obligatoriskt tillförsäkrade sådant skydd, nämligen 1) sjukkassemédlemmar, vilkas inkomster av förvärvsarbete helt eller delvis härrör av annat förvärvsarbete än tjänst, 2) gifta hemmakinor, som är obligatoriskt försäkrade åtminstone för grundsjukpenning, samt 3) vissa studerande.

För den första gruppen — till stor del självständiga företagare — får den frivilliga tilläggssjukpenningen uppgå till högst så stort belopp att

den, tillsammans med sjukpenning på grund av den obligatoriska försäkringen, högst motsvarar det sjukpenningbelopp, för vilket vederbörande skulle ha varit obligatoriskt försäkrad, om hela årsinkomsten av förvärvsarbete varit inkomst av tjänst. Sådan försäkring kan valfritt meddelas antingen med den vanliga karenstiden av tre dagar eller med en karenstidsförlängning av 15, 30 eller 90 dagar.

För den andra och den tredje gruppen får den sammanlagda sjukpenningen på grund av frivillig och obligatorisk försäkring inte överstiga 6 kr. De hemmavarande hustrurna kan sålunda frivilligt försäkra sig för högst 3 kr.

För den andra gruppen gäller samma karenstidsbestämmelser som för den första gruppen, medan karenstiden för den tredje — de studerande — utgör 18 dagar.

Som huvudregel gäller att frivillig försäkring får meddelas endast om medlemmen ej fyllt 55 år och har god hälsa.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringen finansieras genom de frivilligt försäkrades egna avgifter och ett statsbidrag om 20 %.

Övergångsvis meddelas under första halvåret 1955 en särskild frivillig försäkring enligt *lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse*. Var och en som var sjukpenningförsäkrad i erkänd sjukkasse vid utgången av år 1954 men som inte är sjukpenningförsäkrad enligt SFL äger sålunda i den allmänna centralsjukkasse han tillhör frivilligt tillförsäkra sig samma sjukpenning som han vid 1954 års utgång var tillförsäkrad i den erkända kassan under de första 90 sjukhjälpsdagarna. Var han då försäkrad för mer än 3 kr., får han dock försäkra sig endast för 3 kr. Sjukpenningen kompletteras med barntillägg enligt SFL:s regler. Endast hel — ej halv — sjukpenning utgår. Vid sjukhusvård reduceras sjukpenningar av 2, 2:50 och 3 kr. till 1:50 kr. Karenstiden utgör tre dagar och sjukhjälps-tidens maximum 90 dagar.

Anmälan för erhållande av övergångsförsäkringen skall göras före den 15 februari 1955. För den, som blivit obligatoriskt sjukpenningförsäkrad men vars sjukpenningförsäkring sedermera upphör, skall anmälan göras inom två veckor från erhållandet av beslutet härom. Förevarande frivilliga försäkring gäller från det den tidigare sjukpenningförsäkringen upphört. Den nya försäkringen anses utgöra fortsättning av den tidigare.

Avgiften har i lagen fastställts till för år räknat 12 gånger den tillförsäkrade sjukpenningens belopp. Statsbidrag utgår med 20 % av kassans utgifter för sjukpenning och 75 % av utgifterna för barntillägg.

Tillsyns- och besvärmyndighet över sjukkassorna är riksförsäkringsanstalten. I den mån besvär över anstaltens beslut i sjukförsäkringsärenden får anföras, skall det ske hos Kungl. Maj:t i statsrådet.

Till den allmänna sjukförsäkringen har anslutits dels en läkemedelsreform enligt *förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel* och dels en moderskapsförsäkring enligt *lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp*.

Yrkesskadeförsäkringen

Enligt beslut vid 1954 års riksdag avlöstes lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar samt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall fr. o. m. den 1 januari 1955 av *lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring*.¹ Den äldre lagstiftningen skall visserligen som regel äga tillämpning även efter den 31 december 1954 på skadefall, som inträffat före den nya lagstiftningens ikraftträdande. Framställningen här kommer dock att begränsas till att avse den nya lagen.

Försäkringen enligt YFL är dels obligatorisk och dels frivillig. Den obligatoriska försäkringen omfattar i princip varje arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Dessutom har Kungl. Maj:t bemyndigande att under den obligatoriska försäkringen införa även yrkesutbildningselever och vissa med dem jämförliga kategorier.

Den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen bekostas liksom den tidigare olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen av arbetsgivarna.

Försäkringsskyddet avser yrkesskador, varmed förstås inte endast skador till följd av olycksfall i arbetet utan även andra av arbetet orsakade sjukdomar, framför allt s. k. yrkessjukdomar. Dessutom ersättes skador vid färd till eller från arbetet, s. k. färdolycksfall.

Försäkringsförmånerna avser läkarvård, tandläkarvård, sjukhusvård, resor, läkemedel, proteser m. m. samt sjukpenning, livränta till invalid och efterlevande samt begravningshjälp.

Den nya yrkesskadeförsäkringen har samordnats med sjukförsäkringen. Samordningen innebär att personer, som är både sjukförsäkrade och obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade, vid yrkesskada skall få ersättning från yrkesskadeförsäkringen först sedan viss tid, den s. k. samordningstiden, gått till ända. Under samordningstiden skall som regel sjukhjälp utgå från allmän sjukkasse enligt bestämmelserna i SFL för sjukdom i allmänhet. Samordningstiden omfattar tiden t. o. m. 90:de dagen efter olycksfallsdagen eller, om yrkesskadan uppkommit på annat sätt än genom olycksfall, efter dagen för skadans yppande. Om skadan medför rätt till livränta, upphör dock samordningstiden senast den dag livränterätten inträder.

När de olika sjukvårdsförmånerna utges från yrkesskadeförsäkringen

¹ Denna lag benämnes i det följande YFL.

avser ersättningen — i motsats till inom sjukförsäkringen — i regel hela den erforderliga kostnaden.

Såväl livräntorna som sjukpenningen från yrkesskadeförsäkringen är till storleken beroende av den skadades årliga arbetsförtjänst, varmed i normalfallen avses årsinkomsten vid skadetillfället. Den årliga arbetsförtjänsten beräknas till lägst 1 200 och högst 15 000 kr.

Sjukpenningens belopp bestämmes i regel av den sjukpenningklass, till vilken den skadade med hänsyn till sin årliga arbetsförtjänst är att hänföra. Yrkesskadeförsäkringens sjukpenningtabell motsvarar för tid t. o. m. den månad, under vilken den skadade fyller 67 år, kol. 1—3 samt 6 i den förut återgivna sjukpenningtabellen i 22 § SFL och för tid därefter kol. 1—3 samt 9 i sjukförsäkringens tabell.

Sjukpenningen kan vara hel eller halv. Sjukförsäkringens regler om barntillägg och hempenning har överförts till YFL.

Om efter sjukdomstillståndets upphörande föreligger nedsättning av arbetsförmågan med minst en tiondel, utges från yrkesskadeförsäkringen livränta till den skadade. Livräntan beräknas på grundval av det s. k. ersättningsunderlaget. Vid fastställande av detta medräknas årlig arbetsförtjänst, som inte överstiger 7 200 kr., till hela sitt belopp, den del av arbetsförtjänsten, som överstiger 7 200 men ej 10 800 kr., till tre fjärdedelar och den del därav, som överstiger 10 800 kr., till hälften. Vid förlust av arbetsförmågan utgör livräntan $\frac{11}{12}$ av ersättningsunderlaget. Vid nedsättning av arbetsförmågan med minst 30 % utgör livräntan en mot graden av nedsättningen svarande del av ersättningsunderlaget, minskad med $\frac{1}{12}$ av detta; och vid nedsättning med mindre än 30 % den del av två tredjedelar av ersättningsunderlaget, som svarar mot graden av nedsättningen. För tid efter månadsskiftet efter det skadad fyllt 67 år utgör livräntan $\frac{3}{4}$ av nyss angivna belopp. Högsta årlivräntan för helinvalid under 67 år utgör 11 000 kr.

Har yrkesskadan lett till döden, utgår begravningshjälp om 600 kr. Vidare utgår livränta till vissa efterlevande.

Den avlidnes änka och vissa med änka jämställda ogifta kvinnor får livränta så länge de lever ogifta. Årsbeloppet härav skall för tid t. o. m. den månad, under vilken kvinnan fyller 67 år, motsvara $\frac{1}{3}$ och för tid därefter $\frac{1}{4}$ av den avlidnes årliga arbetsförtjänst. Lägsta resp. högsta änkelivräntan blir före 67 år 400 resp. 5 000 kr. om året och efter 67 år 300 resp. 3 750 kr.

Änkling har inte en ovillkorlig livränterätt såsom en änka. För hans del kräves nämligen att han genom dödsfallet kommer att sakna erforderligt underhåll. Inom de för änka angivna yttergränserna bestämmes änkelivränta efter vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt.

Även frånskild make kan i vissa fall få efterlevandelivränta.

Varje barn till den avlidne har rätt till livränta till 16 års ålder med $\frac{1}{8}$ av den avlidnes årliga arbetsförtjänst. I händelse av arbetsoförmåga på grund av sjukdom e. d. kan livräntan utgå upp till 21 års ålder.

Kommer den avlidnes fader, moder eller adoptant att till följd av dödsfallet sakna erforderligt underhåll, äger sådan efterlevande under sin återstående livstid få livränta med skäligt belopp, dock högst $\frac{1}{8}$ av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

Vissa konkurrens- och jämningsregler finnes för fall av livräntor till flera efterlevande.

Sjukpenning (hempennig) från yrkesskadeförsäkringen är skattefri, medan livräntorna delvis utgör skattepliktig inkomst.

Den nya yrkesskadeförsäkringen har öppnats för frivillig anslutning av envar, antingen enskilt eller kollektivt genom arbetsgivare, yrkes- eller fackorganisation eller utbildningsanstalt. Avtalsfrihet har stadgats rörande försäkringsförmånernas storlek inom den ram, som skulle gällt vid yrkesskada. Vid skada, som omfattas av den frivilliga försäkringen enligt YFL, skall ersättning från sjukförsäkringen utgå även efter samordningstidens slut, dock inte längre än till dess rätt till livränta från yrkesskadeförsäkringen inträder.

Yrkesskadeförsäkringen skall enligt YFL handhas av riksförsäkringsanstalten och vissa ömsesidiga försäkringsbolag med försäkringsrådet som enda besvärinstans och i viss utsträckning även tillsynsmyndighet.

Till den nya yrkesskadeförsäkringslagstiftningen har liksom till den tidigare olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagstiftningen anknutits särskilda ersättningsbestämmelser avseende speciella kategorier. Som exempel kan nämnas *militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261; ändr. 256/1953, 672/1953 och 460/1954)*, *förordningen den 14 maj 1954 (nr 249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret*, och *förordningen den 14 maj 1954 (nr 250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.*

Folkpensioneringen

*Lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering*¹ (nr 431; ändr. 221/1947, 527/1947, 732/1948, 264/1950, 157/1951, 332/1951, 396/1952, 291/1953 och 134/1954) skiljer mellan å ena sidan ålderspension, som utgår efter det den pensionsberättigade fyllt 67 år, samt å andra sidan invalidpension, sjukbidrag och änkepension, vilka förmåner utgår för tid dessförinnan.

Ålderspension utgöres i första hand av allmän ålderspension. Denna förmån är till storleken oberoende av vederbörandes inkomst och förmögenhet. Pensionen utgör för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller till vars hustru utgår hustrutillägg, 800 kr. eller

¹ Denna lag benämnes i det följande FPL.

inklusive nu gällande standardförhöjning och indextillägg 1 440 kr. om året och för annan pensionsberättigad 1 000 kr. eller inklusive standardförhöjningen och indextilläggen 1 800 kr. om året. De nu angivna folkpensionsförmånerna höjes i förekommande fall med kommunalt bostadstillägg, hustrutillägg och blindtillägg eller vårdtillägg.

I n v a l i d p e n s i o n utgår till den, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, sinnesslöhet, vanförhet eller annat lyte är ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdigheter, under förutsättning att nedsättningen av arbetsförmågan kan anses varaktig. Den som är blind skall alltid anses lida av sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan, som berättigar till invalidpension. Har sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan oavbrutet varat minst sex månader och kan den, utan att anses varaktig, antagas bestå ytterligare avsevärd tid — enligt praxis ett år — skall därunder utgå folkpension i form av *s j u k b i d r a g*. För rätt till invalidpension eller sjukbidrag har inte uppställts krav på arbetsoförmåga utan endast på oförmåga att försörja sig genom arbete. Man brukar tala om att det i praxis kräves en nedsättning av arbetsförmågan med minst $\frac{2}{3}$. I Stockholm torde f. n. omkring 4 000 kr. i inkomst av arbete betraktas som gräns. Är nedsättningen i arbetsförmågan så betydande att man inte kan förskaffa sig så stor arbetsförtjänst, betraktas man som oförmögen att försörja sig genom arbete. Av det anförda framgår att en invalidpensionär eller sjukbidragstagare mycket väl kan ha en ingalunda obetydlig inkomst av tjänst eller annat förvärvsarbete. I fall av folkpension på grund av blindhet kan vederbörande ha en avsevärd arbetsinkomst.

Till var och en som är berättigad till invalidpension eller sjukbidrag utgår *g r u n d p e n s i o n* med 200 kr. om året. Jämte grundpensionen utgår inkomstprövad *t i l l ä g g s p e n s i o n* om högst 600 kr. eller inklusive nu utgående indextillägg och standardförhöjning 1 240 kr. om året till gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, samt högst 800 kr. eller inklusive indextilläggen och standardförhöjningen 1 600 kr. om året till annan pensionsberättigad. Invalidpensionen (resp. i viss utsträckning sjukbidraget) kan kompletteras med andra folkpensionsförmåner, nämligen kommunalt bostadstillägg och hustrutillägg samt blindtillägg eller vårdtillägg. Dessutom kan ifrågakomma särskilt barnbidrag om högst 600 kr. för barn och år enligt *lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn* (nr 530; ändr. 399/1952, 105/1953 och 69/1954).

Pensionsberättigad som är blind sedan före 60 års ålder skall utöver honom eljest tillkommande folkpension erhålla *b l i n d t i l l ä g g* med 1 000 kr. (före 1/7 1954 700 kr.) om året. Blindtillägget utgår dock inte till den som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig. Den 1 juli 1954 infördes ett *v å r d t i l l ä g g* med 1 000 kr. om

året som, i annat fall än då rätt till blindtillägg föreligger, utgår utöver annan folkpension till den som är ur stånd att reda sig själv och på grund härav är i behov av ständig tillsyn och vård, under förutsättning att behovet uppkommit före det han fyllt 60 år och att han ej stadigvarande vårdas å anstalt.

Till pensionsberättigads hustru, som själv ej åtnjuter folkpension, utgår inkomstprövat h u s t r u t i l l ä g g, om hustrun fyllt 60 år och makarna varit gifta i minst fem år. Föreligger särskilda skäl, kan hustrutillägg utgå, även om hustrun ej fyllt 60 år. Hustrutillägget utgör högst 600 eller inklusive nu gällande indextillägg och standardförhöjning 1 080 kr. om året. Hustrutillägg utgår endast om det överstiger belopp, varmed mannens folkpension skall minskas, då hustrutillägg beviljas. Hustrutillägget kan förhöjas med kommunalt bostadstillägg.

Änka, som vid mannens frånfälle fyllt 55 år och varit gift med honom minst fem år, äger — såframt hon inte eljest åtnjuter folkpension — rätt till folkpension i form av ä n k e p e n s i o n. Ingår hon nytt äktenskap, upphör rätten till änkepension. Till änka, som fyllt 55 år, må — om hon uppnått denna ålder under samma kalenderår som det, varunder mannen avlidit, eller när eljest särskilda skäl föranleder därtill — änkepension utgå, trots att hon vid mannens frånfälle inte fyllt 55 år.

Änkepensionen, som är inkomstprövad, utgör 600 eller inklusive nu gällande indextillägg och standardförhöjning 1 080 kr. om året. Änkepensionen kan förhöjas med kommunalt bostadstillägg. Dessutom kan komma i fråga inkomstprövat särskilt barnbidrag om högst 600 kr. för barn och är enligt den förutnämnda lagen den 26 juli 1947.

Jag anser mig i detta sammanhang böra framhålla, att jag har för avsikt att förorda att för årets riksdag framlägges förslag om viss förhöjning av hustrutilläggen och änkepensionerna. Dessa ändringsförslag torde dock vara utan direkt betydelse för de nu föreliggande spörsmålen.

Varje kommun äger besluta om b o s t a d s t i l l ä g g skall utgå i kommunen eller inte. Så gott som alla kommuner har beslutat införa bostadstillägg. I Stockholm utgör detta — bortsett från vissa specialfall — maximalt 1 925 kr. för ogift, 1 458 kr. för den som är gift med annan än folkpensionär, 2 286 kr. för två makar varav den ene har hustrutillägg, 2 086 kr. för två andra makar samt 1 725 kr. för änkepensionär. FPL:s avdragsregler och dess bestämmelser rörande inkomstberäkningen gäller för inkomstprövning av bostadstillägget.

Som framgår av det anförda är vissa folkpensionsförmåner i n k o m s t p r ö v a d e. Enligt numera gällande regler skall tilläggspension, änkepension, hustrutillägg, indextillägg och kommunalt bostadstillägg minskas med $\frac{1}{3}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den överstiger för gift pensionsberättigad 750 kr. och för annan pensionsberättigad 1 000 kr. samt med ytterligare $\frac{1}{3}$ i vad inkomsten överstiger 1 050 kr. för gift

pensionsberättigad och 1 400 kr. för annan pensionsberättigad. Med årsinkomst avses i detta sammanhang all den inkomst, för år räknad, som vederbörande skäligen kan antagas komma att åtnjuta under den närmaste tiden. I fråga om äkta makar anses årsinkomsten för envar av dem utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst. Såsom inkomst vid tillämpning av avdragsreglerna anses inte folkpensionsförmån (de icke inkomstprövade förmånerna allmän ålderspension, invalidpensionens grundbelopp samt blind- och vårdtillägg). Inte heller bidrag eller understöd, som någon på grund av skyldskap eller svågerlag må vara föranledd att utge, räknas som inkomst. Däremot skall såväl sjukpenning som livränta räknas som inkomst i detta sammanhang. Där rätt till såväl tilläggs- eller änkepension eller hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg föreligger, sker minskningen — med bortseende från indextillägg — proportionellt å tilläggs- eller änkepensionen eller hustrutillägget och bostadstillägget. Indextillägg minskas först sedan tilläggs- eller änkepensionen eller hustrutillägget i övrigt bortfallit.

Pensionen utgår fr. o. m. den månad, varunder rätt till pension inträtt, vilket — där inte rätten visas ha tidigare varit för handen — anses ha skett då pensionen söktes. Den utgår dock aldrig för längre tid tillbaka än tre månader före den månad, under vilken pensionen söktes. Pensionen utbetalas månadsvis.

Folkpensionsärendena handlägges dels av särskilda pensionsnämnder ute i kommunerna och dels av den centrala myndigheten pensionsstyrelsen. Pension utgår efter skriftlig ansökan hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven. Om bortses från fallen med enbart icke inkomstprövad ålderspension skall en realprövning ske av pensionsnämnden. Utbetalningen av folkpensionen sker emellertid från pensionsstyrelsen. Utbetalningen skall föregås av ett beslut av pensionsstyrelsen, grundat på en inom styrelsen företagen granskning eller prövning, vilken dock inte är lika ingående i alla ärenden. Den första pensionsutbetalningen avser i regel ett retroaktivbelopp för åtskilliga månader tillbaka.

Under vissa förutsättningar sker jämkning av folkpensionens belopp uppåt eller nedåt, och i andra fall sker övergång från en pensionsform till en annan.

I den mån besvär över pensionsstyrelsens beslut i folkpensionsärenden får anföras, prövas besvären av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Såsom bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen skall varje svensk medborgare i åldern 18—66 år med en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst av minst 1 200 kr. erlägga pensionsavgift. Pensionsavgifterna, vilka beräknas uppgå till 425 milj. kr. om året, inflyter till statsverket. Kostnaderna för folkpensionerna bestrides därefter av staten

med bidrag av kommunerna såvitt angår de inkomstprövade förmånerna samt vårdtillägget. Kommunbidrag utgår däremot inte till allmän ålderspension jämte indextillägg därå och inte heller till grundpension och blindtillägg.- Kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna regleras genom *lagen den 30 juni 1947 om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen* (nr 398; ändr. 266/1950, 159/1951, 397/1952 och 135/1954). Om de totala folkpensionskostnaderna inklusive indextilläggen för budgetåret 1954/1955 kan antagas uppgå till drygt 1 550 milj. kr., skulle omkring 200 milj. kr. falla på kommunerna och resten på staten.

Slutligen må här erinras om *lagen den 26 juli 1947 om bidrag till änkor och änklingar med barn* (nr 531; ändr. 265/1950, 158/1951 och 398/1952). Änke- och änklingsbidragen utgår med samma belopp som änkepensionen och kan förhöjas med kommunalt bostadstillägg enligt FPL:s regler. Bidragen är emellertid inte lagfästa som folkpensionsförmån.

Samordning mellan sjukförsäkringen och folkpensioneringen m. m.

Socialförsäkringsutredningens förslag

Utredningens förslag avser dels vissa spörsmål om samordning mellan å ena sidan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna och å andra sidan folkpensioneringen och dels frågan om ökade möjligheter för vissa folkpensionärer med flera att erhålla sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

Enligt vad utredningen framhåller är frågan om samordningen mellan folkpensioneringen, å ena sidan, och sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, å andra sidan, delvis ett administrativt och delvis ett materiellt problem. Problemet anses av utredningen vara synnerligen komplicerat, beroende bl. a. på att de materiella reglerna i allmänhet är uppbyggda efter diametralt motsatta principer. Vidare erinrar utredningen om att administrationen och finansieringen är upplagda på helt olika sätt för de tre socialförsäkringsgrenarna samt att de olika försäkringarnas förmåner behandlas på varierande sätt i beskattningshänseende.

Utredningen har verkställt en systematisk kartläggning ur samordnings-synpunkt av å ena sidan folkpensioneringen och å andra sidan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. Kartläggningen redovisas å s. 34—49 i betänkandet, vartill hänvisas. Enligt utredningens mening är samordningen på vissa punkter otillfredsställande. Utredningen avser därvid i första hand personer under 67 år. I vissa fall uppkommer en lucka i ersättningen och i andra fall förekommer dubbelersättning. Vidare anses uppbärandet av folkpensionsförmån i vissa fall innebära en omotiverad diskvalifikationsgrund för hemmafruars tillhörighet till grundsjukpenningförsäkringen. Utredningen uttalar i detta sammanhang:

En lucka i egentlig mening inträder då sjukhjälpstiden 730 dagar är slut men av administrativa eller materiellrättsliga orsaker folkpension inte börjar utgå omedelbart eller över huvud taget. En lucka i vad man kan kalla mera begränsad bemärkelse uppkommer då en person, som redan är folkpensionär men inte uppbär högsta möjliga folkpension, insjuknar och vid utgången av sjukhjälpstiden 90 dagar fortfarande är sjuk men av samma skäl som nyss nämndes inte genast eller inte alls en förhöjd folkpension börjar utgå.

Dubbelersättning, d. v. s. hjälp för av samma orsak inträtt behov eller kompensations för samma inkomstbortfall från både folkpensioneringen och sjukförsäkringen eller yrkesskadeförsäkringen, uppkommer genom att lagstiftningen — i vart fall för viss tid — medger ersättning från två håll utan att reglerna om förmånernas storlek utformats så, att de hindrar dubbelersättning. I detta sammanhang bör särskilt beaktas att den första utbetalningen av folkpensionsförmån — bortsett från ålderspension — regelmässigt avser retroaktiv ersättning, ofta för många månader under vilka sjukhjälp utgått. Detta gäller inte endast beviljande av ny folkpension utan även vid beslut om förhöjning av förut utgående folkpension.

Utredningen framhåller, att det är uppenbart att förutsättning för uppkomsten av lucka föreligger vare sig sjukhjälpstiden är maximerad till 90 dagar eller till 730 dagar eller till något annat antal dagar. Såsom exempel på alternativ i fråga om sjukhjälpstiden, vilka kunde förtjäna att närmare undersökas, nämner utredningen följande fyra, vilka samtliga avser tid innan rätt till allmän ålderspension föreligger:

a) Rätt till invalidpension eller sjukbidrag respektive förhöjd sådan folkpensionsförmån inträder från den tidpunkt då utförsäkring sker från sjukpenningförsäkringen.

b) Sjukhjälpstiden utsträcker till att avse tiden intill dess invalidpension eller sjukbidrag respektive förhöjd sådan folkpensionsförmån börjar utgå. Vid detta alternativ synes böra övervägas införande av skyldighet att söka folkpension eller förhöjd sådan efter viss tids sjukdom.

c) Sjukhjälpstiden göres obegränsad vid *sjukdom*. Sjukpenning utges ej alls vid *invaliditet*. Invaliditetsersättning — med viss grov gradering efter invaliditetsgrad — utges från folkpensioneringen oberoende av invaliditetsorsaken och tidslängden.

d) Sjukförsäkringen ersätter ensam såväl sjukdom som invaliditet efter sjukdom. Särskilda anordningar — inom sjukförsäkringen eller vid sidan därav — vidtages för dem som är behäftade med medfödd invaliditet eller senare blir invalider utan föregående sjukdom. Viss grov gradering av förmånerna sker efter invaliditetsgrad.

Utredningen har emellertid funnit det vara lämpligast att tills vidare inte närmare undersöka frågan om en mera genomgripande reform av folkpensioneringen. Utredningen anför, att framför allt de båda sistnämnda av de fyra angivna alternativen skulle innebära en avsevärd omstöpning av såväl sjukförsäkringen som folkpensioneringen. Utredningen fortsätter:

Ingående undersökningar och överväganden rörande såväl materiellrättsliga som administrativa spörsmål skulle krävas före ett ståndpunktstagande från utredningens sida. De lagtekniska problemen skulle bli mycket tids-

krävande att lösa. Redan dessa omständigheter gör att det är uteslutet att så snabbt få fram ett förslag, byggt på något av dessa alternativ, att det kan leda till lagstiftning vid 1955 års riksdag. Frågan om en mera fullständig samordning mellan de tre här aktuella socialförsäkringsgrenarna bör vidare enligt utredningens mening fattas som en reform på längre sikt. Man torde nämligen ha anledning att räkna med att det inom de närmaste åren kan bli frågan om betydande förändringar inom pensioneringssystemet, föranledda av andra faktorer än den här aktuella samordningen. Frågan om folkpensioneringens framtida utformning har sålunda intimt samband med frågan om den allmänna pensionsförsäkringen. Med denna fråga sysslar f. n. en statlig kommitté, nämligen utredningen för utarbetande av slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring. Enligt erhållna upplysningar väntas sistnämnda utredning komma att slutföra sitt uppdrag under år 1955. Folkpensioneringslagstiftningen torde även av andra skäl vara i behov av omarbetning i vissa avseenden.

Utredningen anser emellertid, att bristerna i samordningshänseende i åtskilliga situationer är så betydande, att det är önskvärt att redan vid 1955 års riksdag få till stånd en bättre samordning mellan i vart fall folkpensioneringen och sjukförsäkringen. Eftersom dessa båda socialförsäkringar, såsom förut nämnts, på praktiskt taget alla avgörande punkter är uppbyggda efter diametralt motsatta principer, är det — framhåller utredningen — uppenbarligen inte möjligt att åstadkomma en fullt tillfredsställande lösning av samordningsproblemen genom enbart partiella reformer. Av nyss anförda skäl anser utredningen att det likväl är motiverat att utan dröjsmål undersöka vad som kan vinnas genom smärre lagändringar i materiellrättsliga eller administrativa hänseenden.

En omprövning av samordningsreglerna anser utredningen inte vara lika brådskande för ålderspensionärerna som för folkpensionstagare under 67 år. För att bedöma huruvida 90 dagar är en lämpligt avvägd sjukhjälpstid för ålderspensionärer kräves enligt utredningens mening en närmare statistisk undersökning. Utredningen förklarar sig ämna undersöka längden av vårdtiderna för folkpensionärer å olika slags sjukhus.

Socialförsäkringsutredningen har härefter upptagit frågan om en bättre samordning för folkpensionärer under 67 år genom administrativa reformer.

Olägenheterna med den starkt förkortade sjukhjälpstiden uppstår bl. a. till följd av folkpensioneringens långsamma administration. Enligt av utredningen redovisad statistik (s. 63 i betänkandet) innefattar den första folkpensionsutbetalningen pension för i medeltal 8 å 9 månader i fråga om invalidpension och sjukbidrag, 6 å 7 månader i fråga om änkepension och 5 å 6 månader i fråga om hustrutillägg. Själva handläggningstiden kan enligt utredningens mening antagas vara c:a 2 månader kortare än nyssnämnda tid. I de enskilda fallen kan handläggningstiderna vara mycket varierande. De angivna siffrorna avser nybeviljade pensioner. Även om

3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 114*

retroaktiviteterna vid jämkning av folkpension kan antagas vara något litet kortare, torde de enligt utredningen vara avsevärda.

Vissa fördelar kan enligt utredningens mening vinnas genom administrativa reformer. Utredningen förordar ett närmare samarbete mellan pensionsnämnder och sjukkassor. På denna punkt uttalar utredningen:

Det är uppenbarligen uteslutet att komma under en viss tid för handläggningen av ifrågavarande folkpensionsärenden vid den nuvarande organisationen med en prövning efter ansökan och eventuell utredning vid ett lokalt organ, pensionsnämnden, och en slutlig prövning hos den centrala myndigheten, pensionsstyrelsen. Man synes emellertid kunna antaga att förefintligheten av den allmänna sjukförsäkringen, i vart fall så småningom, skulle något kunna bidra till att förkorta den nuvarande handläggningstiden för folkpensionsärendena, även om organisationen bibehölls oförändrad. Ett samarbete på det lokala planet borde kunna åstadkommas, så att pensionsnämnderna får del av sjukkassornas material, varigenom behovet av särskilda läkarundersökningar och andra tidsödande utredningar kunde betydligt minskas. En radikal förkortning av handläggningstiderna för ifrågavarande folkpensionsärenden torde emellertid inte vara möjlig att ernå utan avsevärda organisatoriska förändringar. Någon närmare undersökning härom kan emellertid inte komma i fråga vid den här förut angivna uppläggnings- eller utredningsarbetet. Utredningen vill endast peka på möjligheten att decentralisera beslutanderätten i ifrågavarande folkpensionsärenden till länen respektive stadscentralsjukkasområdena samt sammankoppla pensionsnämnderna och sjukkassorna.

I detta sammanhang torde även böra framhållas den möjlighet som finnes att genom upplysningsverksamhet från sjukkassornas sida i vissa fall eliminera lucka vid utgången av sjukhjälpstiden. Sjukkasorna kan ju med utnyttjande av sin större erfarenhet — jämfört med den sjuke — och den fortlöpande kontakten med den sjuke orientera honom så att han inger ansökan om invalidpension eller sjukbidrag vid sådan tidpunkt, att någon av administrativa skäl förorsakad lucka inte uppkommer vid utförsäkringen från sjukförsäkringen. I fråga om sjukbidrag kan dylik upplysningsverksamhet bidra till att eliminera även lucka av materiellrättsliga skäl. En sent ingiven ansökan om sådant bidrag kan nämligen resultera i avslag, enär nedsättningen i arbetsförmågan inte kan antagas vara »ytterligare avsevärd tid» (d. v. s. minst ett år). I den mån ifrågavarande nedsättning av arbetsförmågan ligger i tiden efter sjukhjälpstidens (730-dagarstidens) utgång blir det sålunda en lucka, vars uppkomst kan förhindras genom en rättidig ansökan.

Enligt utredningens mening torde det få ankomma på de båda tillsynsorganen pensionsstyrelsen och riks-försäkringsanstalten att utarbeta bestämmelser såväl i fråga om den här avsedda upplysningsverksamheten som om det nyss nämnda samarbetet på det lokala planet. Utredningen fortsätter:

När det gäller dem, som vid sjukförsäkringsfallets inträffande redan är exempelvis invalidpensionärer, kan emellertid den nyss nämnda fördelaktiga konsekvensen i och för sig av att den allmänna sjukförsäkringen finnes inte bli av särskilt stor betydelse. Sjukhjälpstiden är för kort för att förhöjd folkpension — om de materiella förutsättningarna härför över

huvud taget föreligger — annat än i enstaka fall skall kunna börja löpa redan vid upphörandet av sjukhjälpstiden. Det må erinras om att vid recidiv sjukhjälpstiden kan vara avsevärt mycket kortare än 90 dagar.

Enligt utredningens mening måste de materiellrättsliga reglerna ändras för att man skall få en någorlunda tillfredsställande lösning av samordningsproblemen.

Vad beträffar frågan om en partiell reform av samordningen genom ändring av materiellrättsliga regler har utredningen bestämt avstyrkt en lösning i anslutning till tidigare i olika sammanhang framförda förslag om förlängning av sjukhjälpstiden för invalidpensionärer och sjukbidragstagare med enbart grundpension eller sådan jämte blindtillägg. En sådan lösning skulle verka synnerligen slumpartad. Sjukhjälpstidens maximala längd skulle bli beroende av en måhända ringa variation i någon eller några av många olika faktorer.

En lösning av problemet om sjukhjälpstidens längd för en särskild grupp av folkpensionärer, nämligen blinda under 67 år, skisseras i betänkandet. Utredningen erinrar om den förut nämnda specialregeln i FPL, enligt vilken den som är blind städse skall anses lida av sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan, som i övriga fall kräves för rätt till invalidpension (sjukbidrag). Den åsyftade lösningen skulle innebära att denna specialbestämmelse samt stadgandena om blindtillägg i FPL borttoges och att alltså för de blinda skulle gälla samma förutsättning för rätt till invalidpension som för övriga. De blinda, som inte uppfyllde denna förutsättning, d. v. s. som inte var ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarade deras krafter och färdigheter, skulle inte få invalidpension (sjukbidrag) jämte blindtillägg utan någon annan form av blindhetsersättning vid sidan om folkpensioneringen. Dessa blinda skulle därigenom inte falla under SFL:s inskränkande bestämmelser om folkpensionstagare (andra än ålderspensionärer) utan i sjukförsäkringshänseende behandlas som normalfallen. Övriga blinda skulle jämte folkpensionen få blindhetsersättning under samma förutsättning som blindtillägg nu. Den nya blindhetsersättningen skulle utgå med 1 000 kr. om året. Dock skulle blindhetsersättningen för icke folkpensionärer övergångsvis utgöra 1 200 kr. om året.

Förevarande alternativ har synts utredningen innebära en i och för sig godtagbar lösning av problemet om sjukhjälpstidens längd för blinda. Utredningen har emellertid inte förordat denna lösning utan även för de blindas del föredragit den lösning av samordningsproblemen, som — enligt vad i fortsättningen redovisas — föreslås för den större gruppen förvärvsarbetande folkpensionärer under 67 år.

Utredningen framlägger förslag till mindre ändringar i SFL och FPL samt lagarna om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl.

barn och om bidrag till änkor och änklingar med barn. Ändringarna avses i väsentlig utsträckning lösa problemet om luckor och om dubbelersättningar för förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare ävensom förvärvsarbetande personer för vilka aktualiseras rätt till folkpensionsförmån av nu åsyftade fyra slag. Med förvärvsarbetande avses därvid såsom i SFL den, vars beräknade årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr.

I förevarande sammanhang framlägger utredningen i huvudsak följande synpunkter.

Sjukpenningförsäkringen enligt SFL avser i princip att täcka ett inkomstbortfall i anledning av sjukdom. Sjukpenningens storlek står med viss maximering i relation till storleken av arbetsinkomsten. En invalidpensionär eller sjukbidragstagare kan mycket väl ha en inkomst av förvärvsarbete på några tusen kronor; en person med blindtillägg kan ha mycket större arbetsinkomst. Sjukskrivning medför även för ifrågavarande folkpensionärer ett inkomstbortfall. Det kan knappast anses innebära en orättvis belastning på övriga sjukkasmedlemmar om dessa folkpensionärer finge åtnjuta den normala sjukhjälpstiden. Samma resonemang torde kunna föras även — och närmast med större skäl — beträffande förvärvsarbetande änkepensionärer och hustrutilläggsstagare. Vidare bör beaktas att ett av sjukdom förorsakat tillfälligt bortfall av arbetsinkomst lämpligare kan kompenseras genom att sjukpenning utgår än genom att inkomstprövad folkpensionsförmån tillfälligt jämkas. Föranleder sjukdomen långvarigt, kanske livsvarigt inkomstbortfall, är en jämkning av pensionsförmånen det naturliga. 90 dagars sjukhjälpstid är i regel för kort för att en höjning av inkomstprövad folkpensionsförmån kan börja utbetalas omedelbart efter utgången av 90-dagarstiden. Denna tid bör alltså förlängas. En mera flytande gräns för sjukhjälpstidens längd bör övervägas. Varje förlängning av sjukhjälpstiden accentuerar emellertid dubbelersättningsproblemet. För den som vid sjukförsäkringsfallets inträffande är folkpensionär kan dubbelersättning förekomma för 3—4 månader. Vid fall av t. ex. nybeviljad invalidpension förekommer dubbelersättning inte endast under den förut nämnda retroaktivtiden av i genomsnitt 8—9 månader utan ytterligare 3 månader (= de 90 sjukpenningdagarna) därefter, i den mån 730-dagarstiden inte är tilländalupen. För varje månad som pensionsstyrelsens bifallande beslut i anledning av ansökan om exempelvis invalidpension försenas, får sökanden — inom 730-dagarstiden — på sjukkassans bekostnad en extra ersättning om, i högsta sjukpenningklassen ca 360 kr., och i lägsta klassen ca 90 kr., i båda fallen eventuellt dessutom barntillägg. Det blir dock inte fullständig dubbelersättning i ekonomisk bemärkelse, enär i vart fall vid de högsta sjukpenningarna ofta en viss reduktion av folkpensionen

kan komma att ske genom att sjukpenningen räknas som inkomst vid fastställande av folkpensionens belopp. En sjukpenning av exempelvis 11 kr. om dagen eller 4 015 kr. för ett år reducerar emellertid folkpensionen för en ogift person endast med 1 880 kr.

I anslutning till vad sålunda anförts föreslår utredningen att för förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare sjukhjälpstidens maximum skall förlängas från 90 dagar till 730 dagar, dock högst 90 dagar för tid efter utgången av den månad, varunder vederbörande efter sjukdomsfallets inträffande erhåller en till följd av ändring av årsinkomsten till högre belopp jämkad folkpensionsförmån. Principen anges vara den, att för undvikande av luckor — inom 730-dagarstiden — sjukhjälpstiden inte skall upphöra förrän (viss tid efter det) den sjuke får sin folkpension höjd och höjningsbeslutet resulterat i utbetalning. Utredningen utgår från att, om dess förslag på denna punkt genomföres, jämkning av ifrågavarande folkpensionsförmåner knappast kommer att sökas vid mera tidsbegränsade sjukdomar, d. v. s. kortvarigare än 730 dagar, varför vid dessa sjukdomar sjukhjälpstiden i regel kommer att omfatta hela sjuktiden. Alla förvärvsarbetande under 67 år behandlas i fortsättningen lika i fråga om sjukhjälpstidens längd, vare sig de är folkpensionärer eller ej vid sjukdomsfallets inträffande.

För motverkande av dubbelersättningarna föreslås vissa regler. Sjukpenning jämte barntillägg enligt SFL skall sålunda inte räknas som inkomst vid prövning av ansökan om ny eller jämkad pension av de fyra nyssnämnda slagen. Vid utbetalning av retroaktiv sådan folkpension respektive retroaktivt förhöjningsbelopp av folkpensionen skall å andra sidan göras avdrag å pensionsbeloppet för sjukpenningen jämte barntillägg — summan därav dock minskad med 90 kr. — för samma tid. Det avdragna beloppet utbetalas till sjukkassan. Denna får prioritet framför fattigvårdsstyrelse eller annan myndighet. Någon konkurrens antages för övrigt sällan kunna uppkomma, enär den föreslagna samordningsreformen i stor utsträckning kunde antagas göra förskottering av fattigvårdsstyrelse eller annan myndighet obehövlig.

De föreslagna nya reglerna förutsätter ett tids samband mellan sjukhjälpn och folkpensionen eller jämkningen av folkpensionen. I fråga om o r s a k s s a m b a n d i detta hänseende uttalar utredningen:

Det är naturligtvis synnerligen vanligt att invalidpension eller sjukbidrag sökes eller jämkning av sådan folkpension begäres av den anledningen att arbetsförmågan försvunnit eller nedsatts till följd av just den sjukdom, för vilken den aktuella sjukpenningen utges. Men man kan inte utgå från att detta alltid är fallet. Det kan mycket väl tänkas att sjukhjälpsträtt inträder först sedan pensionsansökningen ingivits. Och det kan tänkas — särskilt vid jämkningar — att ansökningen föranletts av andra förskjutningar i sökandens ekonomiska förhållanden än sådana, som beror på minskad arbetsförmåga till följd av sjukdom. Mången gång kan sjukdomen vara

en av flera faktorer, som motiverar ansökningen. När det gäller änkepension eller hustrutillägg, kräves för rätten till sådan folkpensionsförmån inte att nedsättning av arbetsförmågan föreligger och alltså ändå mindre att sjukdom berättigande till sjukpenning föreligger. Vill man få bestämmelser, som går att tillämpa, är det emellertid enligt utredningens mening inte möjligt att taga hänsyn till alla dessa olika förhållanden. Reglerna måste utarbetas från den utgångspunkten, att ett samband föreligger mellan behovet av folkpension respektive jämkning av sådan och den sjukdom, för vilken sjukpenning utges. Konstruktionen av den i SFL nu förefintliga regeln om sjukhjälpstid för den, som blir folkpensionär, överensstämmer med en sådan utgångspunkt. Vad nu förordats måste såvitt avser jämningsfallen givetvis modifieras i så måtto att jämkning till följd av ytterligare indextillägg eller ändrade grunder för de kommunala bostadstilläggen eller ändring av pensionstagarens bostadskostnader inte skall föranleda tillämpning av den föreslagna avdragsregeln.

Enligt utredningens förslag godtages **dubbelersättning** såvitt avser dels förut nämnda belopp av 90 kr. och dels högst 90 sjukhjälpdagar efter utgången av den månad då retroaktiv utbetalning av folkpension eller uppåt jämkad folkpension sker. Till stöd härför åberopar utredningen i huvudsak följande:

En viss extraersättning kan försvaras med hänsyn till behovet av att mildra övergångssvårigheterna vid omställning till den lägre standard, som enbart folkpension erbjuder. För ålderspensionärer — vilkas sjukhjälpstid utredningen i förevarande sammanhang icke vill ompröva — kommer dubbelersättning att godtagas för 90 dagar, i undantagsfall ytterligare högst en månad. Om ett sjukdomsfall kunde medföra lika snabb jämkning av utgående folkpension som utgivande av sjukpenning, skulle även för invalidpensionärernas och sjukbidragstagarnas del de nuvarande reglerna medföra dubbelersättning i 90 dagar. Intresset av så enhetliga lagregler som möjligt talar för att dubbelersättning godtages upp till nämnda tidslängd. Genom 90-kronorsbeloppet får man den administrativa vinsten, att pensionsstyrelsen slipper draga av ett stort antal småbelopp och sända dessa till sjukkassan, och vidare motverkas den nyss åsyftade olägenheten av att man vid reglernas utformning måste bygga på tidssamband och ej på orsakssamband.

För tid då vederbörande åtnjuter sjukhusvård föreslår utredningen att avdraget å den retroaktiva folkpensionen skall avse beloppet av sjukpenning och ej av **h e m p e n n i n g**. Vidare föreslås att **s ä r s k i l t b a r n b i d r a g** och folkpension behandlas som en enhet och sjukpenning jämte barntillägg som en enhet och att man låter enheterna gå i avräkning mot varandra. Avdrag å särskilt barnbidrag skall dock få göras endast i den mån folkpensionen inte förslår, vilket korresponderar med gällande regler om avdrag å särskilt barnbidrag på grund av folkpensionären-försörjarens årsinkomst. Avdrag å barnbidraget får vidare ske blott för tid, som är gemensam med den då avdrag å folkpensionen sker.

Utredningen anser sig inte böra förorda att man även i SFL jämställer **ä n k e - o c h ä n k l i n g s b i d r a g s t a g a r e** med änkepensionärer.

Sjukpenning, hempenning och barntillägg enligt YFL föreslås behandlas på samma sätt som motsvarande ersättning enligt SFL dock endast för tid t. o. m. den månad, under vilken retroaktivt beloppet från folkpensioneringen utbetalas. För tid därefter skulle ifrågasvarande sjukhjälp ävensom livränta enligt YFL liksom hittills räknas som inkomst enligt FPL och endast på detta sätt inverka på pensionsbeloppen. Samma bestämmelser som i fråga om yrkesskada föreslås för ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen, militärsättningsförordningen eller annan motsvarande ersättnings- eller försäkringsförfattning.

I fråga om sjukhjälpstid för ersättning för sjukhusvård skall enligt förslaget gälla detsamma som här förut sagts om sjukhjälpstid för sjukpenning. Sjukhjälpstiden för sjukhusvårdsersättning förlänges sålunda i samma utsträckning som sjukhjälpstiden för sjukpenning ökas. Den tidigare sammankopplingen i fråga om sjukhjälpstidens längd av bestämmelserna om sjukpenning och ersättning för sjukhusvård anses nämligen av utredningen tills vidare böra bibehållas. I detta sammanhang hänvisas till det s. k. överskottsproblemet inom folkpensioneringen och till den förutnämnda, av utredningen planerade undersökningen av vårdtidernas längd för folkpensionärer å sjukhus ävensom till att i förevarande etapp frågan om ålderspensionärernas sjukhjälpstid inte upptages till omprövning.

De nya förmånliga reglerna om inkomstberäkningen inom folkpensioneringen har enligt förslaget utformats så att de automatiskt blir tillämpliga även å ålderspensioner, särskilda barnbidrag samt änke- och änklingsbidrag.

Enligt utredningens mening bör det ankomma på de båda tillsynsorganen, pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten, att efter samråd meddela närmare föreskrifter om införskaffande av de uppgifter, som styrelsen behöver för tillämpning av den föreslagna nya avdragsregeln, och om hur utbetalningen till sjukkasse skall ske. På nämnda myndigheter bör det — anser utredningen — även ankomma att göra upp om de närmare föreskrifter, som erfordras för att få till stånd ett samarbete för att tillgodose något som anges vara synnerligen angeläget, nämligen att arbetsinkomsten upptages till samma belopp vid fastställandet av inkomstprövad folkpensionsförmån som vid placeringen i sjukpenningklass.

Enligt vad utredningen framhåller kommer en reform i enlighet med förslaget att medföra visst administrativt merarbete för framför allt pensionsstyrelsen. Utredningen fortsätter:

Läget är emellertid det att i fråga om samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, å ena, och folkpensioneringen, å andra sidan, finnes vissa klart stötande materiella regler. Det synes inte möjligt att — med bibehållande i stort av de nuvarande systemen för ifrågasvarande socialförsäkringsgrenar — undanröja de åsyftade missförhållandena utan ökat

administrativt besvär på vissa punkter. Emellertid må framhållas att man genom reformen skulle få en betydelsefull förenkling på en annan punkt. Den ifrågasatta nya regeln att vid inkomstberäkningen hänsyn inte skall tagas till sjukpenning måste nämligen anses innebära en icke ringa lättnad för folkpensionsorganen.

Utredningen har även framhållit att vid bifall till utredningens förslag jämkning av folkpension kommer att sökas i minskad utsträckning.

I fråga om antalet personer, som skulle beröras av en reform i enlighet med utredningens förslag, uppskattar utredningen antalet invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare, som varje år skulle omfattas av bestämmelsen om den förlängda sjukhjälpstiden, till omkring 7 500. Den föreslagna reformen i fråga om inkomstberäkning och avdrag å retroaktivbelopp kommer dessutom att avse sådana av de till omkring 21 000 personer per år beräknade fallen av nybeviljad pension i form av invalidpension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg, vilka är sjukpenningförsäkrade. Vidare kan reformen beröra ett antal av omkring 6 000 fall av folkpensionärer under 67 år med utgående särskilt barnbidrag och de omkring 2 900 fallen av utgående änke- och änklingsbidrag samt ett mindre antal nya fall årligen.

Utredningen anser det ytterst vanskligt att göra några närmare beräkningar i fråga om kostnaderna för sjukförsäkringen och folkpensioneringen, om utredningens förslag genomföres. Totalkostnaderna för sjukförsäkringen antages öka med maximalt omkring en miljon kr. per år, varav 0,6 milj. kr. för grundförsäkringen och 0,4 milj. kr. för tilläggsjukpenningförsäkringen. Härifrån skulle dock avräknas belopp, som återgår till sjukförsäkringen från folkpensioneringen. Närmare hållpunkter för beräkningen av detta belopp saknas emellertid.

Sjukhjälpbidraget beräknas maximalt kräva ytterligare 0,3 milj. kr. årligen. Även detta belopp minskas emellertid genom återbetalningen från folkpensioneringen.

I fråga om avgifterna till sjukförsäkringen medför ett bifall till förslaget den ändringen, att invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare, som är försäkrade för tilläggsjukpenning, får betala den högre avgift för tilläggsförsäkringen, som gäller för 730 dagars sjukhjälpstid, i stället för enligt nuvarande regler för 90 dagars sjukhjälpstid.

För folkpensioneringen kan reformen antagas verka i såväl utgiftshöjande som utgiftsminskande riktning. Kostnaderna för särskilda barnbidrag samt änke- och änklingsbidrag kan antagas stiga något litet.

Utredningen håller för troligt att de ändringar, som en reform enligt det nu refererade förslaget kan medföra i fråga om statens utgifter för sjukförsäkring och folkpensionering jämte nyssnämnda bidrag inte blir

särdeles stora relativt sett samt att de i betydande mån kommer att taga ut varandra.

Utredningen anser att de nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 juli 1955. De nya reglerna om sjukhjälpstidens längd föreslås gälla även tidigare inträffade sjukdomar i den mån inte utförsäkring skett före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Socialförsäkringsutredningen har vidare tagit upp frågan om sjukpenningförsäkring av hemmafruar med hustrutillägg.

Sjukpenningförsäkring för hemmafruar kan — anför utredningen — sägas utgöra en försäkring mot följderna av bortfallet av deras arbetskraft vid arbetet för hemmets skötsel. I förarbetena till 7 (tidigare 9) § SFL synes, framhåller utredningen, inte ha särskilt motiverats varför som diskvalifikationsgrund för hemmafrus tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall gälla — förutom den omständigheten att sådan kvinna uppbär ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag — att hon uppbär hustrutillägg. Utredningen fortsätter:

Som motiv torde knappast kunna godtagas att här inte finnes något arbetskraftsbortfall vid sjukdom att försäkra. Ehuru hustrutillägget utbetalas till hustrun, innebär det ju en förhöjning av mannens folkpension. Förutsättningen för hustrutillägg är ju att *mannen* är ålders- eller invalidpensionär eller sjukbidragstagare. Om mannen inte är folkpensionär, är hustruns hälsotillstånd och arbetsförmåga utan betydelse för hennes tillhörighet till grundsjukpenningförsäkringen, såframt hon inte är invalidpensionär eller sjukbidragstagare. — — —

Det förhållandet att en kvinna uppbär hustrutillägg säger för övrigt intet med säkerhet i fråga om hennes hälsotillstånd eller arbetsförmåga. Med hänsyn till åldersrekvisitet (i regel minst 60 år) torde dock hennes arbetsförmåga ofta vara nedsatt. Men är hennes arbetsförmåga så avsevärt nedsatt, att hon är berättigad till invalidpension, som ju utgår med högre belopp än hustrutillägget, bör hon ha invalidpension. För sistnämnda fall ifrågasätter utredningen ingen ändring i detta sammanhang. Däremot synes enligt utredningens mening tillräckliga skäl ej föreligga för att låta hustrutillägg helt utesluta hemmafru från tillhörighet till grundsjukpenningförsäkringen.

Utredningen föreslår av anförda skäl, att ifrågavarande hemmafruar föres in under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Sjukhjälpstiden för dem bör enligt utredningens mening vara densamma som för alla icke förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare och änkepensionärer samt för alla ålderspensionärer — både förvärvsarbetande och övriga — nämligen 90 dagar. Utredningen anför i sistnämnda hänseende ytterligare:

Dessa hemmafruar med hustrutillägg får den väsentliga nya förmånen av sjukpenning i upp till 90 dagar för varje sjukdom. De kommer att — i likhet med de förvärvsarbetande ålderspensionärerna — i förmånshänse-

ende ligga mellan å ena sidan de icke förvärvsarbetande ålderspensionärerna, invalidpensionärerna, sjukbidragstagarna och änkepensionärerna, och å andra sidan de förvärvsarbetande, som icke är folkpensionärer, samt hemmafruar utan någon folkpensionsförmån. Den förstnämnda gruppen får inte alls någon sjukpenning enligt SFL, medan de som tillhör den sistnämnda gruppen kan få sjukpenning i upp till 730 dagar. Denna i och för sig rimliga mellanställning korresponderar för övrigt väl med vad som kommer att gälla i avgiftshänseende. Ifrågavarande hustrutilläggsstagare är i likhet med övriga folkpensionärer befriade från avgift för sjukvårdsförsäkringen. Dessutom kommer de ofta att helt eller delvis slippa avgiften för grundsjukpenningförsäkringen.

Ett bifall till utredningens förslag antages medföra att ytterligare omkring 20 000 personer blir sjukpenningförsäkrade. Reformen antages öka sjukförsäkringens totalutgifter med omkring 1,5 milj. kr. årligen. För statens del skulle årligen behövas omkring 100 000 kr. till avgiftslindringsbidrag och omkring 750 000 kr. till sjukhjälpbidrag.

Reformen föreslås genomförd den 1 juli 1955.

Beträffande frågan om rätt även för andra än förvärvsarbetande medlemmar, hemmafruar och vissa studerande att vara sjukpenningförsäkrade i allmän sjuk-kassa har utredningen framlagt i huvudsak följande allmänna synpunkter.

Vid den allmänna sjukförsäkringens utformning har principen varit att sjukvårdsförsäkringen skall täcka kostnader för av sjukdom direkt orsakade utgifter under det att sjukpenningförsäkringen skall ersätta värdet av genom sjukdomen bortfallen arbetskraft hos den sjuke. Sjukpenningförsäkringen omfattar alltså förvärvsarbetande och i hemmet arbetande hustrur samt vissa studerande. — — —

Även lagstiftningen om sjukförsäkring i erkända sjukkassor bygger i fråga om sjukpenningförsäkringen på principen att sjukpenningen skall utgöra ersättning för genom sjukdomen uppkommen förlust av arbetsförmåga. Emellertid medges i sjukkassaförordningen (i dess enligt förordning den 14 mars 1952 fr. o. m. den 1 juli 1952 gällande lydelse) ett visst avsteg från denna princip. Det stadgas sålunda att försäkring till högre sjukpenning än två kr. inte må meddelas, därest försäkringens belopp skulle bli högre än som kan anses skäligt med hänsyn till medlemmens arbetsinkomst och ekonomiska ställning. Vidare föreskrives att utfäst sjukpenning, som är högre än två kr., skall minskas till skäligt belopp, om sjukpenningen till följd av ändrade förhållanden uppenbarligen är högre än nyss sagts. Det åligger alltså de erkända sjukkassorna att se till att de medlemmar, som inte längre är arbetsföra, får sin sjukpenning sänkt till två kr. Detta är alltså i princip den högsta sjukpenning som icke förvärvsarbetande folkpensionärer enligt sjukkassaförordningen kan ha i erkänd sjukkassa. Emellertid torde åtskilliga sjukkassor ha försummat att tillse att sjukkassaförordningens bestämmelser rörande icke längre arbetsföra personers sjukpenning bringats till efterlevnad. De icke arbetande medlemmarna kan också vara sjukpenningförsäkrade endast

under förutsättning att försäkringen tagits vid sådan tidpunkt att de med hänsyn till ålder och hälsotillstånd kunnat vinna medlemskap eller detta vunnits genom kollektivt inträde. Har de blivit utförsäkrade på grund av någon kronisk sjukdom, är det ofta meningslöst för dem att fortsätta sjukpenningförsäkringen.

Vid bedömande av den nuvarande sjukförsäkringens bestämmelser i relation till den allmänna sjukförsäkringens motsvarande stadganden bör hållas i minnet att de sjukvårdsutgifter, som vid vanliga sjukdomsfall stannar å den försäkrade själv, blir lägre sedan den nya försäkringen trätt i kraft än vad fallet är nu. Vidare bör bemärkas att folkpensionärerna, liksom även andra medlemmar med mindre än 1 200 kr. taxerad inkomst, blir helt befriade från avgifter för sjukvårdsförsäkringen. Det bör också ihågkommas, att medlemskap i en erkänd sjukkasse inte medför någon rätt till sjukförsäkring på oförändrade villkor för all framtid. — — —

För dem, som lång tid varit medlemmar i erkänd sjukkasse, synes det dock, förklarligt nog, vara hårt att de inte får behålla sin sjukpenningförsäkring då den erkända kassan blir allmän kassa. Särskilt gäller detta givetvis dem som inte utnyttjat försäkringen utan kanske haft i tankarna att den kunde vara bra att ha på ålderns dagar då sjuklighet inträder. Sådana medlemmar har kanske ibland sett sin försäkring såsom en möjlighet att få ett tillägg till folkpensionen.

Vid bedömandet av frågan om de gamla sjukkassemedlemmarnas inställning till sjukpenningfrågan bör man inte bortse från den kraftiga stegring av folkpensionerna, som skett särskilt efter år 1947. De nuvarande folkpensionerna ger sålunda ensamma en minst lika god försörjning som den som tidigare varit möjlig med hjälp av folkpension jämte en sjukpenning i tvåkronorsläget. Det bör också bemärkas att de erkända sjukkassornas fonder i huvudsak uppkommit inte genom att de gamla sjukkassemedlemmarna betalat avgifter, som överstigit deras uttag ur försäkringen, utan genom den våldsamt ökade nyanslutningen från yngre personers sida. Givetvis har också statsbidragen sin andel i kassornas goda ställning. För åren 1935—1953 har statsbidrag utgått med tillhopp omkring 620 milj. kr., vilket belopp är mer än tre gånger så stort som kassornas nuvarande sammanlagda sjukhjälpfonder.

Statsmakternas år 1946 fattade beslut i sjukpenningfrågan utgick från att en mera långvarig försörjning skulle ges av allenast en socialförsäkringsgren. Folkpensioneringen skulle svara för åldringarnas och invalidernas försörjning. Sjukpenningförsäkringen skulle för dessa blott vara en övergångshjälp innan folkpensionen hann anpassas efter det ändrade läget samt dessutom, för de folkpensionärer, som delvis försörjde sig genom förvärsarbete, en hjälp vid mera kortvariga sjukdomar. — — —

Uppenbarligen bör inte den av statsmakterna sålunda intagna ståndpunkten frångås utan tungt vägande skäl, särskilt som frågan inte heller aktualiserades i samband med 1953 års reformer.

Klart är att de personer, som sedan lång tid genom medlemskap i erkänd sjukkasse sökt ordna sin försörjning vid sjukdom, är förtjänta av samhällets uppskattning. Det kan sålunda finnas skäl att inom den allmänna sjukförsäkringens ram ge en viss favör åt dem som sedan lång tid tillhört sjukkasserörelsen. Detta kan ske genom att de tillförsäkras möjlighet att inom vissa gränser i de allmänna kassorna bibehålla en ungefärligen likadan sjukpenningförsäkring som den, till vilken de varit

berättigade om de erkända kassorna funnits kvar. Härvid uppstår emellertid vissa gränsdragningsproblem. Det blir uppenbarligen nödvändigt att fastställa vilka medlemmar av de erkända kassorna som skall komma i åtnjutande av favören — att låta alla göra det skulle leda till övergångsbestämmelser, som dels omfattade två tredjedelar av svenska folket och dels kom att sträcka sig långt fram i tiden. Även kostnadssynpunkterna blir av betydelse, eftersom åldringarna medför långt större utgifter för sjukhjälp än befolkningen i genomsnitt.

Önskar man undvika dylika gränsdragningar men vill man likväl fasthålla vid tanken att inte arbetande personer skall äga rätt till en viss sjukpenningförsäkring, måste man tydligen överväga sådan rätt för alla sjukkassememstrar oberoende av ålder och måhända även av hälsotillstånd. Motiveringen för en sådan försäkring torde få anses vara den, att sjukvårdsförsäkringen inte täcker alla de utgifter som uppkommer genom sjukdom och att därför ett mera schematiskt avvägt kontant belopp därutöver är behövt i många fall.

På grund av det anförda har utredningen ansett sig böra utforma ett par alternativa lösningar. Vilket alternativ som än väljes måste enligt utredningens mening överförsäkringsfrågan beaktas. Man måste därför iakttaga stor varsamhet vid fastställandet av sjukpenningens maximistorlek. Vidare borde beaktas förhållandet mellan förevarande sjukpenningförsäkring och folkpensioneringen. Det vore nödvändigt att iakttaga stor försiktighet vid bestämmande av sjukhjälpstidens längd.

Utredningens *alternativ I* avser att genom en övergångsbestämmelse ge de gamla sjukkassememstrarna rätt att frivilligt sjukpenningförsäkra sig i viss omfattning. Med »gamla sjukkassememstrar» bör därvid enligt utredningens mening avses personer, som vid lagens ikraftträdande fyllt 60 år och alltsedan år 1935 varit medlemmar i erkänd sjukkassa. Högst omkring 150 000 personer skulle på en gång kunna omfattas av övergångsbestämmelsen. Antalet beräknades komma att successivt minska efter 5 å 10 år. Omkring 300 000 medlemmar av erkänd sjukkassa beräknades kunna ha nytta av bestämmelsen.

Som *alternativ II* anser utredningen i första hand böra ifrågasättas en frivillig sjukpenningförsäkring för alla icke obligatoriskt sjukpenningförsäkrade medlemmar, oberoende av ålder och hälsotillstånd. Ett sådant alternativ kunde givetvis modifieras i olika avseenden.

Enligt utredningens mening är det uppenbarligen i princip inte möjligt att låta en frivillig försäkring täcka redan inträffade försäkringsfall. Det vore nödvändigt med begränsningar i fråga om när efter ansökan försäkringen först blir gällande. För att försäkringen skall kunna gälla redan från upphörandet av tidigare försäkring anser utredningen det böra fordras att den tecknas inom två veckor efter sistnämnda försäkrings upphörande. Även vissa andra villkor borde uppställas.

Har man sådana nödvändiga villkor, uppstår — anför utredningen — sannolikt betydande tillämpningssvårigheter, då man har att göra med

ett klientel, inom vilket flertalet lider av mer eller mindre svårartade krämpor. Utredningen fortsätter:

Många åldringar torde sålunda ha ett svagt hjärta. Då hjärtbesvär uppstår uppkommer tydligen alltid frågan hurudant hjärtats status var då den frivilliga försäkringen blev gällande. De gamla torde få utomordentligt svårt att förstå att den relativt dyra frivilliga sjukförsäkring som de tagit inte skall gälla så snart de är sjuka. Det är också mycket svårt att fastställa när en normalt icke arbetande person skall anses vara så sjuk att rätt till sjukpenning föreligger. Samma svårigheter föreligger givetvis vid alternativ I men i mindre omfattning eftersom där är fråga om ett gammalt för kassorna känt klientel. Eftersom sjukkassan inte kan ha samma kunskap om tidigare sjukdom hos en nytillkommen medlem som hos den som sedan länge tillhört kassan, kommer vid en lösning enligt alternativ II de gamla sjukkasmedlemmarna i sämre läge än övriga, som begagnar sig av den skisserade försäkringen. Klart är att vid ikraftträdandet av en frivillig försäkring enligt alternativ II, liksom blir fallet vid en sådan enligt alternativ I, ersättning inte kan utgå för en sjukdom för vilken på grund av övergångsbestämmelserna i 122 § SFL sjukhjälp utgår enligt äldre bestämmelser.

Även om en frivillig försäkring enligt alternativ II omgärdas med sådan skyddsbestämmelse som nyss berörts torde det — anser utredningen — vara uteslutet att kostnaderna skulle kunna täckas av avgifterna jämte ett statsbidrag motsvarande det, som eljest enligt SFL utgår till den frivilliga försäkringen.

Det maximala antalet medlemmar i en frivillig försäkring enligt alternativ II har av utredningen uppskattats till 900 000.

Förutsättningarna för giltigheten av en frivillig sjukpenningförsäkring preciseras av utredningen sålunda.

a) Alternativ I. Ansökan skall göras inom två veckor efter det medlemmens tidigare sjukpenningförsäkring upphört. Försäkringen blir gällande då den tidigare försäkringen upphör. Den nya frivilliga försäkringen anses utgöra fortsättning å den obligatoriska försäkringen respektive den frivilliga försäkringen i erkänd sjukkasse vid beräkning av sjukhjälpstid. Ersättning utgår alltså inte för sjukdom som ersättes enligt 122 § SFL.

b) Alternativ II. Försäkringen blir — såsom enligt 50 § SFL — gällande fr. o. m. tredje kalendermånaden efter den, då ansökning gjordes. Försäkringen gäller ej för sjukdomar som inträffat innan den blir gällande. Dock skall försäkring, som sökes inom en månad efter det obligatorisk sjukpenningförsäkring upphört, bli gällande fr. o. m. nästa månadsskifte och även avse tidigare sjukdom, dock endast under förutsättning att hälsotillståndet inte försämrats mellan den obligatoriska försäkringens upphörande och tiden då den frivilliga försäkringen blir gällande (motsvarande skall gälla då försäkringen återupplivas efter att ha upphört på grund av utebliven avgiftsbetalning). Den nya frivilliga försäkringen anses utgöra fortsättning å eventuellt tidigare förefintlig obligatorisk sjukför-

säkring respektive frivillig försäkring i erkänd sjuk-kassa vid beräkning av sjukhjälpstid. Ersättning utgår inte för sjukdom som ersättes enligt 122 § SFL.

I fråga om sjukpenningens storlek anser utredningen vid båda alternativen kunna övervägas det i erkänd sjuk-kassa gällande beloppet 2 kr. eller grundsjukpenningens belopp 3 kr. Vid alternativ I talade dock starka skäl för försäkring för en sjukpenning högst lika stor som den vederbörande i erkänd sjuk-kassa var tillförsäkrad vid utgången av år 1954, dock ej över 3 kr.

Utredningen upplyser att år 1952 totalt 61,2 % av samtliga sjukpenning-försäkrade sjukkassem medlemmar var försäkrade för en sjukpenning av högst 2 kr. Det kunde antagas att de äldre sjukkassem medlemmarna i större utsträckning än genomsnittet var lågt försäkrade.

Enligt utredningens mening kan ifrågasättas om sjukpenning till förevarande medlemskategori bör utgå vid vård å sjukvårdsanstalt. Utredningen anser det inte lämpligt att öppna möjlighet till utgivande av halv sjukpenning.

Förevarande försäkring är enligt utredningen till stor del avsedd för folkpensionärer med ålderspension. Försäkringsvillkoren borde vara lika för alla, som omfattades av ifrågavarande frivilliga försäkring. Det syntes därför inte kunna komma i fråga annat än att utgå från en sjukhjälpstid av 90 dagar vid varje sjukdom.

Utredningen beräknar de årliga totalkostnaderna för ifrågavarande frivilliga försäkring (bortsett från förvaltningskostnader) vid maximal anslutning och en sjukhjälpstid av 90 dagar till 7,2 milj. kr. vid alternativ I och 43 milj. kr. vid alternativ II, om sjukpenning ej utgår vid sjukhusvård, och 9 resp. 54 milj. kr., om sjukpenning utgår vid dylik vård. Förvaltningskostnaderna uppskattas till 5 kr. per år för varje på förevarande sätt försäkrad, dvs. vid maximal anslutning 0,75 milj. kr. vid alternativ I och 4,5 milj. kr. vid alternativ II.

Utredningen anser det kunna övervägas att låta avgiften vara densamma som den, som uttages för de första 90 dagarna vid frivillig försäkring enligt SFL av medlem som vid inträdet i försäkringen är 54 år (maximiåldern för individuell frivillig försäkring). För 2 kr. i sjukpenning skulle årsavgiften då bli mellan kr. 19:60 och 27:20. Man kunde också välja den utvägen att en lika årsavgift fastställdes för försäkringen i samtliga centralsjuk-kassor. Vid alternativ I kunde övervägas att fastställa avgiften i anslutning till den avgift, som av den försäkrade uttagits för sjukpenningförsäkringen i den erkända sjuk-kassan. Huru avgifterna än utformades torde det inte vara möjligt att uttaga så höga avgiftsbelopp att försäkringskostnaderna täcktes.

Utredningen har förutsatt att, därest en sjukpenningförsäkring av förevarande slag genomfördes, statsbidrag till densamma komme att

utgå. Därvid har förutsatts samma bidrag som för frivillig försäkring enligt SFL, dvs. 20 %.

Förlusten måste enligt utredningens mening täckas antingen av statsmedel eller av den obligatoriska sjukförsäkringen och då närmast försäkringen för grundsjukpenning. Utredningen framhåller på denna punkt:

Emellertid bör inte heller denna försäkring belastas i större mån genom den förevarande försäkringen, enär i så fall den per capita beräknade grundavgiften kommer att stiga. Det vill synas som om en lösning enligt alternativ I inte skulle behöva medföra någon märkbar höjning av grundavgiften, därest grundsjukpenningförsäkringen finge svara för underskottet å förevarande försäkring. Underskottet skulle nämligen relativt sett bli ganska ringa för varje år och dessutom successivt försvinna. Det skulle sannolikt utan höjning av grundavgifterna kunna täckas genom att de från de erkända sjukkassorna erhållna sjukhjälpfonderna toges i anspråk till en del. Vid alternativ II kan underskotten antagas bli väsentligt större än vid alternativ I, vartill kommer att det vid förstnämnda alternativ synes mindre tilltalande att ta de från de erkända sjukkassorna övertagna fonderna i anspråk. Vid alternativ II torde därför förlusttäckningen väsentligen få ske med hjälp av statsmedel.

Å s. 106—107 i betänkandet har utredningen intagit ett par tabeller, som visar fördelningen av de beräknade kostnaderna i vissa olika fall.

Av de lämnade sifferuppgifterna framgår att, om man vid alternativ I räknar med 90 dagars sjukhjälpstid samt med att sjukpenning inte skall utgå vid sjukhusvård och att statsbidraget är 20 %, en årlig statsbidragsutgift av 1,44 milj. kr. uppkommer vid maximal anslutning. Vid 24 kr. i årsavgift blir vid sådan anslutning den förlust som skall täckas av försäkringen 2,16 milj. kr. Blir anslutningen omkring 50 % av den maximala, begränsas statens utgift till ett belopp som understiger en miljon kr., under det att förlusten blir något mer än en miljon kr. Utredningen anser att avgiften inte bör ligga högre än i läget omkring 24 kr.

Vid alternativ II blir, om anslutningen är 50 % av den maximala, under motsvarande förutsättningar i fråga om förmånens utformning, statsbidraget och avgiftens storlek, statsbidraget 4 å 5 milj. kr. och förlusten 6 å 7 milj. kr. Skall förlusten täckas helt av statsmedel, blir statens sammanlagda utgifter omkring 11 milj. kr. I den mån avgiften höjes minskas statens utgifter för att täcka förlust.

Medräknar man uppkommande förvaltningskostnad, uppskattad till 5 kr. per försäkrad, kan sålunda — anför utredningen — vid en anslutning, som är c:a 50 % av den maximala, nettoutgifterna för en försäkring av den beskaffenhet som nu skisserats beräknas utgöra vid alternativ I för statens del mindre än en miljon kr. och för kassornas del omkring 1½ milj. kr. samt vid alternativ II för statens del omkring 11 milj. kr. och för kassornas del omkring 2¼ milj. kr. Härvid har utredningen förutsatt att något särskilt statsbidrag till förevarande förvaltningskostnader inte utgår.

Beträffande valet mellan de båda alternativen framhåller

utredningen sammanfattningsvis, att ur administrativ och statsfinansiell synpunkt alternativ I torde vara avgjort överlägset. Utredningen fortsätter:

Också med hänsyn till sjukkassornas ekonomi torde alternativ I på grund av de lägre förvaltningskostnaderna vara fördelaktigare, även om — såsom nyss antagits — uppkommande förlust vid alternativ I skall bäras av kassorna själva under det att förlusten vid alternativ II täckes av statsmedel. Alternativ II blir i viss mån sämre för förutvarande medlemmar av erkända kassor än för övriga.

Valet av alternativ torde emellertid i väsentlig mån vara beroende av det svar man vill ge på frågan huruvida man även för de folkpensionärer, som inte ägnar sig åt arbete, bör ordna en sjukpenningförsäkring vid sidan av folkpensioneringen. Utredningens inställning till denna fråga är i princip den att folkpensioneringen även vid sjukdomsfall hos dessa folkpensionärer skall svara för full försörjning. Vidare torde frågan om de gränsdragningsproblem, som alternativ I kan tänkas medföra, böra tillmätas betydelse. I sistnämnda avseende bör erinras om att inom de flesta hjälpformer gränsdragningar erfordras och att dessa ofta kan förefalla mer godtyckliga än de som skisserats vid alternativ I. I den mån sjukpenningförsäkringen begränsas i fråga om sjukpenningens storlek och sjukhjälpstidens längd, blir också gränsdragningen mindre irriterande för dem som utestänges från försäkringen genom densamma.

Det bör slutligen framhållas att det är en ganska betänklig sak att under den nya sjukförsäkringens första år belasta sjukkassorna med en allt för stor ny arbetsuppgift. Genomförandet av alternativ II skulle säkerligen utgöra en sådan arbetsuppgift. Den torde inte underlättas genom att kassorna skulle få att göra med ett ålderstiget klientel, som till större delen aldrig förut varit i kontakt med sjukpenningförsäkring.

Utredningen anför vidare:

Enligt utredningens mening kan ifrågasättas om något av de båda av utredningen skisserade alternativen bör genomföras. Starka skäl kan nämligen anföras för den ståndpunkt som tidigare intagits av statsmakterna i förevarande fråga. Utredningen har emellertid såsom förut framhållits funnit skäl tala för att en lagändring kommer till stånd i syfte att möjliggöra för gamla medlemmar av erkända sjukkassor att i viss utsträckning bibehålla sin hittillsvarande sjukpenningförsäkring. I överensstämmelse härmed får utredningen förorda att alternativ I kommer till utförande.

Utredningen föreslår sålunda, att medlem av erkänd sjukkassa skall, i den mån han inte är obligatoriskt sjukpenningförsäkrad (eller studerandeförsäkrad), äga behålla eller vid upphörandet av den obligatoriska försäkringen erhålla försäkring i allmän centralsjuk-kassa för en sjukpenning av högst samma storlek som den han var tillförsäkrad (med avseende å den första sjukhjälpstiden) vid 1954 års utgång, under förutsättning att medlemmen är född år 1894 eller tidigare samt att han sedan den 1 januari 1935 varit medlem i erkänd sjuk-kassa. Ansökan om frivillig försäkring skall ha gjorts inom två veckor efter det den tidigare sjukpenningförsäkringen upphört. Sjukpenningen i den föreslagna försäkringen får inte

överstiga 3 kr. och skall inte utgå då medlemmen åtnjuter sjukhusvård. Endast hel sjukpenning skall utgå. Sjukhjälpstiden skall vara 90 dagar och skall försäkringen vid beräkningen härav vara att anse såsom fortsättning å sjukpenningförsäkringen i erkänd sjukkasse eller å den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Avgift skall uttagas med samma belopp som det till vilket avgiften i centralsjukkassan för motsvarande sjukpenning och 90 dagars sjukhjälpstid skulle beräknas för den som vid inträde i den vanliga frivilliga försäkringen är 54 år. Statsbidrag skall utgå med 20 % av utbetald sjukpenning. Uppkommande förluster skall påföras den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjukkassan. Lagstiftningen om den nya försäkringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1955.

Särskilda yttranden har avgivits av fru Eriksson och fröken Wetterström.

Fru Eriksson föreslår, att sjukhjälpstiden även för icke förvärvsarbetande änkepensionärer fastställs till 730 dagar.

Fröken Wetterström anser, att den tid utredningen haft på sig varit för kort för att utredningen skolat kunna verkställa erforderliga undersökningar. Utredningens förslag om sjukpenningförsäkring för icke förvärvsarbetande medlemmar i de erkända sjukkassorna borde därför betraktas som ett provisorium och ifrågavarande spörsmål göras till föremål för förnyade överväganden i samband med att utredningen tar upp frågan om en slutgiltig och rationellare lösning av samordningen mellan folkpensioneringen samt sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

Remissyttranden

Över utredningens förslag har, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, socialstyrelsen, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, försäkringsinspektionen, Folksam, Svenska sjukkassaförbundet, De fria sjukkassornas förbund, Svenska socialvårdsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, Sveriges läkarförbund, De blindas förening, De lungsjukas riksförbund, De vanföras riksorganisation, Svenska vanförevårdens centralkommitté, Sveriges folkpensionärers riksorganisation, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Yrkeskvinnors samarbetsförbund, Fredrika-Bremer-förbundet och Tjänstemännens centralorganisation.

Förutom remissvaren har i ärendet inkommit skrivelser bl. a. från Pensionerade statstjänstemäns riksförbund samt Norrbottens distrikt av Sveriges folkpensionärers riksorganisation och Försvarsverkens civila personals förbunds pensionärsförening, Sävast.

Vad socialförsäkringsutredningen anfört i fråga om en mera ge-
4 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 114*

nomgripande reform av folkpensioneringen och sjukförsäkringen har i de flesta fall inte föranlett något yttrande eller också har man förklarat sig instämma i utredningens uppfattning. Några remissinstanser har gjort närmare uttalanden på denna punkt.

Svenska sjukkassee förbundet framhåller sålunda, att en slutgiltig lösning av ifrågavarande samordningsproblem icke kan uppnås under en näraliggande tid men att vissa av dessa problem är av sådan art att de behöver lösas snarast. De mest påfallande bristerna i gällande lagbestämmelser föreläge i fråga om sådana fall, som redovisades i betänkandet. Samordningsfrågorna i dessa fall vore av sådan vikt, att en partiell lagrevision vore påkallad. Av största betydelse vore dock att de i betänkandet berörda samordningsfrågorna ägnades fortsatt uppmärksamhet och att förslag till definitiv samordning framlades så snart som möjligt.

Folksam uttalar:

En fullständig samordning inom socialförsäkringen utgör ett komplicerat problem, som kan lösas slutgiltigt först när nuvarande materiellrättsliga och skatterättsliga skiljaktigheter mellan de tre berörda socialförsäkringsgrenarna utjämnats och när förutsättningar skapats för en enhetlig administration. Problemet tarvar sålunda en rad principiella överväganden, som enligt *Folksam*s mening bör göras, när man vunnit erfarenhet av hur de nya lagarna om sjuk- och yrkesskadeförsäkring verkar i praktisk tillämpning med hänsyn till folkpensioneringen. I avvaktan härpå bör man, såsom utredningen föreslår, genom provisoriska åtgärder söka rätta till de mest framträdande bristerna i fråga om samordningen.

Försäkringsinspektionen anser en mer fullständig samordning mellan de skilda socialförsäkringsgrenarna vara önskelig men få fattas som en reform på längre sikt.

Svenska landskommunernas förbund beklagar, att utredningen icke ansett sig ha möjlighet att företaga de undersökningar och överväganden, som skulle krävts för ett ståndpunktstagande till de såsom c) och d) betecknade alternativen för en genomgripande reform. Under föreliggande omständigheter vore förbundet böjt för att acceptera utredningens skäl för anstånd med en sådan reform. Förbundet berör i detta sammanhang även frågan om kostnadsfördelningen för socialförsäkringsgrenarna mellan enskilda, stat och kommun. Förbundet framhåller härvid:

Varje ändring av de materiella reglerna kan medföra en överflyttning av kostnader från en socialförsäkringsgren till en annan och/eller påverka gällande kostnadsfördelning mellan dem som ha att svara för finansieringen. Styrelsen anser sig här ha anledning påminna om sina tidigare i annat sammanhang gjorda uttalanden beträffande vådan av senare års förskjutningar i kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Styrelsen har därvid med hänsyn till utvecklingen funnit det oundgängligen nödvändigt att kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för de sociala förmånerna snarast göres till föremål för allsidig utredning. Ett åstadkommande av en bättre samordning kan medföra risk för att gällande

kostnadsfördelning påverkas ytterligare i för kommunerna ogynnsam riktning. För ett ställningstagande till samordningsfrågorna framstår sålunda också kravet på utredning i kostnadsfördelningsfrågan såsom angeläget och välmotiverat.

Även *Svenska stadsförbundet* påtalar risken för förskjutningar av kostnadsfördelningen.

De lungsjukas riksförbund anser utredningens skäl för att nu blott en partiell samordning skall åstadkommas bärande men beklagar att en fullständig samordning måste skjutas framåt. Förbundet anför i detta sammanhang i huvudsak följande.

Trots de avsevärda förbättringar utredningens förslag innebure, kvarstode risken för utförsäkring från sjukförsäkringen vid långvarig sjukdom utan att grund för att någon form av folkpension skulle kunna sättas in föreläge. Särskilt sammanläggningsreglerna för sjukdomsperioder med medicinskt samband grundade sådan risk. Många folkpensionärer komme att redan från början vara utförsäkrade och därför skyldiga att själva betala sin vårdavgift. I anslutning till den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande hade vårdavgifterna å sanatorierna ökats från kr. 1:00—1:50 till 3:00 per vård dag. För sjukbidragstagare å sanatorier komme ej ett överskottsproblem utan ett knapphetsproblem att uppstå. För sjukbidragstagarna vore behovsbilden en annan än för ålderspensionärer och invalidpensionärer. I och med den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande kunde allvarligt övervägas, om underlag funnes för sjukbidraget som en särskild pensionsform. Förbundet ville starkt understryka vikten av att en lösning komme till stånd, vare sig denna skulle ske inom socialförsäkringarnas ram eller sökas via landsting eller fattigvårdsorgan. Problemet förekomst talade för en i princip fri sjukhusvård.

Riksförsäkringsanstalten förklarar sig dela utredningens uppfattning att en mera fullständig lösning av samordningsproblemen måste bli en fråga på längre sikt men att vissa brister bör avhjälpas utan avvaktande av en sådan lösning. Utredningens förslag löste emellertid inte alla de problem, till vilka ställning borde tagas utan längre uppskov. Bland mera betydelsefulla kvarblivande problem vore fall då utförsäkring föreläge och förutsättningarna för rätt till folkpension likväl saknades och fall då i samband med förlängning av sjukbidragstid lucka i utbetalningen av sjukbidrag uppkommer. Riksförsäkringsanstalten anför härutinnan:

Anledningen till att utredningen icke löst dessa problem synes vara, att utredningens förslag då hade något fördröjts. Mot olägenheterna av ett sådant dröjsmål måste dock enligt riksförsäkringsanstaltens mening vägas det förhållandet, att om en lösning enligt utredningens förslag nu kommer till stånd, detta sannolikt får till följd, att de berörda angelägna problemen icke bliva lösta inom överskådlig tid. Anstalten ifrågasätter därför, om icke något uppskov med lösningen av de samordningsproblem, som omfattas av utredningens förslag, är att föredraga framför ett uppskjutande på längre sikt av betydelsefulla åtgärder, helst som den lösning av samtliga angelägna samordningsfrågor, som genom uppskovet möjliggöres, kan förväntas bli sådan, att tillämpningen av samordningsbestämmelserna bleve

enklare samtidigt som betydande förenklingar av andra bestämmelser ernåddes. Härvid syftar anstalten på en lösning efter de linjer, som departementschefen antyder, då han i anförandet till statsrådsprotokollet den 27 november 1953 framhåller, att det särskilt bör undersökas, huruvida det är möjligt att anknyta sjukhjälpstidens längd inom sjukförsäkringen till den tidpunkt, då rätt till folkpension kan anses föreligga, samt att det därvid kan visa sig möjligt att även förenkla sjukförsäkringen genom att avskaffa sammanläggningsreglerna.

Ett uppskov vore till fördel jämväl med hänsyn till att sjukförsäkrarna, innan ändringarna komme till stånd, skulle hinna övervinna de största svårigheterna i samband med den allmänna sjukförsäkrings ikraftträdande. Vidare vore givetvis någon tids erfarenhet utav den nya försäkringen av värde.

Utredningens uttalanden om en partiell lösning av samordningsproblemen genom administrativa åtgärder har i allmänhet inte föranlett några yttranden under remissbehandlingen.

Riksförsäkringsanstalten framhåller, att anstaltens uppskovsförslag ej avser åtgärder i syfte att förkorta handläggningstiden för pensionsärenden och ej heller frågan om samarbete mellan pensionsnämnder och sjukförsäkringskassor.

De lungsjukas riksförbund framhåller värdet av en snabbare administration av folkpensioneringen och ett smidigt och intimt samarbete på det lokala planet mellan folkpensioneringens och sjukförsäkringsorgan. Starkt understrykes vidare betydelsen av en upplysningsverksamhet, som kunde bidra till att luckor förhindrades. Det vore angeläget att så snart som möjligt bestämmelser om samarbetet mellan folkpensionering och sjukförsäkring samt om upplysningsverksamheten utarbetades. I den mån den långa behandlingstiden berodde på bristande resurser hos folkpensioneringen borde detta rättas till.

Liknande synpunkter framföres av *Folksam*, som anser att föreskrifter om planmässig samverkan bör utfärdas av resp. tillsynsmyndigheter.

Svenska sjukförsäkringsförbundet ansluter sig oförbehållsamt till utredningens uppfattning i fråga om närmare samarbete mellan pensionsnämnderna och de allmänna sjukförsäkringskassorna. En avsevärd förkortning av handläggningstiden för folkpensionsärenden borde vara möjlig. Kunde en avsevärt snabbare handläggning av dessa ärenden åstadkommas, skulle behovet av ändrade materiella bestämmelser icke framstå som lika obetingat nödvändiga som eljest. Åtgärder borde övervägas, som kunde möjliggöra en långt snabbare handläggning hos den centrala prövningsinstansen eller som ginge ut på ett mera vittgående decentraliserat beslutsförfarande. Förbundet betonar vikten av ett reglerat aviseringsförfarande mellan sjukförsäkringskassor och folkpensionsorgan. Sjukförsäkringskassorna måste taga på sig ansvaret för en sådan information gentemot sina medlemmar, att dessa gör framställning om folkpensionsförmån i så god tid att lucka i skyddet i gör-ligaste mån kunde undvikas. Det borde övervägas, om icke föreskrifter

rörande samverkan mellan sjukkassornas och folkpensioneringens organ borde meddelas författningsvägen och att åt tillsynsorganen uppdroges att lämna erforderliga närmare anvisningar rörande tillämpningen av dessa föreskrifter. Allmänna uttalanden i förarbeten till lagstiftningen syntes icke vara tillfyllest för att på administrativ väg uppnå det erforderliga samarbetet mellan sjukförsäkringens och folkpensioneringens organ.

Socialförsäkringsutredningens lösning vid en till de blinda begränsad materiell reform avstyrkes av *De blindas förening*. Till stöd för sitt avstyrkande åberopar föreningen olika med invaliditetsbegreppet och invaliditetsbedömningen sammanhängande omständigheter.

I övrigt har på denna punkt yttranden avgivits endast av *riksförsäkringsanstalten* och pensionsstyrelsen. Anstalten anser att det ifrågasatta uppskovet inte bör hindra en omedelbar lösning av samordningsproblemet i fråga om blinda. I dylikt fall syntes lösningen böra ske på sätt utredningen angivit. Liksom riks-försäkringsanstalten anser *pensionsstyrelsen* en lösning för de blinda särskilt angelägen. Den av utredningen framlagda lösningen är enligt styrelsens mening lämpad för särbehandling, om begränsad sjukhjälpstid bibehålles för folkpensionärer. Enligt styrelsen (majoriteten) borde blindhetsersättningen bestämmas till 1 200 kr. om året, medan för blinda med folkpension i stället skulle föreligga rätt till blindtillägg med nuvarande belopp och enligt nuvarande regler. *En reservant* (byråchefen Parenius) ansluter sig på denna punkt helt till den av utredningen framlagda lösningen.

Utredningens förslag till lösning av problemet om luckor och dubbelersättningar för förvärvsarbetande folkpensionärer under 67 år har tillstyrkts i nästan alla remissyttranden.

De vanföras riksorganisation uttalar, att i och med förverkligandet av utredningens förslag såväl rättvisekravet som kravet på ett effektivt socialförsäkringsskydd kan anses vara tillgodosett.

Det förhållandet att de personer som beröres av förslaget trots sitt handikap kvarstått eller återinträtt i förvärvsarbete utgör enligt *Folksams* mening tillräckligt motiv för att de inte vid iråkad sjukdom bör vara sämre ställda än andra sjukkassemédlemmar.

De lungsjukas riksförbund anser utredningens förslag vara mera välgrundat, rättvisare och avsevärt förmånligare för pensionärerna än det riksförbundet tidigare framfört. De föreslagna reglerna komme att för ifrågavarande pensionärer utesluta luckor samt annan än motiverad dubbelersättning. Riksförbundet fortsätter:

De föreslagna reglerna kommer att i också andra avseenden verka mycket gynnsamt. Sålunda kommer de att reducera det antal pensionsfall som på grund av den långa behandlingstiden av pensionsärenden måste ta förskott på pensionen av fattigvårdsorgan.

De föreslagna reglerna kommer också att stimulera sjukbidragstagare och invalidpensionärer till en arbetsinsats. Man kan anta, att många pensionärer avpassat sin arbetsinsats så att inkomsten stannat vid gränsen för avdragsfri inkomst. Den utsträckta sjukhjälpstiden för förvärvsarbetande pensionärer som inte är ålderspensionärer kommer att skapa större förmåner av en arbetsinsats än vad reduceringen är en nackdel.

Svenska sjukvårdsförbundet säger sig ha funnit de lösningar av de mest brännande samordningsproblemen, som förordas av utredningen, vara önskvärda.

Om av *riksförsäkringsanstalten* förordat uppskov ej skulle anses böra äga rum, anser anstalten förslaget kunna godtagas, dock endast som ett provisorium.

Från övriga tillstyrkande yttranden må nämnas att *statskontoret* anser utredningens förslag på denna punkt väl ägnade att undanröja de mindre tillfredsställande resultat, som vid tillämpning av nuvarande regler kunde uppkomma, medan *försäkringsinspektionen* anser den föreslagna reformen uppenbarligen innebära en förbättring av gällande lagstiftningsregler.

I ett par fall anföres dock kritiska synpunkter. Sålunda har enligt *Svenska socialvårdsförbundets* åsikt i allo tillfredsställande lösningar icke åstadkommit. Den föreslagna avräkningen av sjukpenning från retroaktiva pensionsbelopp komme otvivelaktigt att åsamka framför allt pensionsstyrelsen men även sjukvårdens och yrkesskadeförsäkringsorganen ett betydande merarbete. I vissa fall kunde förslagen leda till egendomliga konsekvenser. Om en förvärvsarbetande person sökte invalidpension och därefter men före pensionsutbetalningen drabbades av en akut men relativt långvarig sjukdom, skulle sålunda sjukhjälpstiden enligt förslaget avklippas tre månader efter första pensionsutbetalningen. Om sjukdomsfallet däremot inträffade efter pensionsbeloppets mottagande, skulle vederbörande, om han underlåte att söka pensionsförhöjning på grund av sin minskade inkomst, få åtnjuta full sjukhjälpstid.

Sistnämnda exempel anföres även av *pensionsstyrelsen*. Styrelsen anser förslaget i vad angår nybeviljade pensioner — dvs. reglerna om avdrag å retroaktiv folkpension för utgiven sjukhjälp — i princip vara tillfredsställande, om reglerna om högst 90 dagars sjukpenningtid för personer som redan vid sjukdomsfallets inträffande uppbär folkpension bibehölles. Genom utredningens förslag att för sistnämnda grupp utsträcka sjukpenningtiden till 730 dagar — om vederbörande ej sökte förhöjd pension — skulle tillskapas en mindre tillfredsställande skillnad mellan dem som redan vid sjukdomsfallets inträffande uppbure folkpension och dem som först därefter finge sin pension utbetald. Då krav på orsakssamband mellan sjukförsäkringsfallet och ansökan om folkpension eller jämkad sådan inte kunnat uppställas, hade gränsdragningen mellan olika kategorier icke blivit naturlig. Vidare uttalar pensionsstyrelsen:

Såsom otillfredsställande framstår också att t. ex. en förvärvsarbetande änkepensionär, som söker pensionsförhöjning på grund av att en helt annan inkomst än arbetsinkomsten minskat eller bortfallit och därefter blir sjuk, får sjukhjälpstiden avkortad på grund av den kanske relativt blygsamma pensionsförhöjningens utbetalande. En sådan pensionär kan ha intresse av att skyndsamt återkalla sin förhöjningsansökan. Har förhöjningen börjat utbetalas och sjukpenningen på grund därav upphört, inträder enligt förslaget fortsatt rätt till densamma endast under förutsättning att pensionen i sin helhet indrages.

Pensionsstyrelsen framhåller vidare att den av utredningen påtalade olägenheten, då sjukbidragstid förlänges efter en lucka, ej försvinner enligt utredningens förslag.

Styrelsen fortsätter:

I fråga om viss detalj i förslaget har utredningen fört olika resonemang, som i någon mån kan komma det att framstå såsom tveksamt huruvida den föreslagna lagtexten helt motsvarar tanken bakom densamma. För en förvärvsarbetande pensionär under 67 år, som blir sjuk, avklippes enligt lagtexten sjukhjälpstiden och avdrages utbetald sjukpenning vid utbetalning av förhöjd pension, men endast om förhöjningen beror på minskad inkomst. Ett typiskt exempel härpå är enligt utredningen att pensionären sökt förhöjningen under återopande av att arbetsinkomsten bortfallit, i vilket fall — eftersom sjukpenningen ej får räknas som inkomst — förhöjning regelmässigt skall beviljas. Om pensionsförhöjningen däremot icke beror på minskad inkomst, förutsättes att full sjukhjälpstid skall åtnjutas och att avdrag för utbetald sjukpenning ej skall äga rum. Som exempel på ett sådant fall nämner utredningen att förhöjningen (förhöjningsansökningen) är föranledd av att pensionären fått högre bostadskostnad. Då emellertid pensionsnämnden vid behandling av en sådan förhöjningsansökan ej kan inskränka sig till att enbart beakta den högre bostadskostnaden utan även skall beräkna årsinkomsten och därvid enligt förslaget regelmässigt på grund av arbetsinkomstens bortfall måste uppskatta årsinkomsten till lägre belopp än tidigare, kommer förhöjningen att vara föranledd av både lägre inkomst och högre bostadskostnad. Enligt lagtexten kommer sålunda sjukhjälpstiden att avklippas även i detta fall, och avdrag för utgiven sjukpenning kommer att göras från det retroaktiva pensionsbeloppet även i den mån detta avser förhöjning på grund av den högre bostadskostnaden. Om utredningens förslag i övrigt godtages, synes i praktiken denna konsekvens av detsamma vara omöjlig att undvika.

Enligt styrelsens mening bör en samordning, även om den avses bli av provisorisk natur, såvitt möjligt utformas efter en enhetlig princip. Man har då att välja mellan å ena sidan en förkortad sjukpenningstid för folkpensionärer och å andra sidan att låta folkpension och sjukpenning utgå jämsides till dess utförsäkring från sjukkassan äger rum.

Det sistnämnda alternativet har utredningen tagit upp till diskussion genom sitt förslag rörande personer som vid sjukdomsfallets inträffande redan har folkpension. Enligt kommentaren till förslaget rörande dessa fall torde en förutsättning för att låta folkpension och sjukpenning utgå jämsides vara, att folkpensionen reduceras ej med hänsyn till sjukpenningen utan med hänsyn till den arbetsinkomst som ligger till grund för sjukpenningens belopp. Godtages denna princip, bör undersökas om

inte dess tillämpning på dem som redan har folkpension kan göras oberoende av tiden för sjukdomsfallets inträffande eller av pensionstagarens fria skön, och vidare bör samma regel om möjligt gälla även för personer som erhåller folkpension efter sjukdomens början. Det borde ej vara omöjligt att åstadkomma en samordning av å ena sidan inplaceringen i sjukpenningklass för sjukpenningens bestämmande och å andra sidan beräkningen av inkomst av tjänst för fastställande av folkpensionens storlek. Även i fråga om egna företagare torde den nya sjukförsäkringen ge förbättrade möjligheter till beräkning av förvärvsinkomst. Förutsatt att folkpensionen bestäms under hänsynstagande till att den pensionsberättigade har den arbetsinkomst, efter vilken sjukpenning kommer att utgå, föreligger — såsom utredningen synes mena — knappast anledning att vare sig höja, såsom för närvarande sker, eller sänka pensionen, när arbetsinkomsten avlöses av sjukpenning.

Om man innan en provisorisk samordning beslutas kommit till en mera bestämd uppfattning om efter vilka ungefärliga linjer den definitiva lösningen bör ske, är det givetvis av vikt att hänsyn därtill tages vid provisoriets utformning. Vidare bör kostnaden för olika alternativ tagas med i beräkningen. Innan klarhet vunnits rörande dessa frågor, ligger det närmast till hands att välja ett förslag, som förorsakar minst ingrepp i gällande lagstiftning och vars kostnader för det allmänna är överblickbara och kan förutses icke överstiga kostnaderna för samordningen i dess slutgiltiga utformning. Båda dessa förutsättningar föreligger i det alternativ, som innebär ett bibehållande av den antagna sjukförsäkringslagens princip om en till 90 dagar begränsad sjukpenningtid för folkpensionärer.

En tillämpning av denna princip skulle innebära dels att lagens regel för den som redan vid sjukdomsfallets inträffande uppår folkpension lämnas orubbad samt att utredningens förslag i övrigt i huvudsak godtages. Dock synes ur förenklingssynpunkt de 90 dagar, då pension och sjukpenning skall utgå jämsides, böra i den mån det är möjligt förläggas till retroaktivtiden i stället för till tiden efter utgången av den månad, varunder första pensionsutbetalningen äger rum. — — —

Vid utarbetandet av förslaget om avdrag för sjukpenning från retroaktivt utbetald folkpension torde utredningen ha utgått ifrån att pensionsstyrelsen före pensionens utbetalning endast skall behöva inhämta uppgifter om dels sjukpenningens totalsumma under retroaktivtiden, dels antalet i retroaktivtiden ingående månader varunder sjukpenning utgivits eller beräknas komma att utgå. Ej sällan torde emellertid, om utredningens förslag om avdrag genomföres, ersättning ur första utbetalningsbeloppet för en viss månad komma att begäras ej blott av sjukkassa m. fl. för utgiven sjukpenning utan även av fattigvårdssamhälle för anstaltsvård eller (samt) av kommunal myndighet för såsom förskott å folkpension utgivet understöd. I dylika fall torde det bli nödvändigt att inhämta närmare uppgifter om fördelning på olika månader. Nämnas må att enbart de förskotteringsfall, till vilka styrelsen haft att ta hänsyn vid utbetalning av folkpension, år 1953 uppgick till omkring 9 500 och år 1954 överstiger 12 000.

Nu nämnda konkurrensfall kan bli mycket komplicerade, och regler måste uppställas i vilken ordning ersättning skall utgå. Utredningen föreslår en ändring av 18 § 1 mom. lagen om folkpensionering innebärande att ersättning till sjukkassa skall ha företräde framför ersättning för utgivet förskott. Häremot synes intet vara att invända, förutsatt att utbetalningen

av sjukpenning kan ske så snabbt att förskottering ej behöver ske på grund av inträffat sjukdomsfall. Såsom i utredningen föreslås synes ersättning till sjukkasse böra gå före ersättning för anstaltsvård enligt 18 § 2 mom. nämnda lag. Vidare erfordras föreskrifter hur fördelningen skall ske på olika månader av det föreslagna avdraget med 90 kr. från ersättning till sjukkasse m. m. Även med klara direktiv om i vilken ordning olika slag av ersättning skall utgivas, kommer pensionsstyrelsen att vållas betydande arbete med uträkning hur första utbetalningsbeloppet skall fördelas på sjukkasse, anstalt, myndighet och pensionstagare.

Enligt pensionsstyrelsens uppfattning måste avräkningen av sjukpenning från retroaktiva pensionsbelopp åsamka framförallt pensionsstyrelsen men troligen även sjukkassorna åtskilligt merarbete. Förfarandet vore ägnat att försena första utbetalningarna av folkpension från pensionsstyrelsen, eftersom det torde bli nödvändigt att — sedan ärendena gjorts klara för utbetalning men innan utbetalning sker — fastställa avdragens storlek genom skriftväxling med vederbörande sjukkasse resp. organ för yrkesskadeförsäkringen.

Pensionsstyrelsen framhåller vidare:

Enligt förslaget skall gälla olika regler för beräkning av sjukpenning som inkomst när sjukpenningen utgives enligt sjukförsäkringslagen och när den utgår enligt andra författningar. I sistnämnda fall skall dessutom ändrad beräkning inträda från en framtida tidpunkt, som vid tiden för pensionsnämndens beslut ej kan bestämmas. Att dylika föreskrifter är föga lämpliga sett från de kommunala nämndernas synpunkt torde ligga i öppen dag.

I fråga om detaljerna i utredningens förevarande förslag må vidare nämnas att *medicinalstyrelsen* anser starka billighetskäl tala för förslaget att sjukhjälpstiden skall upphöra icke så snart folkpensionen eller den förhöjda folkpensionen börjar utbetalas utan först 90 dagar därefter.

Enligt *försäkringsrådets* mening synes det kunna vara påkallat att låta de föreslagna reglerna om avdrag å retroaktiv folkpension tillämpas även å kommunalt bostadstillägg till allmän ålderspension. Särskilt gällde detta yrkesskador, där sjukpenning kunde komma att utgå under avsevärd tid. Rådet anser dock ej tillräckliga skäl föreligga att framställa något ändringsyrkande på denna punkt.

Angående sjukhjälpstidens längd må i övrigt nämnas följande ur yttrandena. *De fria sjukkassornas förbund* uttalar förhoppningen att den till 90 dagar begränsade tiden för sjukvårdsersättning utökas så, att full likhet kommer att råda för alla. *Norrbottens distrikt av Sveriges folkpensionärens riksorganisation* jämte *Försvarsverkens civila personals förbunds pensionärsförening*, Sävast, anhåller om lagändring i samma syfte. *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* föreslår, att sjukhjälpstiden för samtliga folkpensionärer förlänges. *Fredrika-Bremer-förbundet* biträder fru Erikssons i utredningen framförda yrkande, att de icke förvärsarbe-

tande änkepensionärerna tillerkännes en sjukhjälpstid av 730 dagar. Sistnämnda fråga anser *socialstyrelsen* böra upptagas till övervägande framdeles.

Frågan om en reform av sjukbidragen inom folkpensioneringen har berörts förutom — såsom förut nämnts — av De lungsjukas riksförbund även av pensionsstyrelsen och *Svenska socialvårdsförbundet*. Enligt sistnämnda förbunds mening synes en väg till samordning vara att inskränka rätten till sjukbidrag exempelvis genom att förlänga karenstiden för sjukbidrag. Efter att ha lämnat en redogörelse för tillkomsten av sjukbidraget och 1952 års beslut om sänkning av karenstiden från ett år till sex månader anför *pensionsstyrelsen*:

Av vad sålunda förekommit får man den uppfattningen att karenstidens förkortning avsetts att utgöra ett provisorium i avvaktan på genomförandet av en allmän sjukförsäkring. Då sålunda den egentliga anledningen till 1952 års lagändring torde ha varit att en allmän sjukförsäkring ej fanns, synes såsom ett led i genomförandet av en samordning ligga närmast till hands att i så stor utsträckning som lämpligen kan ske koncentrera utgivandet av ekonomisk hjälp vid övergående sjukdom till den allmänna sjukförsäkringen. I främsta rummet synes härvid böra ifrågakomma en inskränkning av sjukbidragets tillämplighetsområde genom förlängning av karenstiden, förslagsvis genom att gå tillbaka till lagens lydelse sådan den var före 1952 års ändring.

I samband med här aktuella samordningsfrågor må även nämnas, att *De blindas förening* i sitt remissyttrande hemställt, att SFL snarast möjligt måtte granskas med hänsyn till önskvärdheten av en samordning med samhällets arbetsvårdande verksamhet.

Utredningens förslag att införa icke förvärvsarbetande kvinnor med folkpensionsförmånen hustrutillägg under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga remissyttranden utom *statskontorets*. Nämnda ämbetsverk anser bärande skäl för frångående av statsmakternas tidigare intagna ståndpunkt i förevarande hänseende icke ha anförts av utredningen. Med hänsyn till hustrutilläggets syfte syntes det enligt ämbetsverkets mening knappast sakligt motiverat, att den som åtnjuter dylik folkpensionsförmån erhåller förmånligare ställning i sjukpenninghänseende än ålderspensionär.

I några yttranden har yrkats att inte endast hustrutillägg utan även annan folkpensionsförmån i vissa fall skall borttagas som diskvalifikationsgrund för tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. *Pensionsstyrelsen* och *De blindas förening* hemställer att även hemmafruar med blindtillägg jämte invalidpension i form av enbart grundpension skall införas under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen.

De lungsjukas riksförbund anser att vad sist sagts bör gälla alla icke för-

värvsarbetande gifta kvinnor, som uppbär sjukbidrag eller invalidpension. Riksförbundet anför bl. a.:

Man kan antaga, att den kategori hustrur det här är fråga om i regel sköter sitt hushåll. För denna kategori liksom för hustrur i allmänhet uppstår en merkostnad i hemmet, då hustrun vårdas på sjukhus. Denna merkostnad torde det snarast vara mer angeläget att täcka för ifrågavarande kategori hustrur än för gifta kvinnor som inte är folkpensionärer. Den tidigare sjukdomen — som föranlett sjukbidraget — måste antas ha pressat familjens ekonomi. Man bör i sammanhanget beakta, att grund för särskilt barnbidrag knutet till folkpensionen i dessa fall icke föreligger.

Utredningens förslag att för ifrågavarande kvinnor med hustrutillägg begränsa sjukhjälpstiden till 90 dagar har i de allra flesta remissyttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I några fall hemställes om ändring på förevarande punkt. *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* beklagar, att ersättningsrätten begränsats till 90 dagar, och hemställer att sjukhjälpstiden förlänges. *De lungsjukas riksförbund* förordar att för hustrutilläggs-tagarna sjukhjälpstiden fastställas till 730 dagar. *Medicinalstyrelsen* ger uttryck för samma uppfattning.

Pensionsstyrelsen uttalar:

I anslutning till förslaget om särskild sjukhjälpstid för hemmafru med hustrutillägg kan enligt styrelsens mening icke nog kraftigt understrykas, att den omständigheten att en hustru uppbär hustrutillägg icke i och för sig säger något om hennes eget hälsotillstånd och arbetsförmåga. Utredningens påpekande, att sådan hustrus arbetsförmåga med hänsyn till åldersrekvisitet — i regel 60 år — ofta torde vara nedsatt, är självfallet riktigt men gäller ju alla både förvärvsarbetande och icke förvärvsarbetande män och kvinnor och kan sålunda knappast motivera särskild sjukhjälpstid för just hemmafruar med hustrutillägg. Att märka är för övrigt, att hustrutillägg i många fall utgår till hemmafruar i mycket yngre åldrar än 60 år, som måste ta vård om mannen eller hemmavarande småbarn och därför ej kan ha förvärvsarbete. Vidare är makarnas inkomst- och förmögenhetsförhållanden avgörande för frågan om hustrutilläggets storlek och om tillägget över huvud taget kan utgå. Vid låg inkomst utgår detsamma med fullt belopp, vid stigande inkomst minskas tillägget, och vid viss högre inkomst upphör rätten till hustrutillägg oavsett om övriga förutsättningar därför föreligger.

Eftersom sålunda kretsen av dem som kan erhålla hustrutillägg bestäms med hänsyn till andra omständigheter än hustruns hälsotillstånd och arbetsförmåga och då dessutom rätten till tillägget i varje enskilt fall är helt beroende av makarnas ekonomiska förhållanden, finns ingen principiell anledning att bestämma sjukpenningtiden kortare för hemmafruar med hustrutillägg än för hemmafruar som inte uppbär sådant tillägg. I detta sammanhang må emellertid framhållas att många med hemmafruar jämförbara änkor och andra ensamstående kvinnor, som på grund av omvårdnad om barn är förhindrade att ta förvärvsarbete, är helt uteslagna från möjligheten att få sjukpenning.

De lungsjukas riksförbund har vidare yrkat att ifrågavarande hustrutilläggsstagare i likhet med gifta kvinnor i allmänhet skall få rätt till frivillig

försäkring enligt 47 § SFL samt att bestämmelserna om barntillägg i 25 § 3 st. SFL skall gälla även hustrutilläggstagarna.

I några yttranden tages upp frågan om sjukpenningförsäkring av ytterligare grupper av kvinnliga sjukkassememmar. *Yrkeskvinnors samarbetsförbund* anmärker att riksdagen hemställt om utredning i detta avseende beträffande icke förvärvsarbetande änkor samt hem- och fränskilda kvinnor med minderåriga barn i hemmet. *Fredrika-Bremer-förbundet* uttalar den förhoppningen, att nämnda utredning skyndsamt kommer till stånd. *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* yrkar att alla enbart hemarbetande husmödrar, som inte har folkpension, tillerkännes rätt till hempenning. Sistnämnda förbund anför i huvudsak följande.

De flesta ensamställda kvinnor befunne sig självklart i en sämre ekonomisk situation än de, som sammanlevde med make. Man kunde inte räkna med som självskrivet, att alla dessa ensamstående efter en kortare övergångstid började ett förvärvsarbete, som gäve dem rätt till sjukpenning. Ofta vore det fråga om medelålders kvinnor, som kanske inte tidigare eller i vart fall inte på många år haft ett förvärvsarbete och som ofta saknade yrkesutbildning och därför hade svårt att finna en anställning. Även svårigheten att ordna eftersyn av barnen spelade här givetvis in.

Medicinalstyrelsen ifrågasätter, om inte ifrågavarande kvinnor, även de som icke har minderåriga barn, under en viss övergångstid efter mannens död respektive efter skilsmässodomens avkunnande borde ha rätt till sjukhjälp på samma villkor som hemmafruar.

Socialstyrelsen anser att det finnes anledning att framdeles överväga, huruvida icke grundsjukpenning bör utgå även till icke förvärvsarbetande änkor och andra ensamstående icke förvärvsarbetande kvinnor, som har vårdnaden om barn.

Förslaget att anordna en särskild frivillig sjukpenningförsäkring för andra än förvärvsarbetande, hemmafruar och studerande har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i praktiskt taget alla remissyttrandena. *Statskontoret* avstyrker dock en dylik försäkring under återopande av att frågan ingående överyägts vid SFL:s antagande och att inga sådana omständigheter förebragts, att ett ändrat ståndpunktstagande från statsmakternas sida kunde anses påkallat.

Medicinalstyrelsen framhåller, att erfarenheterna inom de erkända sjukkassorna rörande svårigheten att fastställa, när en normalt icke arbetande åldrig person skall anses vara så sjuk, att rätt till sjukpenning föreligger, talar direkt mot att man för ifrågavarande grupper ordnar en sjukpenningförsäkring vid sidan av folkpensioneringen. Styrelsen vill dock inte motsätta sig att gamla sjukkassememmar får i obegränsad tid vara sjukpenningförsäkrade. Det vill inte heller *försäkringsinspektionen*, som dock fram-

håller, att en sådan försäkring innebär ett avsteg från den viktiga principen att sjukpenningförsäkring är en försäkring mot inkomstbortfall.

I valet mellan de av utredningen framlagda alternativen I och II har man allmänt förordat en begränsning till förutvarande medlemmar i erkända sjukförsäkringar, dvs. utredningens alternativ I, dock i en del fall med vissa uppmjukningar.

Några remissinstanser är otillfredsställda med utredningens förslag. Sålunda anför *Sveriges folkpensionärers riksorganisation*, att folkpensionärerna vid nämnda förslag kommer i missgynnad ställning. Folkpensionärerna behövde visserligen inte vidkännas inkomstbortfall vid sjukdomstillfällena, men sjukdom medförde i de flesta fall merkostnader i hemmet. En sjukpenning av t. ex. 2 kr. per dag i 730 dagar skulle skapa en tryggare ställning för folkpensionärerna. Tjänstepension borde betraktas som inkomst av tjänst och berättiga till sjukpenningförsäkring. Nya överväganden i frågan borde företagas. I föreliggande läge anslöte sig organisationen till alternativ I med en sjukhjälpstid av 730 dagar och ingen sjukpenning vid sjukhusvård.

Sveriges husmodersföreningars riksförbund anser att frågan bör tagas upp till förnyad prövning. Framför allt borde mångåriga sjukkasemedlemmar inte komma i sämre läge genom den allmänna sjukförsäkringens genomförande. Alternativ II vore i en mening att föredraga, men det skulle medföra stora praktiska och ekonomiska konsekvenser.

Enligt *Yrkeskvinnors samarbetsförbund* är det ett klart rättvisekrav att gamla sjukkasemedlemmar inte får sina förmåner försämrade. Förslaget borde betraktas som en provisorisk lösning och frågan, efter utredning, upptagas till förnyat övervägande.

Pensionerade statstjänstemäns riksförbund hemställer, att den vid 1954 års höstriksdag beslutade övergångsanordningen skall gälla även efter den 30 juni 1955. Hänsyn borde tagas till att ett stort antal statstjänstemän pensionerades redan vid 50, 55 och 60 års ålder, och att många av dem sedan saknade förvärvsarbete. Det syntes skäligen att då pensionärerna skattevägen bidroge till finansieringen av sjukförsäkringen i samma utsträckning som övriga medborgare, de även i möjligaste mån måtte få samma förmåner som dessa.

Socialstyrelsen anser det vara en angelägen uppgift att tillse att förutvarande medlemmar av erkända sjukförsäkringar även framdeles beredes möjlighet att försäkra sig för sjukpenning oavsett inkomstförhållandena. De av utredningen föreslagna villkoren i fråga om ålder och medlemstid komme av många att betraktas som obilliga. Det kunde ifrågasättas, om det inte vore tillräckligt med att vederbörande vid årsskiftet 1954/55 varit medlem i erkänd sjukförsäkring och fullgjort sin avgiftsskyldighet till denna. Styrelsen ville även fästa uppmärksamheten på möjligheten att ge den vid 1954 års höstriksdag beslutade övergångsanordningen förlängd giltighets-

tid, till dess man behandlat det vidsträcktare problemet om en mera fullständig samordning mellan de berörda försäkringsgrenarna. Därvid kunde alternativ II tagas upp till ytterligare övervägande.

Även i en del andra yttranden förordas en uppmjukning av villkoren enligt alternativ I i fråga om ålder och tid för medlemskap. *Svenska socialvårdsförbundet* förordar att tiden för medlemskap sänkes till 10 år. Samma förslag framföres av *Tjänstemännens centralorganisation*, som föreslår att alla med sådan medlemstid vilka pensioneras vid 60 års ålder får teckna den frivilliga försäkringen. *De lungsjukas riksförbund* anser att det bör räcka med 55 års ålder och 15 års medlemskap.

Folksam föreslår att »gamla medlemmar» även i sådan fri kassa, som efter 1934 men före 1955 uppgått i erkänd sjukkasse, ges möjlighet att ansluta sig till den frivilliga försäkringen samt att det överväges om inte gamla medlemmar även i andra fria sjukkassor bör ges samma möjlighet.

Riksförsäkringsanstalten har i förevarande hänseende anfört i huvudsak följande.

Vissa skäl talade för en rätt till frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse för icke obligatoriskt sjukpenningförsäkrade medlemmar, oavsett om de varit med i erkänd sjukkasse eller ej. Därigenom skulle man även lösa frågan om sjukpenning för exempelvis icke förvärvsarbetande änkor och frånskilda med minderåriga barn. Anstalten avrådde emellertid bestämt från att i föreliggande läge en så omfattande försäkring som enligt alternativ II genomfördes. Såväl statsfinansiella skäl som hänsynen till kassornas ekonomi talade för att erfarenheter av den allmänna sjukförsäkringen först avvaktades. Det borde inte heller ännu kunna komma i fråga att lägga nya betydande arbetsuppgifter på sjukkassorna. Anstalten tillstyrkte att tillsvidare tidigare medlemmar i erkänd sjukkasse finge bibehålla sin sjukpenningförsäkring. Sådan rätt borde i princip förbehållas dem, som tillhört kassan lång tid och uppnått viss högre ålder. Frågan hade emellertid kommit i annat läge genom lagen den 17 december 1954. Det tedde sig stötande att utesluta vissa av dem som fått sitt tidigare skydd förlängt genom nämnda lag, som tillkommit efter det utredningens förslag framlagts.

Med hänsyn till det anförda föreslår riksförsäkringsanstalten, att rätt till ny frivillig försäkring enligt övergångsordning i första hand medges medlemmar, som utnyttjat möjligheten till frivillig försäkring. Av rättviseskäl borde sådan rätt föreligga även för medlemmar i erkänd sjukkasse vid utgången av 1954, vilkas obligatoriska sjukpenningförsäkring sedermera — efter den 30 juni 1955 — upphör. Medlemmar som omfattats av den tillfälliga eller nya försäkringen och därefter obligatoriskt sjukpenningförsäkrats, borde vidare äga möjlighet till ny frivillig försäkring, när den obligatoriska försäkringen upphör. Rätten till inträde efter upphörande av obligatorisk sjukpenningförsäkring borde dock begränsas till förlagsvis utgången av år 1964 för undvikande av att försäkring enligt övergångsordningen skulle kunna erhållas alltför långt fram i tiden.

Svenska sjukasseförbundet föreslår, att rätten till frivillig sjukpenningförsäkring tillförsäkras endast den, som ägt rätt till försäkring enligt den provisoriska ordningen och som ansöker om den nya försäkringen inom viss, i den definitiva lagstiftningen angiven tidsrymd. Enligt förbundets mening vore det till fördel om de nya bestämmelserna förlänades begränsad giltighetstid i avvaktan på erfarenhet av försäkringen och ställningstagande till närliggande problem, som tarvade lösning inom en icke alltför avlägsen framtid.

I fråga om sjukpenningens storlek har i några yttranden ifrågasatts avsteg från utredningens förslag. Enligt *statskontoret* bör sjukpenningen begränsas till högst 2 kr. *Svenska sjukasseförbundet* förordar, främst av administrativa skäl, att sjukpenning inte skall behöva meddelas med andra belopp än en, två eller tre kr. *Riksförsäkringsanstalten* anser, att i detta hänseende bör gälla samma regler som inom den tillfälliga försäkringen. Barntillägg borde utgå vid den av anstalten förordade utformningen av försäkringen. Goda skäl talade för att sjukpenning icke skulle utgå vid sjukhusvård. Dock ifrågasatte anstalten, om inte bestämmelserna i detta hänseende i den tillfälliga försäkringen borde överföras till den nya försäkringen.

Sveriges folkpensionärers riksförbund yrkar, som nämnts, på en till 730 dagar maximerad sjukhjälpstid, medan *Pensionerade statstjänstemäns riksförbund* hemställer, att sjukhjälpstiden om möjligt utsträcker till 730 dagar.

I fråga om den frivilliga försäkringens karaktär anför *riksförsäkringsanstalten* följande.

Utredningen uttalar, att den nya frivilliga försäkringen skall anses utgöra fortsättning å den obligatoriska försäkringen respektive den frivilliga försäkringen i erkänd sjukassa vid beräkningen av sjukhjälpstid och att ersättning alltså ej skall utgå för sjukdom, som ersättes enligt 122 § sjukförsäkringslagen. I propositionen angående den tillfälliga försäkringen angavs däremot med liknande motivering, att denna försäkring skall utge ersättning även i de fall ersättning eljest skulle utgå enligt 122 §. Riksförsäkringsanstalten finner, att den av utredningen föreslagna ordningen vore den lämpligaste, men anser, att olikhet i förevarande avseende icke bör föreligga mellan den tillfälliga försäkringen och den föreslagna nya försäkringen.

Vad slutligen beträffar finansieringen av den frivilliga försäkringen föreslår *riksförsäkringsanstalten*, att statsbidraget fastställes till 25 % av utgifterna för sjukpenning. För barntillägg borde utgå statsbidrag med 75 %. *Svenska sjukasseförbundet* anser det nödvändigt att underskottet å ifrågasvarande försäkring i sin helhet täckes medelst statsbidrag.

Departementschefen

De tre grenar av socialförsäkringssystemet, vilka utgöres av folkpensioneringen, sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, har i vårt land

utvecklats efter skilda riktlinjer. Detta har medfört att vissa ojämnheter uppstått i försäkringsskyddet; sålunda har i vissa fall vid övergången från en försäkring till en annan en lucka i detta skydd kunnat uppstå medan det i andra fall kunnat bli fråga om dubbelersättning.

Vad först angår sjukförsäkringen och folkpensioneringen så utgår från allmänna sjukkassan sjukhjälp i form av sjukpenning och ersättning för sjukhusvård vid varje sjukdom för högst 730 dagar, dock för högst 90 dagar för tid efter den månad, under vilken försäkrad fyllt 67 år eller varunder han eller hon börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension — d. v. s. invalidpension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg — så länge förmånen åtnjutes. Flera sjukskrivningsperioder i samma sjukdom sammanräknas därvid i regel. Vidare upphör tillhörigheten till sjukförsäkringen för den som åtnjutit sjukhusvård under minst 730 dagar i följd, så länge sjukhusvård därefter pågår. Om nu vederbörande vid utgången av nämnda 730-dagarstider fortfarande är sjukskriven, blir han utan försäkringsskydd, såframt inte folkpensioneringen genast träder till. Ofta kan det emellertid dröja ganska länge innan folkpensionsfrågan ordnas. Och när folkpensionen första gången utbetalas kan det bli fråga om ett belopp, som avser ett ganska stort antal månader tillbaka. Då sjukpenning kan utgå upp till 90 dagar efter den månad, under vilken den retroaktiva folkpensionen utbetalas, blir följden, att ersättning för samma inkomstbortfall även under den tiden utgår både från sjukförsäkringen och från folkpensioneringen. Dubbelersättningen motverkas endast i mindre grad genom folkpensioneringens regler om avdrag för den pensionsberättigades årsinkomst vid pensionsbeloppets fastställande.

Sjukhjälpstiden för sjukpenning och livränta enligt yrkesskadeförsäkringen är inte begränsad. Någon lucka av förut antydd art uppkommer därför inte här. Ersättning från yrkesskadeförsäkringen kan emellertid utgå vid sidan av folkpensionen, varför det också i dessa fall kan bli fråga om dubbelersättning.

En person, som uppbär t. ex. invalidpension eller sjukbidrag, kan mycket väl ha en arbetsinkomst om ett par tusen kr. Folkpensionen är därvid reducerad på grund av inkomsten. Uppgår årsinkomsten av förvärvsarbete till minst 1 200 kr., blir vederbörande obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen. Men sjukhjälpstiden i fråga om sjukpenning och sjukhusvård är — som nyss nämndes — maximerad till 90 dagar vid varje sjukdom. Insjuknar nu ifrågavarande folkpensionär och är han sjukskriven mer än dessa 90 dagar, uppkommer en lucka i ersättningen. Orsaken härtill kan vara såväl av administrativ som av materiellrättslig art. En sjukhjälpstid av 90 dagar är i de allra flesta fall för kort för att en jämkning uppåt av folkpensionen på grund av den bortfallna arbetsinkomsten kan ske. Vid recidiv är sjukhjälpstiden inte ens 90 dagar. För övrigt torde inte jämkning kunna ske, om sjukskrivningen varar endast en eller ett par månader utöver sjukhjälpstiden.

Ifrågavarande spörsmål har behandlats av socialförsäkringsutredningen i ett i november 1954 avgivet betänkande. Enligt vad utredningen framhåller är det inte möjligt att åstadkomma en fullt tillfredsställande lösning av hithörande samordningsproblem utan en mera genomgripande reform. Frågan härom anser emellertid utredningen vara ett problem på längre sikt; och utredningen har därför begränsat sig till vissa samordningsproblem som utredningen funnit vara av sådan art, att de borde lösas utan dröjsmål.

För att förkorta den nu förekommande långa handläggningstiden för invalidpensions- och sjukbidragsärenden — det rör sig här om 6 à 7 månader eller ännu längre tid — och för att undvika uppkomsten av vissa luckor i försäkringsskyddet föreslår utredningen att vissa åtgärder av administrativ natur vidtages. Ett närmare samarbete borde sålunda inledas mellan pensionsnämnder och sjukkassor; och dessa organ borde bedriva upplysningsverksamhet i fråga om socialförsäkringarna.

Vidare föreslår utredningen, att för förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare — sannolikt omkring 7 500 personer — sjukhjälpstidens maximum förlänges från 90 till 730 dagar; dock föreslås sjukhjälpstiden skola upphöra senast 90 dagar efter den månad, varunder vederbörande efter sjukdomsfallets inträffande erhåller en med hänsyn till minskad årsinkomst uppåt jämkad folkpension.

Vidare förordar utredningen i sitt betänkande å ena sidan, att sjukpenning jämte barntillägg enligt SFL inte skall räknas som inkomst vid prövning av ansökan om ny eller jämkad pension av de nyss åsyftade fyra slagen. Vid utbetalning av retroaktiv sådan folkpension resp. retroaktivt förhöjningsbelopp av folkpensionen skall enligt utredningens förslag å andra sidan göras avdrag å pensionsbeloppet för sjukpenningen jämte barntillägg — summan därav dock minskad med 90 kr. — för samma tid. Det avdragna beloppet skall utbetalas till sjukkassan. Vid eventuell konkurrens anses sjukkassan böra ha företräde framför fattigvårdsstyrelse eller annan myndighet, som kan ha lämnat förskott för underhåll. Vidare föreslås att även vid sjukhusvård avdraget skall beräknas med utgångspunkt från sjukpenning, alltså ej hempenning. Särskilt barnbidrag och folkpension anses böra behandlas som en enhet och sjukpenning jämte barntillägg som en enhet och enheterna gå i avräkning mot varandra, varvid dock avdrag å särskilt barnbidrag skall få göras endast i den mån folkpensionen inte räcker till.

Ytterligare föreslås att sjukpenning, hempenning och barntillägg enligt YFL och andra därtill anknutna ersättnings- eller försäkringsförfattningar skall behandlas på samma sätt som motsvarande ersättning enligt SFL, dock endast för tid t. o. m. den månad, under vilken retroaktivbeloppet från folkpensioneringen utbetalas.

I fråga om sjukhjälpstid för ersättning för sjukhusvård skall enligt förslaget gälla detsamma som här förut sagts om sjukhjälpstid för sjukpenning.

Frågan om omprövning av sjukhjälpstidens längd för ålderspensionärer och icke förvärvsarbetande folkpensionärer under 67 år bör enligt utredningen anstå i avbidan på resultatet av en av utredningen planerad undersökning av vårdtidernas längd för folkpensionärer å sjukhus av olika slag.

Utredningen föreslår att dess förslag genomföres den 1 juli 1955.

Vid remissbehandlingen har socialförsäkringsutredningens förslag i flertalet fall tillstyrkts, om än i vissa avseenden en del kritik framkommit.

För egen del är jag ense med utredningen om att en i samordnande syfte företagen mera genomgripande omgestaltning av folkpensioneringen och sjukförsäkringen måste fattas som en reform på längre sikt. Bl. a. bör härvid avvaktas resultatet av pågående utredning om allmän pensionsförsäkring. Liksom utredningen anser jag emellertid det angeläget att man snarast gör vad som är möjligt för att motverka de luckor och dubbelersättningar, som enligt nu gällande regler kan uppkomma. Riksförsäkringsanstalten har visserligen ifrågasatt något uppskov för att lösa hithörande problem även för några andra grupper av fall än som omfattas av utredningens förslag. Enligt min mening saknas emellertid anledning att dröja med att pröva utredningens förslag.

De av utredningen föreslagna administrativa åtgärderna synes böra vidtagas. Genom samarbete med sjukkassorna torde folkpensionsorganen kunna pressa ned handläggningstiderna för folkpensionsärenden. Och genom en lämpligt upplagd upplysningsverksamhet från sjukkassor och pensionsorgan torde många fall av avbrott i försäkringsskyddet kunna undvikas. De båda tillsynsorganen pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten synes böra få i uppdrag att utarbeta närmare bestämmelser i dessa hänseenden. I avbidan härpå bör man enligt min mening vänta med att taga ställning till den under remissbehandlingen väckta frågan om det räcker med anvisningar från tillsynsorganen eller om det behövs även föreskrifter utfärdade av Kungl. Maj:t.

Utredningens förslag i fråga om förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggsstagare ger uttryck för principen att inom 730-dagarstiden sjukhjälpstiden inte skall upphöra, innan den sjuke får sin inkomstprövade folkpension höjd och höjningsbeslutet resulterat i utbetalning. Om — såsom jag förordar — ett förslag i detta hänseende genomföres, torde jämkning av ifrågavarande folkpensionsförmåner knappast komma att sökas vid mera tidsbegränsade sjukdomar, d. v. s. kortvarigare än 730 dagar. Vid dessa sjukdomar kommer därför sjukhjälpstiden i regel att omfatta hela sjuktiden. Härigenom bör pensionärerna bli stimulerade till att trots sitt handikap kvarstå eller återinträda i förvärvsarbete.

I ett par yttranden har mot förslaget på denna punkt invänts att en omotiverad skillnad mellan vissa grupper av personer i en del fall skulle kunna uppstå av den anledningen, att utredningen ansett det nödvändigt att kon-

struera lagreglerna med utgångspunkt från ett antaget orsakssamband mellan sjukförsäkringsfallet och ansökan om jämkning av folkpensionen, trots att i vissa fall endast tidssamband föreläge. Det synes emellertid icke möjligt att undvika den påtalade konsekvensen, och enligt min mening bör den inte hindra att man för de grupper, där så är möjligt, genomför förbättringar av det slag det här är fråga om.

Enligt utredningens förslag bör man bortse från dubbelersättning såvitt avser högst dels ett belopp av 90 kr. och dels 90 dagar efter utgången av den månad, då retroaktiv utbetalning av folkpension eller uppåt jämkad folkpension sker. Det kan synas tveksamt om dubbelersättning bör accepteras i denna omfattning. Förslaget har emellertid allmänt godtagits under remissbehandlingen; och de av socialförsäkringsutredningen framförda administrativa och sociala skälen är enligt min mening bärande. I detta sammanhang bör också framhållas att — vid bifall till vad jag kommer att föreslå i det följande — en särskild frivillig sjukpenningförsäkring skall finnas, enligt vilken framför allt folkpensionärer kommer att kunna få sjukpenning i upp till 90 dagar utan inkomstbortfall.

Det är givet att en reform som den förevarande måste medföra visst merarbete för sjukförsäkringsorganen och framför allt folkpensionsorganen. Såsom utredningen framhåller, måste emellertid det administrativa arbetet för folkpensionsorganen minska i andra avseenden. Antalet fall av jämkning av folkpension på grund av bortfallen arbetsinkomst kommer nämligen otvivelaktigt att nedgå som följd av den förlängda sjukhjälpstiden; och det måste innebära en betydande lättnad för folkpensionsorganen att vid fastställande av storleken av inkomstprövad folkpensionsförmån, särskilt barnbidrag eller änke- eller änklingsbidrag, ej behöva taga hänsyn till sjukpenning från allmän sjukförsäkring. Reformen måste ytterligare öka den reduktion av antalet förskotteringsfall från socialvårdsorganens sida, som kan väntas som följd av den allmänna sjukförsäkringens genomförande. Härav följer en ingalunda oväsentlig lättnad för pensionsstyrelsen. Av allt att döma torde fallen av konkurrens mellan sjukförsäkring och socialvårdsorgan vid retroaktiv utbetalning av folkpension bli sällsynta.

Pensionsstyrelsens farhågor för att arbetet med att införskaffa uppgift från sjukförsäkringsorganen om utbetalad sjukpenning och att avräkna sjukpenningen å retroaktiva pensionsbelopp kommer att försena första utbetalningen av folkpensionen anser jag vara överdrivna. Dessa uppgifter torde i regel kunna införskaffas på ett så tidigt stadium, att försening av utbetalningen ej behöver uppkomma. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till vad som i statsverkspropositionen till årets riksdag, femte huvudtiteln, punkt 90, anförts om förgranskning av pensionsansökningar.

Pensionsstyrelsen har emellertid också påtalat, att pensionsnämnderna kommer att få svårigheter vid tillämpningen genom att olika regler enligt förslaget skulle gälla beträffande å ena sidan sjukpenning enligt SFL och å andra sidan sjukpenning enligt YFL och ett flertal andra författningar,

varjämte för sistnämnda grupp ändrad beräkning skulle inträda från en framtida tidpunkt, som vid pensionsnämndens beslut ej kunde bestämmas. Med anledning härav vill jag framhålla, att jag anser det lämpligast att låta de nya avdragsreglerna och nya reglerna om inkomstberäkningen inom folkpensioneringen gälla endast sjukhjälp från allmän sjukkasse. Vid denna lösning finnes ingen anledning att — såsom försäkringsrådet framkastat — överväga att låta de föreslagna reglerna om avdrag å retroaktiv folkpension tillämpas även å kommunalt bostadstillägg till allmän ålderspension.

I likhet med socialförsäkringsutredningen anser jag det böra anstå med en omprövning av frågan om sjukhjälpstidens längd för de grupper av folkpensionärer, som icke omfattas av vad här förut föreslagits.

I detta sammanhang vill jag erinra om att man i några yttranden tagit upp frågan om bibehållande av sjukbidraget som särskild folkpensionsform och om förlängning av karenstiden för nämnda bidrag. Förslagen härom kan jag emellertid icke biträda.

Vad av De blindas förening anförts om samordning mellan sjukförsäkringen och arbetsvården torde få beaktas av de sakkunniga, som — på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 januari 1955 — nyligen av mig tillkallats för att biträda med utredning av frågan om rehabiliteringsåtgärder m. m. i anslutning till sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna.

Socialförsäkringsutredningen har vidare i sitt betänkande behandlat frågan om sjukpenningförsäkring för — de till antalet ca 20 000 — hemmafruar, som har hustrutillägg enligt folkpensioneringslagen.

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen enligt SFL avser i princip endast de förvärvsarbete sjukkassemedlemmarna, varmed förstås medlemmar vilkas årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr. Även om årsinkomsten inte uppgår till nämnda belopp, omfattar sjukpenningförsäkringen gift kvinnlig sjukkassemedlem som sammanlever med maken. Denna försäkring för hemmafruar gäller dock inte, om hemmafrun uppbär något slag av folkpensionsförmån. Enligt socialförsäkringsutredningens mening saknas tillräckliga skäl för att låta folkpensionsförmånen hustrutillägg helt utesluta hemmafru från tillhörighet till grundsjukpenningförsäkringen. Utredningen föreslår därför, att SFL ändras så att hustrutillägg borttages som diskvalifikationsgrund för tillhörighet till ifrågavarande försäkring.

Jag ansluter mig till förslaget i detta hänseende, som — på ett undantag när — tillstyrkts i remissyttrandena.

I några yttranden har förordats, att motsvarande ändring skall vidtagas beträffande hemmafruar under 67 år med invalidpension eller sjukbidrag,

i första hand dem med enbart grundpension jämte blindtillägg. Såsom socialförsäkringsutredningen visat skulle det emellertid leda till orimliga konsekvenser, om man anknöte en gränsdragning till förefintligheten av grundpension, jämte i förekommande fall blindtillägg, men ej tilläggs-pension. Jag kan ej heller ansluta mig till förslaget om att alla hemmafruar med invalidpension eller sjukbidrag skulle föras in under den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. I vissa fall torde dock sjukpenningförsäkring enligt den frivilliga försäkring, som jag i det följande avser att förorda, kunna komma i fråga.

Några remissinstanser anser, att sjukhjälpstidens maximum även för de icke förvärvsarbetande hustrutilläggstagarna bör utgöra — icke såsom utredningen föreslagit 90 dagar — utan i stället 730 dagar. Jag delar ej denna mening. I likhet med utredningen anser jag, att ifrågavarande personer bör anses utgöra en mellangrupp mellan å ena sidan folkpensionärer i egentlig mening och å andra sidan dem som icke uppbär något slag av folkpensionsförmån.

På förekommen anledning vill jag framhålla att SFL:s regler om barn-tillägg vid sjukhusvård, om barn under 10 år finnes i hemmet, givetvis skall gälla även ifrågavarande hustrutilläggstagare och att möjligheten till frivillig tilläggssjukpenningförsäkring skall stå öppen för dem med iakttagande av de för andra hemmafruar gällande ålders- och hälsovillkoren.

I detta sammanhang vill jag taga upp frågan om sjukpenningförsäkring av en annan grupp hemmakvinnor, nämligen icke förvärvsarbetande hem- och fränskilda samt änkor med minderåriga barn. Denna fråga har berörts i flera remissyttranden.

Den förutnämnda obligatoriska sjukpenningförsäkringen för hemmafru gäller endast under förutsättning att makarna sammanlever. Vid hemskillnad upphör sjukpenningförsäkringen. Det gör den även när makarna före hemskillnaden flyttar i sär. Om mannen avlider, upphör också försäkringen men i detta fall först efter viss respittid. Hemmafruförsäkringen består nämligen intill utgången av tredje kalendermånaden efter den då mannen avlidit.

I sitt utlåtande (nr 35) över sjukförsäkringspropositionen vid 1953 års riksdag föreslog andra lagutskottet i anledning av väckta motioner att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning huruvida sjukförsäkringslagen borde kompletteras på sådant sätt att sjukpenningförsäkringen jämväl omfattade icke förvärvsarbetande änkor och hem- och fränskilda med minderåriga barn i hemmet. Riksdagen godkände utskottets förslag om skrivelse.

Under förarbetena till SFL anfördes såsom skäl mot sjukpenningförsäkring av de icke förvärvsarbetande hustrurna att sjukpenningen i princip avser att ersätta genom sjukdom förlorad arbetsinkomst, att det är mycket svårt att vid lindrigare sjukdomar konstatera huruvida arbetsförmåga föreligger, samt att det är nästan omöjligt att i en lagstiftning fixera den

i olika fall behövliga sjukpenningen. Skäl anfördes emellertid också för sjukpenningförsäkring av hemmafruarna, nämligen att ett mycket stort antal sådana är medlemmar av de erkända sjukkassorna och att, särskilt om de har småbarn, det föreligger behov av sjukpenning. Vid lagstiftningens genomförande ansågs skälen för väga tyngst.

För hemmafruarna avses sjukpenningförsäkringens funktion vara att gardera mot bortfall på grund av sjukdom av deras arbetskraft för familjens räkning. Något barnvillkor har emellertid inte uppsatts. Alldeles samma funktion som den nyssnämnda torde en sjukpenningförsäkring fullgöra för en familj bestående av moder och små barn. Behovet av sjukpenning torde måhända mången gång vara större för en sådan familj. Situationen torde väl i allmänhet vara densamma, vare sig familjen består av änka och småbarn eller av frånskild eller hemskild kvinna med småbarn. Det synes mig därför mindre följdriktigt att — när man nu har tagit in den med mannen sammanlevande hemmafrun i den obligatoriska sjukpenningförsäkringen och detta oberoende av barnvillkor — hustru med hemmavarande barn skall uteslutas ur denna försäkring, om mannen försvinner ur familjebilden genom att makarna flyttar i sär med eller utan hem- eller äktenskapsskillnad eller mannen avlider. Jag förordar därför, att i lagen införes en bestämmelse av innehåll, att »hemmafruförsäkringen» skall — om sammanlevnaden häves eller äktenskapet upplöses — bestå så länge kvinnan sammanlever med barn under 16 år.

Det har icke ansetts böra komma i fråga att hos de allmänna sjukkas-sorna lägga upp register över de sjukvårdsförsäkrade barnen. På grund härav har kassorna i allmänhet intet material för att bedöma, huruvida försäkringsplikt föreligger för den här avsedda nya gruppen kvinnor. Nya försäkringsbesked kan alltså inte automatiskt utsändas. Inte heller kan avgifter påföras. Fall, där kvinnan är försäkrad enligt nuvarande regler men där försäkringen enligt dessa upphör vid sammanlevnadens hävande, dödsfall etc., torde inte behöva vålla kassorna så stora svårigheter. För dem, som inte är sjukpenningförsäkrade enligt den nuvarande bestämmelsen men skulle bli det enligt den nya, synes däremot nödvändigt att införa något slags uppgiftsskyldighet. Det torde få ankomma på tillsynsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter härom. I den mån sjukkassan före lagändringens ikraftträdande erhållit erforderliga uppgifter, bör försäkringen träda i kraft vid lagändringens ikraftträdande och gälla även tidigare inträffad sjukdom. För medlem, som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet före lagändringens ikraftträdande, torde försäkringen böra bli gällande först fr. o. m. ingången av månaden närmast efter den, då kassan erhållit vetskap om att medlemmen skall vara sjukpenningförsäkrad.

Några närmare uppgifter om huru många personer, som skulle bli försäkrade vid genomförande av vad jag nu förordat, finnes icke tillgängliga. Enligt uppgifter, avseende folkräkningen den 31 december 1950, skulle

antalet gifta ej samboende kvinnor, frånskilda kvinnor och änkor med barn under 16 år utgöra 50 000—55 000 personer med omkring 85 000 sådana barn. En avsevärd del av dessa kvinnor torde emellertid kunna antagas vara förvärvsarbetande och i denna egenskap redan vara sjukpenningförsäkrade.

Vad angår tidpunkten för ikraftträdandet av de lagändringar, som jag sålunda förordat, må framhållas att det uppenbarligen är mycket angeläget att inte lägga för mycket nya uppgifter på sjukkassorna innan dessa övervunnit de största övergångssvårigheterna i samband med den allmänna sjukförsäkringens genomförande. Med hänsyn härtill och eftersom avgiften för grundsjukpenningförsäkringen beräknas för år samt avgiftsplikten avser dem som vid utgången av året är försäkrade för sådan sjukpenning, är det naturligtast att för de nya stora grupper, som föres in under sjukpenningförsäkringen, ikraftträdandet bestämmes till ett årsskifte. Jag förordar därför, att de här förut föreslagna lagändringarna träder i kraft den 1 januari 1956.

Jag övergår så till frågan om ökade möjligheter för vissa folkpensionärer med flera att erhålla sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

Av vad förut anförts framgår att SFL utformats efter den principen, att sjukpenningen skall ersätta inkomstbortfall till följd av sjukdom. Sjukpenningförsäkringen omfattar sålunda i princip endast dem, som har en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr. Från den angivna principen har, som nämnts, gjorts undantag för hemmafruarna. Vidare har möjlighet till frivillig sjukpenningförsäkring öppnats för vissa studerande.

Allt eftersom förberedelsearbetet för att sätta sjukförsäkringsreformen i kraft fortskred under år 1954, blev det mera klart för allmänheten hur den nya lagstiftningen skulle komma att verka i olika hänseenden. Härvid förspordes visst missnöje med att de som sedan gammalt varit medlemmar i de erkända sjukkassorna inte skulle kunna vara sjukpenningförsäkrade i de allmänna sjukkassorna, sedan de blivit folkpensionärer, med mindre de hade en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr.

Socialförsäkringsutredningen har i sitt betänkande även behandlat frågan om rätt för andra än förvärvsarbetande, hemmafruar och studerande att vara sjukpenningförsäkrade i allmän sjukkassa. Utredningen har härvid framfört två alternativa lösningar av problemet. Den ena — alternativ I — avser en frivillig sjukpenningförsäkring för icke förvärvsarbetande gamla medlemmar i de erkända sjukkassorna, och den andra — alternativ II — en sådan försäkring för alla icke obligatoriskt sjukpenningförsäkrade, oberoende av ålder och hälsotillstånd. Utredningen föredrager, att det förstnämnda alternativet genomföres. Enligt detta skall medlem i erkänd sjukkassa, i den mån han inte är obligatoriskt sjukpenningförsäkrad (eller

studerandeförsäkrad), äga behålla eller, vid upphörandet av den obligatoriska försäkringen, erhålla försäkring i vederbörande allmänna central-sjuk-kassa för en sjukpenning av högst samma storlek som den han vid 1954 års utgång var tillförsäkrad med avseende å de första 90 sjukhjälpdagarna. Rätt till försäkring skall dock föreligga endast under förutsättning att medlemmen är född år 1894 eller tidigare samt att han sedan den 1 januari 1935 varit medlem i erkänd sjuk-kassa. Sjukpenningen skall ej få överstiga 3 kr. och inte utgå då medlemmen åtnjuter sjukhusvård. Sjukhjälpstiden föreslås utgöra 90 dagar. Avgift anses böra utgå med samma belopp som det, till vilket avgiften i centralsjuk-kassan för motsvarande sjukpenning och 90 dagars sjukhjälpstid skulle beräknas för den som vid inträde i den vanliga frivilliga försäkringen är 54 år. Statsbidrag föreslås utgå med 20 % av utbetald sjukpenning. Uppkommande förluster skall påföras den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjuk-kassan.

En reform i enlighet med detta alternativ kommer enligt utredningen att kunna på en gång omfatta högst omkring 150 000 personer. Årskostnaden vid maximal anslutning har beräknats till omkring 7,2 milj. kr., varav 1,44 milj. kr. skulle belöpa å statsbidrag och 2,16 milj. utgöra förlust. De verkliga kostnaderna antages dock — med hänsyn till att maximal anslutning inte kunde förväntas — bli väsentligt lägre. Under motsvarande förutsättningar skulle kostnaderna vid alternativ II bli resp. 43, 8,6 och 12,8 milj. kr.

Till utredningens ifrågavarande förslag hann statsmakterna inte taga ställning före den 1 januari 1955. Med hänsyn härtill och för att hindra uppkomsten av lucka i försäkringsskyddet utfärdades, efter beslut vid höst-sessionen av 1954 års riksdag, den 17 december 1954 en lag med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjuk-kassa.

Enligt denna lag äger var och en, som var sjukpenningförsäkrad i erkänd sjuk-kassa vid utgången av år 1954 men som inte är sjukpenningförsäkrad enligt SFL, under första halvåret 1955 i vederbörande allmänna central-sjuk-kassa försäkra sig för samma sjukpenning som han vid utgången av år 1954 var tillförsäkrad i den erkända sjuk-kassan under de första 90 sjukhjälpdagarna. Var han då försäkrad för mer än 3 kr., får han dock försäkra sig endast för 3 kr. Sjukpenningen kompletteras med barntillägg enligt sjukförsäkringens vanliga regler. Endast hel sjukpenning kan utgå. Vid intagning å sjukhus reduceras sjukpenning om minst 2 kr. till 1:50 kr. Karenstiden utgör 3 dagar och sjukhjälpstidens maximum 90 dagar.

En förutsättning för att erhålla denna övergångsförsäkring är att anmälan göres före den 15 februari 1955. För den, som blivit sjukpenningförsäkrad enligt SFL men vars sjukpenningförsäkring sedermera upphör, skall motsvarande anmälan göras inom två veckor från erhållandet av beslutet härom. Den frivilliga försäkringen gäller från det den tidigare sjuk-

penningförsäkringen upphört och den anses utgöra fortsättning av den tidigare.

Avgiften har i lagen fastställts till för år räknat 12 gånger den tillförsäkrade sjukpenningens belopp. Statsbidrag utgår med 20 % av kassans utgifter för sjukpenning och 75 % av utgifterna för barntillägg.

Under remissbehandlingen av socialförsäkringsutredningens förslag i denna del har samtliga remissinstanser utom statskontoret ansett övervägande skäl tala för att det anordnas en särskild frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse för sådana medlemmar, som ej eljest är där sjukpenningförsäkrade. I valet mellan de av utredningen framlagda alternativen har allmänt förordats en begränsning till förutvarande medlemmar i erkända sjukkassar. I en del fall har föreslagits vissa uppmjukningar av utredningens alternativ I. Vissa sympatier för en förnyad utredning med en omprövning syftande mot alternativ II har uttalats i några fall. Även tanken på att ge den frivilliga försäkringen begränsad giltighetstid har framförts.

För egen del har jag vid övervägande av denna fråga kommit till den uppfattningen att spørsmålet ännu ej är moget för ett slutligt avgörande. Goda skäl kan enligt min mening anföras för en allmän frivillig försäkring enligt utredningens alternativ II. En sådan kan måhända visa sig vara den lämpligaste metoden att skaffa täckning för vissa extrautgifter i anledning av sjukdom, till vilka icke folkpensionen förslår. Men en sådan sjukpenningförsäkring, oberoende av ålders- och hälsovillkor, skulle innebära ett väsentligt avsteg från de synpunkter, som hittills legat till grund för svensk sjukpenningförsäkring. Sjukkassorna skulle sannolikt ställas inför betydande bedömningssvårigheter. Kostnaderna skulle säkerligen bli avsevärda, och stora belopp skulle behöva täckas på annat sätt än genom avgifter från ifrågavarande försäkrade. Jag anser mig därför icke kunna förorda att en sådan försäkring nu införes.

I nuvarande läge anser jag den lämpligaste lösningen av förevarande problem vara att ge försäkring enligt lagen av den 17 december 1954 giltighet till utgången av juni månad 1960.

Såsom riksförsäkringsanstalten förordat, bör angivandet av den försäkringsberättigade personkretsen ändras så att medlem, som omfattats av övergångsförsäkringen eller den nya frivilliga försäkringen och därefter obligatoriskt sjukpenningförsäkrats, får teckna frivillig försäkring, när den obligatoriska försäkringen upphör.

Det kan tänkas att sjukkassememmar icke utnyttjat sin rätt enligt övergångsanordningen. Jag förordar därför, att de ändock skola få försäkring, om de gör anmälan före den 31 juli 1955. Även i detta fall bör den frivilliga försäkringen betraktas som en fortsättning av den tidigare försäkringen. Sjukpenning bör dock icke utgå för tid före den 1 juli 1955 och ej heller försäkringsavgift erläggas för tiden före sistnämnda dag. Vidare bör i fråga om beräkningen av sjukhjälpstid gälla, att sådan tid före den 1

januari 1955 skall medräknas under vilken sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgivits från erkänd sjuk-kassa, samt att sådan del av första halvåret 1955 skall medräknas varunder utgivits sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård enligt huvudbestämmelserna i SFL eller enligt övergångsbestämmelserna till nämnda lag.

Att kräva en ny anmälan från dem, som försäkrats enligt övergångs-ordningen under första halvåret 1955, torde icke vara nödvändigt, om försäkringen förlänges på oförändrade villkor.

Med anledning av vad Svenska sjuk-kasseförbundet anfört, förordar jag åtgärder för att begränsa sjukpenningbeloppen till en, två och tre kr. Nya försäkringar bör få tecknas endast i dessa belopp. De som i december 1954 hade en försäkring av kr. 1: 50 eller 2: 50 bör vid tecknandet av försäkringen få valrätt mellan en och två resp. två och tre kr. Försäkrad med två eller tre kr. bör få välja lägre belopp i helt krontal. Då, såsom nyss förordats, ny anmälan ej synes böra krävas av dem som är försäkrade enligt övergångsordningen, bör dessa — om de så önskar — få behålla sin sjukpenning även om den utgör kr. 1: 50 eller 2: 50.

Övergångsordningens bestämmelser om barntillägg och hempenning torde böra bibehållas.

Riksförsäkringsanstalten har påtalat den olika innebörd som i utredningens betänkande och i propositionen nr 224/1954 givits åt stadgandet att den frivilliga försäkringen skall anses utgöra fortsättning å den tidigare sjukpenningförsäkringen. I nuvarande situation torde vara lämpligast att fortsätta med tillämpning av den praxis, som må ha grundats på uttalandet i nämnda proposition.

I fråga om finansieringen har riksförsäkringsanstalten yrkat på en höjning av statsbidraget till sjukpenningförsäkringen från 20 till 25 %, medan Svenska sjuk-kasseförbundet anser att underskottet å försäkringen helt bör täckas av statsmedel. Jag finner ingen anledning att för ifrågavarande försäkring frånga det procenttal för statsbidraget, som enligt SFL gäller för annan frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjuk-kassa, eller 20 %. Uppkommande förluster bör — såsom utredningen föreslagit — påföras den obligatoriska försäkringen för grundsjukpenning i centralsjuk-kassan.

Jag vill här något ytterligare beröra de kostnads- och finansieringsfrågor, som föranledes av de olika förslag som jag i det föregående framlagt.

Såsom socialförsäkringsutredningen framhållit, är det ytterst vanskligt att göra några närmare beräkningar i fråga om kostnaderna för sjukförsäkringen och folkpensioneringen vid genomförande av vad som föreslagits för motverkande av luckorna och dubbelersättningarna. Utredningen har antagit att de årliga totalkostnaderna för sjukförsäkringen skulle öka med maximalt 1 milj. kr., varav 0,6 milj. kr. för grundsjukpenningförsäkringen. Det statliga sjukhjälp-sbidraget skulle behöva öka maximalt med hälften av

beloppet 0,6 milj. kr. Från angivna belopp skulle dock avräknas belopp, som återgår till sjukförsäkringen från folkpensioneringen. Såsom utredningen anfört saknas emellertid närmare hållpunkter för beräkning av detta belopp.

I fråga om avgifterna till sjukförsäkringen blir det den ändringen, att invalidpensionärer, sjukbidragstagare, änkepensionärer och hustrutilläggs-tagare, som är försäkrade för tilläggsjukpenning, får betala den högre avgift för tilläggsförsäkringen, som gäller för 730 dagars sjukhjälpstid i stället för enligt nuvarande regler för 90 dagars sjukhjälpstid.

För folkpensioneringen kan reformen antagas verka i såväl utgiftshöjande som utgiftsminskande riktning. Kostnaderna för särskilda barnbidrag samt änke- och änklingsbidrag torde knappast påverkas.

Liksom utredningen håller jag för troligt, att de ändringar, som den nu åsyftade reformen kan medföra i fråga om statens utgifter för sjukförsäkring och folkpensionering jämte nyssnämnda bidrag, inte blir särdeles stora relativt sett samt att de i betydande mån kommer att utjämna varandra.

Sjukpenningförsäkring av de omkring 20 000 icke förvärvsarbetande hemmafruarna kan antagas öka sjukförsäkringens årliga totalutgifter med omkring 1,5 milj. kr., varav omkring 0,85 milj. kr. skulle utgöras av statsbidrag. Vad utvidgningen av hemmafruförsäkringen till de övriga grupperna beträffar är det mera vanskligt att göra några säkrare beräkningar. Det är nämligen okänt bl. a. huru många av de till omkring 50 000—55 000 uppskattade ankorna samt hem- och fränskilda etc. med hemmavarande barn under 16 år, som redan är sjukpenningförsäkrade i egenskap av förvärvsarbetande. Om ca hälften antages vara förvärvsarbetande, torde det bli fråga om en årlig ökning av sjukförsäkringens utgifter av inemot 3 milj. kr., varav ca 1,75 milj. kr. skulle belöpa på statsbidrag.

Vad slutligen beträffar den särskilda frivilliga sjukpenningförsäkringen är kostnaderna för den givetvis beroende av anslutningen, varom några uppgifter ännu ej föreligger. Vid en anslutning av 50 % — drygt 75 000 personer — och en genomsnittlig sjukpenning av 2 kr. torde försäkringskostnaderna för helt kalenderår kunna beräknas till omkring 4,5 milj. kr. Statsbidraget skulle då för helt år uppgå till omkring 0,9 milj. kr.

De i detta sammanhang aktuella anslagsfrågorna torde jag få anmäla i särskild ordning.

Sjukpenning under samordningstiden i vissa fall av yrkesskada

Departementspromemoria i ärendet

I en den 22 januari 1955 dagtecknad, inom socialdepartementet upprättad promemoria angående sjukpenning under samordningstiden vid yrkesskada, som drabbar arbetstagare som väl är sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad, erinras inledningsvis om SFL:s bestämmelser beträffande vilka som är sjukpenningförsäkrade. Härefter anföres:

Vid yrkesskada skall den, som är sjukförsäkrad, under den s. k. samordningstiden få sjukpenning från allmän sjukkassa såsom vid annan sjukdom (jfr 11 § YFL). På grund av SFL:s nyssnämnda bestämmelser om sjukpenningförsäkring kan det i vissa fall inträffa att rätt till sjukpenning inte föreligger under samordningstiden.

Flera olika personkategorier är av intresse i detta sammanhang. Det kan vara frågan om en anställd under 16 år. Det kan också gälla en person över nämnda åldersgräns, som inte kommer upp till 1 200 kr. om året i inkomst av förvärvsarbete och som inte är sjukpenningförsäkrad i egenkap av hemmafru. Några exempel betr. sistnämnda kategori må anföras. En studerande, som icke är frivilligt sjukpenningförsäkrad enligt SFL, eller en icke förvärvsarbetsande hemmadotter är tillfälligt anställd och skadas därvid. En hemmafru, som på grund av att hon åtnjuter något slag av folkpensionsförmån icke är sjukpenningförsäkrad, skadas under tillfällig anställning. Den tillfälligt anställde är kanske en eljest ej förvärvsarbetsande änka eller eljest ej förvärvsarbetsande man. Det kan vidare gälla en i förvärvslivet nyinträdande person, som skadas innan han kunnat bli sjukpenningförsäkrad; enligt 11 § 2 st. SFL gäller sjukpenningförsäkringen först fr. o. m. nästa månadsskifte.

I promemorian erinras här vidare om att det kan inträffa att sjukpenning inte utgår under samordningstiden eller del av denna på grund av utförsäkring (SFL 29 § 2 st. 1 p.). Som exempel nämnes att vederbörande såsom konvalescent åtnjuter halv sjukpenning och under denna tid tager en deltidсанställning, under vilken han skadas när mindre än tre månader av sjukhjälpstiden återstår.

Angående tidigare överväganden i ärendet anføres i promemorian följande:

Socialförsäkringsutredningen beaktade i sitt betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring (SOU 1953:39) sådana fall som de nämnda. För utförsäkringsfallen föreslogs att samordningstiden skulle upphöra vid utförsäkringen och skaderegleringen då helt övertagas av yrkesskadeförsäkringen. För de övriga fallen föreslogs att sjukvårdersättningen under samordningstiden skulle utgå från sjukkassan, medan sjukpenningen skulle utgå från yrkesskadeförsäkringsinrättningen med tillämpning av YFL:s regler. Om den årliga arbetsförtjänsten ej uppgick till 1 200 kr. — som minimibelopp förutsattes då 900 kr. mot 1 200 kr. i den sedermera antagna lagen — skulle beloppet av hel sjukpenning utgöra 2 kr.

Mot utredningens förslag i angivna hänseenden anfördes under remissbehandlingen att de föreslagna specialbestämmelserna gjorde samordningsreglerna för komplicerade och att det vore administrativt betungande att ett icke obetydligt antal skadefall samtidigt komme att handläggas av sjukkassa och försäkringsinrättning. Vidare påtalades att de enligt SFL icke sjukpenningförsäkrade skulle vid yrkesskada kunna få högre sjukpenning än de sjukpenningförsäkrade.

I propositionen nr 178/1953 anförde departementschefen (s. 151) be-
träffande förevarande spörsmål följande:

»Vad härefter beträffar frågan om sjukpenning vid yrkesskador till dem som är sjukvårds- men ej sjukpenningförsäkrade synes med hänsyn till de konsekvenser, som eljest skulle uppstå, sjukpenningen ej kunna fastställas till högre belopp än 2 kr. I regel skulle det alltså bli fråga om

relativt blygsamma ersättningsbelopp. Administrationskostnaderna för att utge sådana mindre belopp kan antagas bli oproportionerligt stora. Om man slopar sjukpenningen i dessa fall, vinnes en betydande administrativ besparing. Antalet förvärvsarbetsande under 16 år — dessa utgör huvudparten av dem som skulle beröras härav — kan antagas successivt sjunka i den mån skolväsendet utbygges. Jag anser därför, att under samordningstiden något undantag ej bör göras för ifrågavarande kategori.»

I Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända förslag medtogs i enlighet härmed icke några särskilda samordningsbestämmelser för de i socialförsäkringsutredningens förslag åsyftade speciella grupperna av arbetstagare.

I promemorian uttalas fortsättningsvis, att det syntes angeläget att undersöka huruvida man inte med en lämpligare metod än den av socialförsäkringsutredningen föreslagna kan tillgodose vad utredningen åsyftat. Härvid diskuteras en lösning av följande innehåll.

För att undgå handläggning samtidigt hos sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring skall sjukpenningen utgivas av sjukförsäkringen. Ekonomiska skäl bör icke rimligen kunna anföras mot att sjukförsäkringen får stå för denna utgift. Dels rör det sig nämligen om — relativt sett — mycket obetydliga belopp, och dels beräknas det arbetsgivarbidrag, som sjukförsäkringen erhåller, även på den lön, som utgår till här aktuella anställda. För att minska svårigheterna för sjukförsäkring att avgöra huruvida yrkesskada föreligger men likväl få med de särskilt angelägna fallen bör reformen begränsas till sjukdomar, som avses i 6 § första stycket a) YFL, dvs. skador till följd av olycksfall i arbetet. Härigenom undantages yrkessjukdomarna. Reformen bör vidare begränsas till de anställda och inte avse de yrkesutbildnings elever, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande i YFL jämställts med arbetstagare. Vidare bör de studerandes behov av sjukpenning anses vara tillgodosett genom den särskilda frivilliga sjukpenningförsäkringen för studerande. — För de flesta av de med reformen åsyftade fallen bör en sjukpenning av 3 kr., dvs. grundsjukpenningen, vara tillfyllest. En lägre sjukpenning synes icke böra komma ifråga. Däremot bör i vissa fall en högre sjukpenning vara motiverad. Detta gäller exempelvis den i förvärvslivet nyinträdande, som blir sjukpenningförsäkrad från nästa månads skifte, och den som är anställd för kortare tid mot relativt hög lön och på grund av yrkesskadan är sjukskriven just den återstående anställningstiden eller större delen därav. Storleken av denna högre sjukpenning, dvs. tilläggssjukpenningens belopp, bör i dylika fall fastställas efter skälighetsbedömning. Härvid bör tillses att de icke sjukpenningförsäkrade vid yrkesskada inte kommer i bättre läge än de sjukpenningförsäkrade. Placering i sjukpenningklass bör icke ske, om också beslutet bör anknyta till förmånen i viss sjukpenningklass. Tillsynsmyndigheten bör utfärda allmänna anvisningar om tillämpningen av förevarande bestämmelse.

För utförsäkringsfallens del föreslås i promemorian, att SFL:s sammanläggningsregler i 29 § 2 st. SFL inte skall gälla vid här åsyftade yrkesskador.

För att det inte skall bli någon lucka för de skadefall, som inträffar under de första månaderna av innevarande år, anses de nya bestämmelserna böra gälla redan från årets början.

Remissyttranden över departementspromemorian

Över departementspromemorian har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, Socialförsäkringsbolagens förening, Folksam, Svenska sjukkasseförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen.

Försäkringsrådet (majoriteten), *Folksam*, *Svenska sjukkasseförbundet* och *Landsorganisationen* tillstyrker att åtgärder vidtages i det uti promemorian angivna syftet.

Svenska arbetsgivareföreningen anser det anmärkningsvärt, att man nu vill genombryta samordningsprincipen. Föreningen upplyser emellertid, att den redan under den korta tid yrkesskadeförsäkringen varit gällande vid flera tillfällen haft anledning att uppmärksamma den försämrade ställning vid yrkesskada, vari arbetstagare under 16 års ålder befinner sig. Föreningen vill bl. a. därför icke motsätta sig att sjukpenning utgives till de i promemorian avsedda kategorierna.

Riksförsäkringsanstalten ställer sig tveksam till frågan, om åtgärder i förevarande hänseende överhuvudtaget bör vidtagas. Tveksamheten för-
anledes — anför anstalten — icke blott av att de organ, som handhar sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, om möjligt bör få övervinna svårigheterna i samband med genomförandet av den nya lagstiftningen, innan ändringar vidtages i denna, utan även av att varje undantag från principen, att för den, som är försäkrad i allmän sjukkassa, någon åtskillnad mellan yrkesskada och annan sjukdom ej skall göras under samordningstiden, minskar de administrativa fördelarna av samordningen. Anstalten befarar vidare, att om åtgärderna i vad de avser fall, då obligatorisk sjukpenningförsäkring ej föreligger, blir av den i promemorian föreslagna omfattningen, åtgärderna får till följd att de för inplacering i sjukpenningklass gällande grunderna måste omprövas.

Statskontoret kan, under åberopande av att någon närmare erfarenhet ännu icke kan ha vunnits av den reformerade sjuk- och yrkesskadeförsäkringen, icke förorda att hithörande bestämmelser redan nu ändras.

Socialförsäkringsbolagens förening hyser starka betänkligheter mot förslaget och finner sig icke kunna biträda detta. Föreningen anför såsom skäl härför i huvudsak följande.

Vid planerandet av samordningen räknade man med att den skulle medföra inte endast fördelar utan även nackdelar. I sistnämnda hänseende märkes bl. a., att vissa yrkesskadade uteslöts från sjukpenningförmånen under samordningstiden. Samordningen mellan yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen innebär, att under samordningstiden någon prövning icke skall äga rum, huruvida yrkesskada föreligger eller ej, och att yrkesskadorna i ersättningshänseende skall behandlas lika som vanliga sjukdomar. Den i departementspromemorian ifrågasatta lagändringen innebär ett avsteg från denna grundprincip. Detta kan medföra omfattande verkningar i prejudicerande hänseende. Man måste utan tvivel

räkna med att från de yrkesskadeförsäkrades sida krav i fortsättningen kommer att framställas på kompensation även i andra avseenden, där samordningen medfört försämringar. För de yrkesskadade måste det framstå som naturligt att uppfatta yrkesskadorna som produktionsrisker, som bör belasta produktionen. Sådana krav kan framställas med större skärpa, om de yrkesskadades speciella förhållanden redan föranlett avsteg från samordningens grundprincip genom den nu ifrågasatta lagändringen, i synnerhet som denna avser fall där angelägenheten att ta särskild hänsyn till de yrkesskadade i allmänhet är mindre framträdande.

Tre reservanter i försäkringsrådet (försäkringsrådet Lundberg, t. f. försäkringsrådet Linde och ledamoten Jarre) avstyrker det framlagda förslaget under återopande av i huvudsak liknande synpunkter som anförts av Socialförsäkringsbolagens förening.

Promemorians förslag beträffande frågan om vilka arbetstagare som skall beredas avsedd förbättring godtages i allmänhet. *Riksförsäkringsanstalten* anser dock starka skäl tala för att skyddet endast beredes sådana personer under 16 år som skulle varit sjukpenningförsäkrade, därest de uppnått sagda ålder.

Socialförsäkringsbolagens förening framhåller följande.

De i promemorian nämnda kategorierna rymmer personer, vilkas försörjning i stor utsträckning torde grundas på pensioner, understöd från anhöriga eller avkastning av kapital. Starkare skäl för ett särskilt hänsynstagande genom speciella regler föreligger enligt föreningens mening endast i de fall, då det gäller ungdomar under 16 år med viss minimiinkomst av förvärvsarbete. Först vid en inkomst av någon betydelse finns anledning antaga, att vederbörande har en ekonomiskt relativt självständig ställning eller att hans inkomst spelar någon roll såsom eventuellt bidrag till anhörigas försörjning. Med hänsyn till att sjukpenningförmånerna enligt SFL först då tilläggsjukpenning utgår blir av verkligt värde för försörjningen, kan det ifrågasättas, huruvida icke en lägsta inkomstgräns av 1 800 kr. borde vara en förutsättning.

Landsorganisationen samt *tre reservanter i försäkringsrådet* (försäkringsrådet Bormann samt ledamöterna Danielson och Johansson) tillstyrker promemorians förslag att regleringen skall åvila sjukkassorna.

Svenska sjukkasseförbundet finner principiella skäl tala för att sjukpenningen utbetalas genom yrkesskadeförsäkringsinrättningarna men vill icke motsätta sig, att denna uppgift lägges på sjukkassorna under förutsättning dock att begränsning göres till olycksfall i arbete och till personer under 16 år, vilka tagit arbetsanställning.

Övriga remissorgan — fränsett statskontoret, som icke yttrat sig på denna punkt — anser, att ersättningen bör regleras genom yrkesskadeförsäkringsorganen samt att jämväl yrkessjukdomarna bör vara ersättningsberättigande. *Riksförsäkringsanstaltens* yttrande synes väl täcka den allmänna uppfattningen bland dessa remissorgan. Anstalten anför i stort sett följande.

Att utomordentligt starka såväl praktiska som principiella skäl tala mot att sjukförsäkringsanstalten skola bedöma yrkesskadefrågor finner riksförsäkringsanstalten uppenbart. Även om yrkesskadefallen begränsades på sätt som föreslås i promemorian, komme bedömningen icke sällan att kräva kunskap och erfarenhet, som man icke kan begära skall finnas hos sjukförsäkringsanstalten, vilka icke i övrigt ha att pröva de ofta synnerligen svårbedömliga yrkesskadeförsäkringsärendena. Det må även framhållas, att krav på slopandet av begränsningen till sådana yrkesskador, som avses i 6 § första stycket a) yrkesskadeförsäkringslagen, sannolikt skulle framkomma mycket snart, när det — om man bortser från de administrativa förhållandena — icke synes finnas några skäl, som tala för att i förevarande sammanhang behandla yrkesskador, som avses i 6 § första stycket b) och c), på annat sätt än skador, som avses i samma stycke a). Så t. ex. kan eksem eller smitta ådragas även vid tillfälligt förvärvsarbete. Påpekas må, att även åtskilliga yrkesskador, som ej föränledas av olycksfall, icke sällan uppkomma på kort tid, såsom vissa hudsjukdomar samt sjukdomar, framkallade genom smitta. Enligt förslaget skulle begränsningen f. ö. även tillämpas vid förvärvsarbete, som är av längre varaktighet.

Som ytterligare skäl mot att sjukförsäkringsanstalten skola handlägga yrkesskadefrågor må framhållas, att yrkesskadeförsäkringen handhaves av flera organ — riksförsäkringsanstalten och socialförsäkringsbolagen — samt att besvärinstanserna ej äro desamma inom sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Så t. ex. kunde i ett fall, då den skadade vore yrkesskadeförsäkrad i socialförsäkringsbolag, riksförsäkringsanstalten i egenskap av besvärmyndighet inom sjukförsäkringen få taga ställning till frågan om yrkesskada föreläge eller ej. Vidare skulle kunna inträffa, att sådan fråga komme att i sista instans bedömas av såväl Kungl. Maj:t i statsrådet som försäkringsrådet.

Bland skälen mot handläggning hos sjukförsäkringsanstalten må till sist nämnas, att det i nuvarande läge måste anses vara synnerligen angeläget, att sjukförsäkringsanstalten icke belastas med ytterligare arbetsuppgifter.

Försäkringsrådet (majoriteten), som i här berörda avseenden ger uttryck för samma uppfattning som riksförsäkringsanstalten, framhåller, att ersättningen bör utgå i enlighet med bestämmelserna i SFL. Hänvisningen i YFL till SFL:s bestämmelser bör dock kompletteras med en regel, att om den skadades förvärvsinkomst understiger 1 200 kr., sjukpenning likväl skall utgå och hel sjukpenning då utgöra tre kr. om dagen, dvs. lägsta sjukpenningbeloppet enligt YFL.

Den splittring, som i besvärshänseende skulle föreligga, därest promemorians förslag genomfördes, kan enligt vad *Socialförsäkringsbolagens förening* anför elimineras genom att även regleringen av sjukvårdsersättning i förevarande fall överföres å försäkringsinrättningarna på sätt som redan skett beträffande här i riket bosatta, ej mantalsskrivna utlänningar.

Även i fråga om förhindrandet av att sjukpenningförsäkrad till följd av utförsäkring skall förlora sjukpenningsskydd vid yrkesskada bör eventuella åtgärder vidtagas genom ändring i yrkesskadeförsäkringslagen, framhåller *riksförsäkringsanstalten*.

Förslaget om tilläggs sjukpenning avstyrkes av *statskontoret* under åberopande av administrativa synpunkter.

Svenska arbetsgivareföreningen ställer sig tveksam till lämpligheten av en skälighetsbedömning av sjukpenningens storlek och förordar, att denna alltid skall vara densamma som grundsjukpenningen. Om likväl i vissa fall högre sjukpenning anses böra utgå, bör denna enligt föreningens mening begränsas till att avse arbetstagare under 16 års ålder, som stadigvarande har förvärvsarbete och därvid åtnjuter en årlig inkomst ej understigande 1 800 kr. Övriga i promemorian nämnda personers försörjning torde i ej ringa omfattning grundas på pensioner, understöd av anhöriga eller inkomst av kapital, och i dessa fall vore det sålunda icke fråga om ersättning för inkomstbortfall i egentlig mening. Med en enhetlig sjukpenning av tre kr. åstadkommes därjämte en administrativ förenkling.

Landsorganisationen anser att frågan om sjukpenningens storlek inte kan lösas schablonmässigt. Under alla förhållanden bör den inte understiga grundsjukpenningens belopp, medan storleken av tilläggsjukpenningen bör avgöras efter skälighetsbedömning, bl. a. med hänsynstagande till den vanliga inkomsten inom yrket.

Enligt *försäkringsrådet* bör förutsättningarna för utgivande av tilläggsjukpenning intagas i lagen.

Riksförsäkringsanstalten erinrar, att den obligatoriska sjukpenningförsäkringen grundas på en beräknad framtida inkomst och att hänsyn ej skall tagas till tillfälliga inkomständringar annat än då dessa är mera regelbundet återkommande. Vid ett genomförande av promemorians förslag skulle det kunna inträffa, att de icke sjukpenningförsäkrade komme i bättre läge än de sjukpenningförsäkrade. Det vore därför att förvänta, att krav uppkomme på ökat skydd jämväl för de sjukpenningförsäkrade. Säkert torde så bli fallet, därest den möjlighet till utgivande av tilläggsjukpenning, som förslaget innehöller, skulle bibehållas och utnyttjas i den utsträckning, som enligt de i promemorian angivna exemplen syntes vara avsedd. Såvitt riksförsäkringsanstalten kunde finna, vore det blott till person under 16 år, vilken icke endast tillfälligt innehade anställning, som tilläggsjukpenning skulle kunna utgivas, utan att därigenom de icke sjukpenningförsäkrade skulle komma i bättre läge än de sjukpenningförsäkrade. Starka skäl talade därför för att skydd endast borde beredas personer under 16 år, som mera regelbundet innehade anställning. Ett tillmötesgående av krav på ökat skydd från de sjukpenningförsäkrade komme sannolikt att medföra, att nya grunder måste skapas för inplaceringen i sjukpenningklass och att ändring således måste ske beträffande en av de grundläggande principerna i sjukförsäkringen.

Beträffande finansieringen av reformen förutsätter *Svenska arbetsgivareföreningen*, att något tekniskt hinder icke föreligger att sjukkassorna ersätter yrkesskadeförsäkringsinrättningarna för kostnaderna, därest dessa inte inrymmes under nuvarande yrkesskadeförsäkringspremier.

I fråga om ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna av-

6 --- Bihang till riksdagens protokoll 1955. 1 saml. Nr 114

styrker försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten att dessa erhåller retroaktiv verkan. Svenska sjukkasseförbundet finner det med hänsyn till arbetsbelastningen inom sjukkassorna ej tillrådligt att låta ändringarna träda i kraft förrän den 1 juli 1955.

Departementschefen

Enligt de i SFL och YFL fastslagna samordningsreglerna skall yrkesskada under samordningstiden i princip behandlas på samma sätt som vanlig sjukdom. Detta innebär, att sjukpenning och sjukvårdsersättning skall utges av vederbörande allmänna sjukkassa enligt sjukförsäkringens bestämmelser. De som icke är sjukförsäkrade — i huvudsak här ej mantalsskrivna utlänningar — får emellertid enligt en specialregel i YFL även under samordningstiden ersättning från yrkesskadeförsäkringen, dock med tillämpning av SFL:s regler om ersättningens storlek.

Som framgår av vad jag tidigare anfört är vissa av de sjukförsäkrade ej sjukpenningförsäkrade. Det gäller dem som ej fyllt 16 år och sådana personer över denna åldersgräns, som inte har en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr. och icke är sjukpenningförsäkrade i egenskap av hemmafru (eller studerande). Dessa kategorier kan mycket väl vara anställda. Vid yrkesskada erhåller de emellertid på grund av nyssnämnda samordningsregler f. n. ingen sjukpenning. Enligt SFL:s regler kan vidare rätten till sjukpenning under samordningstiden upphöra på grund av utförsäkring.

I sitt betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring föreslog socialförsäkringsutredningen att i fall, då den skadade var sjukförsäkrad men ej sjukpenningförsäkrad, under samordningstiden sjukpenning skulle utgå från yrkesskadeförsäkringen enligt YFL:s regler, medan sjukvårdsersättningen skulle utgå från sjukkassan. För utförsäkringsfallen föreslogs att samordningstiden skulle upphöra vid utförsäkring. På grund av framför allt den kritik mot förslaget på dessa punkter, som framfördes från försäkringshåll, lagfästes inga särskilda bestämmelser för ifråvarande grupp av arbetstagare.

Under den tid, som den nya försäkringen varit i funktion, har emellertid berättigade önskemål framkommit om en översyn av lagstiftningen i förevarande hänseende. På grund härav fann jag mig böra upptaga frågan till omprövning. En promemoria i ärendet upprättades inom socialdepartementet.

Med hänsyn till den kritik, som riktats mot socialförsäkringsutredningens förslag, förordades i promemorian att sjukpenning i hithörande fall skulle utges av sjukkassan. Bl. a. för att minska prövningssvårigheterna hos kassan skulle endast olycksfallsskadorna, alltså ej yrkessjukdomarna, medtagas. Reformen skulle vidare avse endast anställda och ej elever i

yrkesskolor. Sjukpenningen skulle i regel motsvara sjukförsäkringens grundsjukpenning eller tre kr. om dagen. Enligt närmare föreskrifter av tillsynsmyndigheten — riksförsäkringsanstalten — skulle i vissa fall högre sjukpenning kunna utgå. Slutligen skulle ifrågavarande olycksfalls-skador undantagas från sjukförsäkringens sammanläggningsregler så att utförsäkring icke skulle kunna ske under samordningstiden.

Vid remissbehandlingen av promemorian har meningarna kring ifrågavarande spörsmål varit ganska delade.

För egen del ansluter jag mig till dem, som anser att den nuvarande ordningen ej är tillfredsställande och att åtgärder bör vidtagas så att ifrågavarande personkategorier — såsom var fallet före den 1 januari 1955 — vid yrkesskada får skydd i form av sjukpenning.

Beträffande frågan om vilket organ, som skall svara för ersättningen till dessa persongrupper under samordningstiden, torde man ha att välja mellan följande tre alternativ. Ett är att, såsom i departementspromemorian förordats, lägga såväl sjukpenning- som sjukvårdsersättningen på sjukkassan. Ett annat är att, såsom socialförsäkringsutredningen föreslagit, låta sjukvårdsersättningen utgå från sjukkassan och eventuell sjukpenning från yrkesskadeförsäkringsinrättningen. Och ett tredje är att, i enlighet med vad Socialförsäkringsbolagens förening ifrågasatt, låta såväl sjukpenning- som sjukvårdsersättningen ankomma på försäkringsinrättningen. I fråga om det tredje alternativet må erinras om att ca 20 % av alla yrkesskador aldrig föranleder sjukskrivning och att i en del av de övriga under den första tiden endast sjukvårdsersättning är aktuell. Mot det förstnämnda alternativet kan anföras framför allt — såsom skett under remissbehandlingen — att sjukkassorna skulle åläggas att pröva den mången gång svåra frågan huruvida yrkesskada föreligger. Mot mellanalternativet talar den administrativa olägenheten av att skaderegleringen för viss tid skall ske både hos sjukkassa och försäkringsinrättning.

Vid övervägande av denna fråga har jag stannat för det av socialförsäkringsutredningen framförda alternativet. Jag förordar alltså att bestämmelser införes i YFL, enligt vilka sjukpenningen i här åsyftade fall skall utbetalas av yrkesskadeförsäkringsorganen, medan sjukvårdsersättningen alltjämt får utgå från sjukkassorna.

Vid en sådan lösning saknas anledning att — såsom i promemorian ifrågasatts — från ersättningsrätt undantaga yrkessjukdomarna. Jag finner vad under remissbehandlingen anförts icke böra föranleda, att reformen begränsas till arbetstagare under 16 år eller till endast vissa arbetstagare under nämnda åldersgräns. Reformen bör enligt min mening omfatta samtliga anställda, som är sjukvårds- men ej sjukpenningförsäkrade. Givetvis avses dock endast sådana, som är obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade. Jag vill här även erinra om att, vid genomförande av vad jag i det föregående anfört angående obligatorisk sjukpenningförsäkring av vissa

kvinnor med hemmavarande barn under 16 år, kretsen av icke sjukpenningförsäkrade arbetstagare givetvis kommer att minska.

I fråga om sjukpenningens storlek har man i remissyttrandena i allmänhet anslutit sig till förslaget att den i regel skall utgöra tre kr. Vad under remissbehandlingen anförts har dock gjort mig betänksam mot promemoriens förslag om sjukpenning till högre belopp efter skälighetsbedömning med tillämpning av grunder, som riksförsäkringsanstalten skulle fastställa. Även om det enligt vad jag nyss förordat blir försäkringsinrättningarna och ej sjukförsäkringarna, som har att utge sjukpenningen, anser jag att högre sjukpenning än tre kr. bör utgå endast till dem som har en beräknad årlig inkomst av anställning om minst 1 800 kr. Den högre sjukpenningen kommer sålunda att utgå allenast till dem som skulle ha varit tilläggssjukpenningförsäkrade, därest de omfattats av den obligatoriska grundsjukpenningförsäkringen.

Vad beträffar utförsäkringsfallen torde — då sjukpenningregleringen för de övriga fallen lägges på försäkringsinrättningarna — vara naturligtast med en lösning enligt vad socialförsäkringsutredningen föreslagit och riksförsäkringsanstalten nu förordat, nämligen att samordningstiden upphör senast då utförsäkring sker.

Kostnaderna för yrkesskadeförsäkringsinrättningarna vid ett genomförande av vad jag nu förordat torde bli helt obetydliga. Jag finner ingen anledning föreligga att för täckande av dessa kostnader överföra medel från sjukförsäkringen till yrkesskadeförsäkringen.

Med anledning av vad under remissbehandlingen anförts härutinnan förordar jag att lagändringarna sättes i kraft den 1 juli 1955 och alltså ej ges retroaktiv verkan.

Specialmotivering

Vad jag i det föregående föreslagit kräver ändringar i SFL, YFL och FPL samt lagarna den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn respektive om bidrag till änkor och änklingar med barn ävensom lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukförsäkring. I enlighet med de riktlinjer, som angivits i det föregående, har inom socialdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,
- 2) lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukförsäkring,
- 3) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,
- 4) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

5) lag angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn, samt

6) lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn.

I fråga om detaljerna i de olika lagförslagen torde endast följande vara att tillägga.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring

7 §.

Denna paragraf har kompletterats med bestämmelser, varigenom icke förvärvsarbetande hustrutilläggstagare samt änkor, hem- och frånskilda kvinnor m. fl. med barn under 16 år i enlighet med vad jag i det föregående förordat föres in under den obligatoriska grundsjukpenningförsäkringen. Genom det uppställda villkoret att barnet vid tiden för sammanlevnadens hävande eller äktenskapets upplösning var sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller maken kommer med »barn» att avses icke blott eget barn utan även adoptivbarn och fosterbarn ävensom barn, adoptivbarn och fosterbarn till medlemmens make. Med de i lagtexten angivna barnen torde utan särskilt stadgande få likställas barn i äktenskap, som födes efter mannens död eller sammanlevnadens hävande.

Om sammanlevnaden hävts eller äktenskapet upplösts före SFL:s ikraftträdande, har barnet inte varit sjukvårdsförsäkrat på sätt i 7 § 2 st. angives. Dessa fall bör enligt min mening bedömas, som om SFL ägt giltighet vid sammanlevnadens hävande eller äktenskapets upplösning. Ett stadgande härom har införts i övergångsbestämmelserna.

Ett av villkoren för den nuvarande försäkringen för hemmafruar är att mannen är sjukkasmedlem. Då detta villkor kan medföra vissa icke önskvärda konsekvenser, har socialförsäkringsutredningen föreslagit att det slopas. Häremot har ingen erinran gjorts under remissbehandlingen och jag vill för egen del biträda förslaget. Härav föranledes en mindre ändring av andra stycket.

11 §.

Här har vidtagits en rent formell ändring som följd av den föreslagna omredigeringen av 7 §.

29 §.

Denna paragraf har omformulerats med hänsyn till de ändringar i fråga om sjukhjälpstidens längd för förvärvsarbetande invalidpensionärer, sjukbidragstagare, hustrutilläggstagare och änkepensionärer, som jag i det föregående förordat.

Med anledning av ett påpekande från riksförsäkringsanstaltens sida om sjukhjälpstidens anknytning till varje särskild sjukdom har termen »sjuk-

domsfallets inträffande» i utredningens förslag ersatts av uttrycket »sjukdomens första sjukperiod».

Den föreslagna bestämmelsen om ökat folkpensionsbelopp avser såväl fall, då beloppet av förut utgående pensionsförmån ändrats till högre belopp av samma förmån, som fall, då en folkpensionsform av här aktuella fyra slag ändrats till annan av dem.

34 §.

Denna paragraf har kompletterats med ett stadgande för att möjliggöra att förlust på den särskilda frivilliga försäkringen enligt lagen den 17 december 1954 bestrides av försäkringen för grundsjukpenning.

47 §.

Ändringarna i denna paragraf korresponderar med dem som föreslagits i 7 §.

I fråga om övergångsbestämmelserna hänvisas till den allmänna motiveringen samt den speciella motiveringen till 7 §. Här torde endast behöva tilläggas att jag ansluter mig till utredningens förslag att de nya reglerna om sjukhjälpstidens längd skall gälla även tidigare inträffade sjukdomar i den mån inte utförsäkring skett före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa

I fråga om detta förslag torde jag få hänvisa till vad som anförts i den allmänna motiveringen. Beträffande vad i övergångsbestämmelsen säges om 5 § 2 st. vill jag tillägga följande. Enligt vad jag anförde vid anmälan av propositionen nr 224/1954 ansågs då frågan om täckande av eventuellt uppkommande förlust å den tillfälliga försäkringen få upptagas vid en senare tidpunkt. Jag har i det föregående föreslagit, att försäkring enligt ifrågavarande lagstiftning skall få gälla under ytterligare fem år och att uppkommande förluster för försäkringen i fortsättningen skall belasta försäkringen för grundsjukpenning i kassan. Vad sist sagts bör gälla även i fråga om första halvåret 1955.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen om yrkesskadeförsäkring

En stats- eller kommunaltjänsteman, som jämlikt 28 § 1 st. SFL undantagits från sjukpenningförsäkringen, bör givetvis icke omfattas av ifrågavarande specialbestämmelser.

Det hittillsvarande andra stycket, som enligt förslaget blir tredje stycket, har ändrats så att de nya reglerna i andra stycket om sjukpenning från yrkesskadeförsäkringen blir tillämpliga även å här i riket ej mantals-skrivna utlänningar.

Ikraftträdandebestämmelsen har utformats i överensstämmelse med de vedertagna principerna för lagstiftningen på detta område; jfr 60 § 1 st. YFL.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om folkpensionering

13 §.

Här har införts det av mig förordade undantaget, enligt vilket sjukhjälp från allmän sjukkassa icke skall räknas som inkomst vid fastställandet av inkomstprövad folkpensionsförmån. Genom uttrycket »från allmän sjuk-kassa» kommer stadgandet att avse ersättning såväl enligt SFL som enligt den förutnämnda lagen den 17 december 1954.

Jag kan ansluta mig till utredningens förslag att denna paragraf bör utformas så att även ålderspensionärerna får nytta av de nya reglerna om inkomstberäkningen, trots att avdragsreglerna i 38 § 2 mom. i den nya lydelsen inte skall gälla ålderspension.

18 §.

Med hänsyn till dispositionen av FPL i dess nuvarande lydelse kan det synas tveksamt var de av mig förordade reglerna om avdrag å retroaktiv folkpension för sjukhjälp från allmän sjukkassa bör införas i lagen. Såsom utredningen anført torde det vara lämpligast att göra detta genom att ett nytt 2 mom. införes i 38 §. Härvid kräves en formell ändring i 18 § 1 mom.

Enligt utredningens förslag skall sjukkassa ha prioritet framför fattigvårdsstyrelse och annan myndighet, genom vilken pensionssökanden och hans familj i väsentlig mån fått sin försörjning under tid som avses med retroaktivt tillerkänd folkpension. Under remissbehandlingen har icke förekommit något, som ger mig anledning att frångå utredningens förslag på denna punkt. Efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande och genomförandet av vad jag i det föregående föreslagit bör för övrigt det fallet ej särskilt ofta bli aktuellt att pensionssökanden och hans familj »i väsentlig mån fått sin försörjning» genom fattigvårdsstyrelse eller annan dylik myndighet. Det torde därför endast mera sällan bli fråga om konkurrens mellan sjukkassa och fattigvårdsstyrelse. Pensionsstyrelsens under remissbehandlingen framförda farhågor för att genomförandet av förevarande reform skulle medföra att styrelsen vållas betydande arbete med uträkning hur första utbetalningsbeloppet skall fördelas på sjukkassa, anstalt, myndighet och pensionstagare, torde därför ej böra tillmätas alltför stor betydelse. Att komplicera lagtexten med detaljerade regler i detta hänseende synes inte vara lämpligt. Det torde utan risk kunna överlåtas åt pensionsstyrelsen att besluta om regler för uppkommande fördelningsfall. Jag ämnar dock något ytterligare beröra fördelningsfrågan i anslutning till 38 §.

Någon ändring motsvarande den förutnämnda formella ändringen i 1 mom. av förevarande paragraf torde inte erfordras i 2 mom. Såsom utredningen anfört torde nämligen uttrycket »honom tillkommande folkpension» kunna anses avse det belopp, som efter avdrag enligt 38 § 2 mom. i den nya lydelsen finnes kvar att utbetala.

38 §.

I enlighet med utredningens förslag har de nuvarande 2 mom. och 3 mom. flyttats till 3 mom. resp. 4 mom. I ett nytt 2 mom. har intagits de av mig i det föregående förordade reglerna om avdrag å folkpension för utgiven sjukhjälp från allmän sjukkasse.

Eftersom folkpensionsreglerna icke rör sig med kortare tidsperiod än månad, torde avräkning för utgiven sjukhjälp böra göras månad för månad. Skulle under någon månad av retroaktivtiden för folkpensionen icke ha utgivits någon sjukhjälp, bör sjukkassan icke få något av det på denna månad belöpande pensionsbeloppet, även om sjukhjälpen en annan månad skulle överstiga pensionsbeloppet för den månaden. Det från avdragskyldighet fritagna beloppet 90 kr. torde — i den mån sjukhjälpen överstiger detta belopp — i regel böra fördelas proportionellt på de månader av retroaktivtiden, under vilka sjukpenning utgått någon del av månaden eller hela månaden.

När i det föregående talas om retroaktiv folkpension har därmed åsyftats fall, då folkpensionsbeloppet avser längre tid än den löpande månaden. Pensionen för sistnämnda månad är visserligen inte retroaktiv, men då den utbetalas gemensamt med pensionen för förfluten tid, torde det få anses mest praktiskt att likställa den med denna. För övrigt må erinras om att det eljest skulle bli dubbelersättning även denna månad. Eftersom ifrågavarande utbetalning regelmässigt sker före utgången av den sista månad, som pensionen avser, är ibland oklart om sjukpenning kommer att utges för återstoden av månaden. Ofta kan man nog utgå från att sjukpenning kommer att utbetalas. I de fall, då sjukkassan inte anser detta vara sannolikt, bör inte sjukpenning för resterande tid få avdragas.

Enligt utredningens förslag bör avräkningsförfarandet inte komma i fråga i sådant fall av retroaktivutbetalning, som föranledes av bestämmelsen i 38 § 1 mom. 3 st. sista punkten att om invalidpension eller sjukbidrag utgöres av enbart grundpension, pensionen må utbetalas kvartalsvis. Utbetalningen sker i dessa fall i allmänhet den sista månaden i kvartalet. Pensionsstyrelsen har förordat att det av utredningen föreslagna undantagsstadgandet utgår eller ock föreskrives att avdrag i dylikt fall skall ske endast om retroaktiv utbetalning sker för mer än ett kvartal. Jag ansluter mig till det sista av dessa alternativ.

Bestämmelsen i andra stycket sista punkten avser dels fall, då beloppet av förut utgående pensionsförmån jämkats till högre belopp av samma

förmån, och dels fall, då en folkpensionsform av här aktuella fyra slag jämkats till en annan av dem; jfr 29 § SFL. För den månad, under vilken utbetalningen sker, ingår i retroaktivbeloppet även det belopp, som utgått tidigare. Enligt utredningens förslag bör avdrag inte få göras även på sistnämnda belopp men få ske på hela skillnaden mellan det nya och det tidigare beloppet, även om annan anledning än minskad årsinkomst bidragit till höjningen av beloppet. Enligt vad pensionsstyrelsen framhållit vore det enklare att tillämpa ett stadgande att den förhöjda pensionens belopp för första utbetalningsmånaden ej finge tillgodoföras sjukkassan. Detta skulle emellertid innebära att man — utöver det i den allmänna motiveringen nämnda beloppet 90 kr. samt 90 sjukpenningdagar — godtoge dubbelersättning i ytterligare en månad. Jag finner därför ej anledning att frångå utredningens förslag på denna punkt.

Vid utbetalning av avdraget belopp till sjukkassan uppkommer vissa problem om fördelning dels mellan centralsjukkassa och lokalsjukkassa och dels mellan olika sjukpenningförsäkringsförmåner med olika finansiering. En proportionell fördelning torde därvid böra ske. Särskilt stadgande härom synes icke vara erforderligt.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn

Det kan ibland hända att retroaktivbelopp av folkpension och av särskilt barnbidrag inte utbetalas samtidigt och avser samma tid. Om t. ex. i september utbetalas folkpension för tiden februari—september men barnbidraget utbetalas först i november och därvid avser tiden maj—november, bör avdrag å barnbidraget få ske blott för tid, som är gemensam med den då avdrag å folkpensionen sker, dvs. maj—september.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn

För att avdragsreglerna i 38 § 2 mom. FPL i dess nya lydelse inte skall bli tillämpliga å änke- och änklingsbidragen har ett undantag härom måst insättas i förevarande lag.

Av de i enlighet med det anförda inom socialdepartementet upprättade sex lagförslagen, vilka har den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, är de tre först nämnda av den natur att lagrådets utlåtande över dem bör inhämtas.

Departementschefens hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredragande departementschefen, att lagrådets utlåtande över följande inom socialdepartementet upprättade förslag till

¹ Denna bilaga, som är likalydande med det vid propositionen fogade förslaget, har här utelämnats.

1) *lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,*

2) *lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa, och*

3) *lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring*

måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Karin Wickström

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 mars 1955.

Närvarande:

**justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.**

Enligt lagrådet den 2 mars 1955 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 februari 1955, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) *lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,*

2) *lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa, och*

3) *lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. assessorn i försäkringsrådet A. Lundberg.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Harriet Stangenberg

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars
1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga medlemmar anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, lagrådets den 4 mars 1955 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 11 februari 1955 remitterade förslagen till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,
- 2) lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa, och
- 3) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring.

Med förmälan att lagrådet lämnat förslagen utan erinran hemställer föredragande departementschefen att dels, jämlikt § 87 regeringsformen, ifrågavarande förslag till *lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, lag om ändring i lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa och lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring* dels ock i statsrådsprotokollet för den 11 februari 1955 omförmälda förslag till *lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, lag angående ändrad lydelse av 16 § 1 mom. lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn samt lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Alf Björnelid